

ማስታወሻ

1. *The NIV Study Bible* (Michigan: Zondervan Publishing House, 1985), 1815.
2. ዝኒ ከማሁ፤ ገጽ 1765፡፡
3. http://en.wikipedia.org/wiki/Memento_mori መጋቢት 2004 ዓ.ም.
4. Philip Yancey, *The Bible Jesus Read* (Grand Rapid, Michigan: Zondervan, 1999), 89.
5. ዝኒ ከማሁ፤ ገጽ 24፡፡
6. መስፍን ወልደ ማርያም፤ *አገቱን ተምረን ወጣን* (አዲስ አበባ፤ 2002 ዓ.ም) ገጽ 15፡፡
7. R. T. Kendall, *Second Chance* (London: Hodder & Stoughton, 2009), xvii.
8. ዳዊት ጸጋዩ፤ ያልታተመ፡፡
9. ታደሰ ዘወልዴ (ቀኝዝማች)፤ *ፊታውራሪ ሀብተጊዮርጊስ (አባ መላ)፤ አጭር የሕይወት ታሪክ* (አዲስ አበባ፤ 1997 ዓ.ም) ገጽ 62፡፡
10. ይህ ጌታቸው ታሪኩ የተባለ ግለ ሰብ ከሚያዘጋጀው “የእግዚአብሔር ክብር” ከተሰኘ ጋዜጣ በተጨማሪ የተለያዩ መጻሕፍቱ ገበያ ላይ መታየት ጀምረዋል፡፡ የመጽሐፍቱ የፊት ለፊት ሽፋን ላይ ስሙን ከጠቀሰ በኋላ፤ “የክብር መግለጥ ሐዋርያና የትንሣኤው መልአክ” በማለት ራሱን ሲያጥካሽ፤ ጋዜጣው ላይ ደግሞ (ቍ. 007 - ነሐሴ 2001 ዓ.ም እትም) “የክብር መግለጥ ሐዋርያና የገኛው ሚሌኒየም የትንሣኤ ሕይወት መልአክተኛ፤ የዘላለም ወንጌል መልአክ” በማለት ራሱን ገልጿል፡፡
11. አዲስ አድማስ ጋዜጣ፤ ግንቦት 16 ቀን 2000 ዓ.ም፡፡
12. ደረጀ በላይኑ፤ *ብልጥ ጀንበር ... እና የፍቅር ደብዳቤዎች* (አዲስ አበባ፤ 1994 ዓ.ም) ገጽ 54፡፡
13. መስፍን ወልደ ማርያም፤ *አገቱን*፤ ገጽ 51-52፡፡
14. ከበደ ሚካኤል፤ *የቅዱስ አዝመራ* (አዲስ አበባ፤ 1956 ዓ.ም) ገጽ 153፡፡
15. Mother Teresa, *Come Be My Light – The revealing Private Writings of the Nobel Peace Prize Winner* (London: Rider, 2007), 152.
16. ዝኒ ከማሁ፤ 4፡፡
17. ዝኒ ከማሁ፤ 205፡፡
18. ዝኒ ከማሁ፤ 96፡፡

ያልተመለሰው የኢየሱስ ጸሎት?

በትውፊት “ጸሎተ ሐሙስ” ተብሎ ይታወቃል፤ በየሐንሰ ወንጌል ምዕራፍ 17 ላይ የምናገኘው ጸሎት፡፡ ይህ ሊቀ ካህናታዊ ጸሎት ብዙ የሚባልለት ቢሆንም፤ ለጊዜው አንዲት ሰበዝ ብቻ መዝዘን እንመልከት፤ አንድነታችንን፡፡ ጌታ ኢየሱስ፤ “ቅዱስ አባት ሆይ እነዚህን የሰጠኸኝን እንደኛ አንድ እንዲሆኑ በስምህ ጠብቃቸው” (ቍ. 11)፤ “እንተ አባት ሆይ በእኔ እንዳለህ እኔም በእንተ፤ እነርሱ ደግሞ በእኛ አንድ ይሆኑ ዘንድ አለምናለሁ፡፡ እኛም አንድ እንደ ሆንን አንድ ይሆኑ ዘንድ ... በእንድ ፍጹማን እንዲሆኑ ...” በማለት ጸልዮአል (ቍ. 21-23)፡፡

ጌታችን በመጨረሻው ሰዓት ለአንድነታችን እንዲህ ደጋግሞ ጸሎት ማቅረቡን አንድነታችን ምን ያህል ከብደት እንዳለው ጥቅምታ ይሰጠናል፡፡

“እኛም አንድ እንደ ሆንን አንድ ይሆኑ ዘንድ ...” መባሉም አንድነታችን በአብና በወልድ መካከል ያለውን ዐይነት መሆን እንዳለበት ያስገነዝበናል፡፡

ሐዋርያው ጳውሎስም፤ “በሰላም ማሰሪያ የመንፈስን አንድነት ለመጠበቅ ትጉ” በማለት አሟላ (ኤፌ. 4፡3)፡፡ እዚህ ላይ ማስተዋል ያለብን፤ “የመንፈስን አንድነት ፍጠሩ” እንዳልተባለ ነው፡፡ የመንፈስ አንድነት አለ፤ እርሱን ተከባከቡ፤ “ለመጠበቅ ትጉ” ነው የተባለው፡፡ አንድ ዐይነት አይደለም፤ ሆኖም አንድ ነን፡፡ ይህንን ነው መጠበቅ የሚኖርብን፡፡ አንድነት አንድ ዐይነት ነት አይደለምና ማንነታችን አይደመስስም፡፡ ሆኖም ሊጠፋና ሊበላሽ የማይችልን ነገር መጠበቅ ሞኝነት መሆኑን ቅዱስ ጳውሎስ የሚጠፋው አይመስለኝም፡፡ አንድነታችን ካልተጠበቀ ይጠፋል ማለት ነው፡፡

የአንድነታችንን ስለነት ከሚያሳዩን ነገሮች ዋነኛው የብሔር፤ የነገድና የቋንቋ ጉዳይ ነው፡፡ ኢትዮጵያ ከ80 በላይ ብሔሮች፤ ብሔረ ሰቦችና ሕዝቦች (ትርጉማቸውን የሚያውቅ ይኖር ይሆን?) እንዳሉባት ይነገራል፡፡ ይህም ውብ ታችን እንደ ሆነ አምናለሁ፡፡ ስብጥራችን ጥንካሬአችንም ነው፡፡ የተለያዩ ቋንቋ በሚናገሩ ክርስቲያኖች መካከል ያለው ጥምረትና ትብብር ለረጅም ወቅት በመልካምነት ቆይቷል፡፡ አሁን አሁን ግን ይህንን በቅጡ ባለመረዳት በግልጽና በስድስት ለጎሳ የማድላት ችግሮች እየታዩ ነው፡፡ ቋንቋም ለልዩነት ሰብብ እየተደረገ ነው (ምን አዲስ ነገር ተገኘ?)፡፡

ዋነኛው ሰበብ የኢትዮጵያ ፖለቲካ ለብሔርና ለቋንቋ ልዩነት የተለጠጠ ትኩረት ከሰጠበትና ሁሉን ነገር በዚህ መነፅር ማየት ከተጀመረበት ወቅት ይመዘዛል። ያኔ ቤተ ክርስቲያን ያልተዘጋጀችበት ከባድ የቤት ሥራ ነበር የተቆለለባት። ችግሩ ሲፈጠር ቤተ ክርስቲያን ምንም ዓይነት ነገር መለኮታዊ ዝግጅት አልነበራትም። የዴሞክራሲ አያያዝና አጠቃቀምም ልምድ አልባ ነታችንም የወጭው ውጥንቅጥ ወደ ውስጥ ስተት ብሎ እንዲገባ ከፍት በር ሰጥቶታል። የወንጌላውያን አብያተ ክርስቲያናት መሪዎች ቤተ ክርስቲያን የሚገጥሟትን የተለያዩ ችግሮች ለመፍታት ምን ማድረግ እንዳለባቸው የመነጋገር ልምድ ባለማዳበራቸውም በጎሳና በቋንቋ ልዩነቶች የተፈጠሩ ውጥረቶች ድን ገት ንጠውናል።

ስለ ብሔር እና ስለ ቋንቋ ሲነሣ በእግዚአብሔር ድንኳን ሁለት የተወጣ ጎራዎች ይታያሉ። የመጀመሪያው በልዩነት ውበት የማያምንና ሁሉን ጨፍልቆ አንድ ወጥ ማድረግ የሚያምረው ነው። በአንድነት ልብስ አንድ ዓይነትነትን ይሰብካል። የሌሎችን ቋንቋ፣ ባህልና አመለካከት ማክበር ይተናነቀ ዋል። ሆኖም ክርስትና ቋንቋና ብሔር ዘለል ነው። የእምነት አንድነትም የብሔር አንድነት አይደለም።

“ክርስትና የራሱ ብሔርም ሆነ ቋንቋ የለውም፤ ሁሉም ቋንቋ ለሰብከተ ወንጌል ይውላልና።” ከመጀመሪያውም እንዲህ ነበር። ያኔ ብንገደድማ ኖሮ ዛሬ ዕብራይስጥ፣ ግሪክ ወይም ላቲን ተናጋሪዎች በሆንን ነበር።

ሁለተኛው ጎራ ደግሞ የዘር (የብሔር) ማንነቱን በክርስቶስ ካገኘው ማንነቱ በላይ ለማድረግ የሚቃጣ ገዳዳ አመለካከት አለው። ስለዚህም በአገሪቱ እንደሚታየው ብሔርና ቋንቋ በቤተ ክርስቲያንም ትኩረት እያገኘና ግዘፍ እየነሣ መምጣቱ እውነት ሆነ። በማስረጃ ላስደግፍ፤

አንድ የነገረ መለኮት መምህር በአንድ ወቅት በኢ.ወ.ቤ.መ.ኢ ሰሚናርየም ያስተምሩአቸው የነበሩትን ተማሪዎች፤ “በዘራችሁ ወይም በክርስትናችሁ ካላችሁ ማንነት የትኛው ነው በጣም ጠቃሚ?” ብለው ሲጠይቁ፤ ሁለት ሦስተኛው “ዘራችን” ብለው መለሱ።፩

ተጠያቂዎቹ የነገረ መለኮት ተማሪዎች በመሆናቸው የተሻለ መጽሐፍ ቅዱሳዊና ሚዛናዊ አስተያየት ቢጠበቅባቸውም አቋማቸው የባለ እለምሮ ክርስቲያን ሆኖ አልተገኘም (“ቢያጠምቁት ባሰበት!” እንዲሉ)። ምላሻቸው እንደሚያሳየን ክርስቶስን ከሁሉ በላይ ቅርሳቸው፣ ንብረታቸው፣ ሕይወታቸው አድርገው አልያዙትም። ጎሳቸው ቅርሳቸው ነው፤ ቋንቋቸው ታቦታቸው ነው፤

መጭጭ ያሉት ደማቸው ላይ ነው፤ ለክርስቶስ ደም ቦታ የላቸውም። ምንኛ ኪሳራ ነው!

የከፋው ጥፋት ደግሞ ከሁለቱ አመለካከቶች አንደኛው የሌላኛው መርዘኛነት ማርከሻ ተደርጎ መታሰቡ ነው፤ በክርስቶስ ደም ያልተዘማመደን ይመስል አንዱ ያልተመቻቸውና ያልጣማቸው በሌላኛው ጽንፍ ይጠለላሉ። ሁለት ስሕተቶች ግን አንድ ትክክል (እውነት) አይሆኑም፤ “Two wrongs don't make right.” እንዲሉ።

በተለይ በቤተ ክርስቲያን ውስጥ እየተስፋፋ ያለው ዘረኝነት ባሕር ማዶ በሚኖሩ ወገኖች መካከል እንኳ ጎልቶ ሲወጣ ይታያል። በመሠረቱ ቤተ ክርስቲያን መድብለ ብሔር ብትሆንም፣ አሁን አሁን አብያተ ክርስቲያናት የብሔር መደብ እየተቀረጸባቸው ነው። ደኅና መልእክት የያዙ ይመስልም ይህንን ልምድ አስተሳሰብ በተለያዩ ድረ ገጾች ሲያራግቡት ይስተዋላል።

ይህንን የምናገረው ከምንም ዓይነት የተንሻፈፈ ቅድመ ግንዛቤ በመነሣት አይደለም። ትምህርት አንደ ልብ በሚገኝበት፣ ዴሞክራሲያዊ አገር እየኖሩ እንዲህ የሚያስቡ ሰዎች መገኘታቸው አስገራሚና አሳፋሪም ስለ ሆነ ነው (ኢትዮጵያዊ “መልኩ” እንደማይቀየር ማረጋገጫ ይሆን? ወይስ የሰው ልብ ከፋት በትምህርትና በሥልጣኔ እንደማይለወጥ ማሳያ ነው?)። እንደ እኔ እንደ እኔ፤ በአሜሪካም ሆነ በአውሮፓ በአላዋቂነት ለመኖር መወሰን ይመስለኛል።

“Hotel Rwanda” የተሰኘውን ፊልም ሰንቶች አይታችኋል? “ሁቱ” እና “ቱትሲ” በተሰኙ ሁለት የሩዋንዳ ብሔሮች መካከል በተፈጠረው ግጭት በ100 ቀናት ውስጥ ወደ አንድ ሚሊዮን የሚጠጉ ሰዎች በሞቱበት ዘግናኝ ታሪክ ላይ ተመሥርቶ የተሠራ ፊልም ነው። እዚያ ፊልም ላይ አንዱ ፈረንጅ ሁለት ጥቁር ሴቶችን ያይና ስለ ተመሳሰሉበት፣ “እንትማማችኛችሁ?” ብሎ ይጠይቃቸዋል። ግን አንዱ ቱትሲ፣ ሌላኛዋ ደግሞ ሁቱ ነበሩ። በቃ። ፈረንጆቹ እንደ ሆነ እንኳን በብሔራችን በኢትዮጵያዊነታችንም ለይተው ላያውቁን ይችላሉ። ስለዚህ በአንድ ትልቅ ከረጢት ውስጥ ነው የሚጨምሩን፤ ሁላችንም አፍሪካውያን ነን። ፈረንጅ አገር የሚኖሩ ወገኖች ይህንን ሳያውቁ ቀርተው ነውን?

በቅርቡ በአሜሪካ የተካሄደው ምርጫ ለመጀመሪያ ጊዜ ጥቁሩ ሰው ቁንጮውን ሹመት አግኝተው ወደ ነጩ ቤተ መንግሥት መግባት እንዳልተከለከሉ ያሳያል። የባራክ ኦባማ ማሸነፍ አሜሪካውያን ከቀለምና ከዘር አሻግረው ማየት መቻላቸውን ያረጋግጣል።

ተመራጩ ፕሬዚዳንቶችም፣ “ጥቅር፣ ነጭ፣ ስፓኒሽ፣ እስያዊ፣ የተማረ፣ ያልተማረ፣ ወጣት፣ አረጋዊ፣ ዴሞክራት፣ ሪፐብሊካን የለም። የተባበረች አሜሪካ ናት ያለችው” በማለት ከልዩነት ይልቅ አንድነትን መስበክ ነው የመረጡት። አባማ ይህንን ያሉት ስለ አገራቸው ነው። እኛ ግን ስለ ወንጌል ይህንን ማለት ሳይሆን ኖሮ ማሳየት እያቃተን ይመስላል፤ ከገቢር የተቃረነ፣ በንባብ ብቻ የሚውተፈተፍ ሕይወት ያታይብናል። በወንጌል አማራ፣ ትግሬ፣ አሮሞ፣ ጉራጌ፣ ከምባታ፣ ሃዲያ፣ ሱማሌ ... የሚል ልዩነት የለም።

ሐዋርያው ጳውሎስ በኛ ቆሮንቶስ 10፡32 ላይ ሦስት ዋና ዋና የብሔር ቡድኖችን ለይቶ ያስቀምጣል፤ እነዚህም አይሁድ፣ ግሪክና የእግዚአብሔር ቤተ ክርስቲያን ናቸው።⁴ እግዚአብሔር ከልዩ ልዩ ቋንቋ ተናጋሪዎች አንድን አዲስ ብሔር ፈጠረ፤ የክርስቶስን ቤተ ክርስቲያን፤ ኬቪን ኮኒር እንደሚሉት፣ “ቤተ ክርስቲያን በዓለም ውስጥ እግዚአብሔር በአዲስ ብሔርነት ያበጃት ፍጥረት ናት፤ ብሔራዊ መነጣጠሎችም ሕልውናቸው በኢየሱስ ክርስቶስ አካት ሟል።”⁶

ስለዚህም ራሷን ቤተ ክርስቲያንን እንደ አንድ ብሔር ልንወስዳት እንችላለን። የዘር፣ የጾታ፣ የሀብት መጠን ልዩነቶች ቢኖሩም፣ ከልዩነቶቹ ጋር ተያይዘው የሚመጡት ማግለልና መድልዎ መጥፋት አለባቸው። የጥሉ ግድግዳ በክርስቶስ ፈርሷል። ትናንት ከቤተ ክርስቲያን ውጭ የተፈጸሙትን ችግሮች በማቆር ዛሬ ወደ እግዚአብሔር ቤት አምጥተን፤ ለነገ ጠብ ማሳደር የለብንም። አንድ ነን፤ ቤተ ክርስቲያን አንድ “ብሔር” ናት!

ይህንን ኖረን ማሳየት ግን ፈታኝ እየሆነብን ነው፤ እግላይነት እዚህም እዚያም ይታያል። ጎሰኝነት የእኛ ብቻ ሳይሆን የመላው አፍሪካ ችግር ነው። የዩጋንዳው ፕሬዚዳንት ዩዌሪ ሙሴቬኒ፣ “What is Africa's Problem?” (የአፍሪካ ችግር ምንድን ነው?) በሚለው መጽሐፋቸው፣ “ጎሰኝነትና ሌሎች የመለያየት ቅርጾች አፍሪካን የሚያዳከሙ አስከፊና ግዙፍ ችግሮች ናቸው” (One of the biggest weakening factors in Africa is tribalism and other forms of sectarianism.) ይላሉ።⁷ አብያተ ክርስቲያናትም ከዚህ ነጻ አይደሉም። ጳውሎስ አላና የተባሉ ኢትዮጵያዊ፣ በርካታ የአፍሪካ ክርስቲያናት፣ አማኝ ያልሆነውን የጎሳቸውን ተወላጅ ከሌላ ጎሳ ተወላጅ ክርስቲያን ይልቅ እንደሚያምኑ ያስረዳሉ። ይህም፣ በሩዋንዳ ሁቴና ቱትሲ ጭፍጨፋ ላይ የቤተ ክርስቲያን መሪዎችም ተሳታፊ እንዲሆኑ እንዳደረጋቸው ያብራራሉ።⁸

የኢትዮጵያ ክርስትና በብሔር ጉዳይ እጅጉን እንደ ተሠቃየ ለውጭ ተመልካችም ይታያል። ፕሮፌሰር መስፍን እንደሚሉት፣ “ክርስትናም በጎሰኝ

ነት እየታመሰ የኢትዮጵያዊነት የክብር ልብሱ እየተቀደደበት ነው፤ እስካሁን ድረስ ጎሰኝነትን ተጋፍጦ በቁራጥነት የተቋቋመው እስልምና ብቻ ነው።”⁹ ፕሮፌሰሩ የጠቀሱት ስለ ወንጌላውያን አማኞች ቢሆንም ባይሆንም፣ የወንጌላውያን አማኞች ሁኔታም ከሌላው ብዙም የሚለይ አይመስለንም። ከጎብረታችን ይልቅ ብሔራችን ጎልቶ እየወጣ ነው። ወንጌላዊው ክርስትና የኢትዮጵያዊነት የክብር ልብሱን እንዲያውም ያወቀ አይመስልም፤ ገና ከመነሻውም። ታዲያ ጨረቃውያኑ ልዩነቶቻቸውን ወደ ጎን ትተው ሲጓዙ እያየን የእኛ በዘር ጉዳይ ለቅራኔ መትጋት ተገቢ ይሆናል?

የትልቁን እግዚአብሔር ትልቅ መልእክት እንዲሸከሙ የተጠሩ ሰዎች የብሔር መልእክት ለመሸከም ለምን ራሳቸውን እንደሚያወርዱ አላውቅም። ጥላቻን ለማራገብና ዘረኝነትን ለማስፋፋት ምንም ዓይነት ስፍራ የሌለውን ወንጌል የያዘ ሰው እንዴት የሌላን ብሔር ተወላጆችና ቋንቋ እንደሚወግድም አልገባኝም። “ስሙን ተሸከመን እንደ ታማኝ አሸከር፤ የጻዳችን ወሬ የቋንቋና የዘር” እንዳለው ነው ዘማሪ ደረጃ ከበደ። ወንጌል ኢየሱስ ነው። እናም በመስቀል ከዋለልን ጌታ በቀር ሌላ ትምክሕት ካለን ስለ ክርስትናችን በቅጡ ራሳችንን ልንጠይቅ ግድ ይላል።

የዘር ትምክሕታቸውን የሚገሥጽ ጽሑፍ ሲጻፍም ቀጣቸውን ለመግለጥ በእንግሊዘኛ ደብዳቤ የሚጽፉ ሰዎች አጋጥመውኛል። በአማርኛ ቋንቋ የተጻፈን ጽሑፍ አንብቦ ተቃውሞን በእንግሊዘኛ የሚጽፍ አበሻ መገኘቱ “ዘይገርም” ነው። ይህ ስለ ጸሓፊዎቹ ማንነት - ሐሳቡ ላይ ብቻ ሳይሆን ቋንቋውም ላይ ጥላቻ እንዳላቸው ያሳብቃል። እንዲህ ዓይነቶቹ ሰዎች ላይ ስለሞን ዴሬሳ የተባለ “ወለጌ” ገጣሚ፣ “ከጎንደር ዋሽንግተን የሚቀርበው አሮሚፋ ተናጋሪ ኬክ ይብላ” በማለት በመጽሐፉ ይቀልዳል።¹⁰

በሰማይ እኛን አስመልክቶ ስለ በጉ ስለ ኢየሱስ የሚዘመር መዝሙር አለ። “በደምህም ለእግዚአብሔር ከነገድ ሁሉ፣ ከቋንቋም ሁሉ፣ ከወገንም ሁሉ፣ ከሕዝብም ሁሉ ሰዎችን ዋጅተህ ለአምላካችን መንግሥት ካህናት ይሆኑ ዘንድ አደረግሃቸው ...” እያሉ አዲስን ቅኔ ይዘምራሉ (ራእይ 5፡9-10)። ከምን ከምን እንደ ተዋጀን ልብ በሉ፤ “ከነገድ ሁሉ፣ ከቋንቋም ሁሉ፣ ከወገንም ሁሉ፣ ከሕዝብም ሁሉ” መሆኑን መዝሙሩ ፍንትው አድርጎታል። በጌታ ዳግም መምጣት የሚጀመረው መጻኢው ዘመንም ለዘር ልዩነት ቦታ አይመድብም።

በላይ በሰማይ ያሉት የእኛን መዋጀት አይተው ይደሰታሉ፤ ይዘምራሉ። የተዋጀው እኛ ደግሞ፣ ከመዋጀታችን በፊት ወደነበርንበትና ወደ ተውነው ቤት ለመግባት ቁልቁል እናያለን። የተዋጀው፣ የመንፈስ አንድነታችንን

ለመጠበቅ መትጋት አቅጥን የዕውር ድንብራችንን በዘር እንራኮታለን። የእኛን መዋጀት ያዩት ግን በእኛ መዋጀት በሰማይ “አዲስ ቅኔ ይዘምራሉ”።

በኢትዮጵያ ቤተ ክርስቲያን ዘርንና ቋንቋን በሚመለከት ምንም ጥፋት አልተሠራም ብሎ መካድ የሚቻል አይመስለኝም። ትናንት የተዘሩ እንክርዳ ዶች ናቸው ዛሬ እየበቀሉ ያሉት። ሰዎች ቅስናን ለመቀበል ስም ለመቀየር ይገደዱ የነበረበት አሳፋሪ ዘመን ነበር። ወንጌላውያን አብያተ ክርስቲያናት ግን የዚህ የውድቀት ታሪክ ተሳታፊ አልነበሩም። ስለዚህ ከቤተ ክርስቲያን ውጭ ያለውን ታሪክ ጎትቶ እዚህ ማምጣት ኢርትዐዊ ይሆናል። ጠብ ጫሪነትም ነው።

አንዲያውም በአገራችን የወንጌላውያን ክርስትና ታሪክ መነሻ ደቡብና ምዕራብ ኢትዮጵያ እንደ ሆነ አስባለሁ። ወደ አንዳንድ የደቡብ ክልል ዞኖች ሲኬድ አብዛኛው ሰው አማኝ ሆኖ የሚገኝባቸው ሁኔታዎች ጥቂቶች አይደሉም፤ አንዳንድ የእርምያ አካባቢዎችም ተመሳሳይ ነው። ሰሜን ኢትዮጵያ ግን ከዚህ እጅግ ይለያል። እዚያ አካባቢ በፊትም የእርቶዶክስ ክርስትና የተስፋፋ በት ስለ ነበረ የወንጌላውያን ክርስትና ዘግይቶ ነው የገባው። “ክርስቲያን ወዳል ሆነው ሕዝብ ሄዳችሁ ስበኩ” በማለት ሚሲዮናዊያኑን ነገሥታቱ ከዚያ ያርቋቸው እንደ ነበር ይታወቃል፤ የመስበኪያ ፈቃድም አይሰጧቸውም ነበር። ታዲያ ደቡብና ምዕራብ አካባቢ ያሉት አማኞች በወንጌላውያን ቤተ ክርስቲያን ውስጥ መገለል እንደ ደረሰባቸው ሊቈጥሩ የሚችሉበት ታሪክ የሚፈጠረው እንዴት ነው? እነርሱ ጀማሪ፣ እነርሱ መሪ በሆኑበትና፣ እነርሱ በስፋት በያዟቸው ቦታዎች ይህ እንዴት ሊከሰት ይችላል?

ይህን አመለካከት የሙጥኝ ያሉ ወገኖች ትናንት ከቤተ ክርስቲያን ውጭ ያጋጠማቸውን መገለል ያወግዛሉ፤ የእነርሱ የዛሬ ሥራ ግን ከዚያ የተሻለ አይደለም። የቂም እሾሩአቸውን አሳድገውታል። ስለዚህም ከጥበቃ ሠራተኛ አስከ ቤተ ክርስቲያኒቱ ፕሬዚዳንት ድረስ በአብዛኛው የአንድ ብሔር ተወላጅ ቦታ የሚይዝባትን ቤተ ክርስቲያን እያየን ነው። እነዚህ ሰዎች ጎሳፊነት ላይ ባሉባቸው ቦታዎች ሁሉ ከዚህ “ዘር” ያልተወለደ ሰው ርትዐዊ በሆነ መንገድ ሥራ ለማግኘት ይቸገራል። በወንጌላዊነት የምትገኘው ገንዘብ እንኳ ገንዘብ ሆኖ፣ የሙሉ ጊዜ አገልጋይ ለመሆን ከጥሪ ይልቅ ዘር ሚዛን የሚደፋባቸው አብያተ ክርስቲያናትም አሉ። መዳን ምን ማለት ነው? መንፈሳዊነትስ? በውስጥ ያለው ሁኔታ እንዲህ ከጨለመ፣ ውጭው ምን ሊሆን ነው? ለመድኃኒትነት የታሰበው ኪኒን መርዝ ሆኖ ሲገኝ ምንድን ነው የሚባለው?

በአንጻሩ ደግሞ፣ የመኻል አገር ሰው ካልሆነ እግዚአብሔር ቢጠቀም በት እንኳ፣ “እንዴት በዚህ ተብታባ እግዚአብሔር ይናገራል?” የሚሉ ዕብሪተ

ኞችንም በቤተ ክርስቲያን እናያለን። ወንዛዊነት ሥር ሰዶ፣ ክልልተኝነት ተንሰ ራፍቶ፣ ዘረኝነታቸውን በክርስትና ጭምብል የሸፈኑ ሰዎች ስለ በዙ፣ በእግዚአብሔር ቤት ሁሉም የራሱን ሰውና የራሱን ጎጥ ብቻ ለይቶ ለመጥቀም፣ ቋንቋውን ለማግኘት ይውተረተራል። ጌታ ኢየሱስ ሲመጣ ምን ይለን ይሆን?

ሐዋርያው ቅዱስ ጳውሎስ ወንጌል ሊሰብክ በሄደበት ሁሉ “በዕብራይስጥ ካልሰበከሁ” አላለም። ጥረቱ የራሱን ቋንቋ ማግኘት ሳይሆን፣ ሰዎች የክርስቶስን ወንጌል ሰምተው እንዲያምኑና ደቀ መዝሙር እንዲሆኑ ነበር። በበዐለ አምሳ ቀንም መንፈስ ቅዱስ የተለያዩ ቋንቋዎችን ነው የተጠቀመው፤ ያውም በእስራኤል መዲና፣ በኢየሩሳሌም (የሐዋ. 2፡8)። “እነዚህ ሰዎች በጋራ የሚሰሙት የአካባቢው ገናና ቋንቋ አልነበረም? መንፈስ ቅዱስ ግን ከግሪክ፣ ከዕብራይስጥና ከአረማይስጥ ይልቅ በየቋንቋቸው ሊያነጋግራቸው መረጠ።”¹² አፍ መፍቻ ቋንቋ ለወንጌል ተሐድሶ ከፍተኛ ሚና እንደሚጫወት ታሪክም ምስክራችን ነው። ለምሳሌ ልቦ ብርሃን የሆነው አናሲሞስ ነሲብ ከ100 ዓመት በፊት መጽሐፍ ቅዱስን ወደ አርምኖ በመተርጎሙ በምድራችን ለወንጌል መስፋፋት ከፍተኛ አስተዋጽኦ አድርጓል።¹³ የኢትዮጵያ መጽሐፍ ቅዱስ ማኅበር መጽሐፍ ቅዱስን ወደ ተለያዩ የአገራችን ቋንቋዎች የሚተረጎመውም ለዚህ ነው። ሰዎች ሁሉ በአፍ መፍቻ ቋንቋቸው ወንጌል ሲሰሙ ውጤቱ ያምራል።¹⁴ ስለዚህ አብያተ ክርስቲያናት “የቋንቋ ፖሊሲ” ቢኖራቸው ተገቢ ነው።

በሁለቱም ወገን ያሉ ጽንፈኞች እንደሚሉት ሳይሆን፣ የተናጋሪዎች ብዛት እየታየ በተለያዩ ቋንቋዎች መንፈሳዊ ጉባኤዎች መዘጋጀታቸው ይጠቅማል። በአዲስ አበባ እንግሊዝኛ ቋንቋን የሚጠቀሙ የአበሻ አብያተ ክርስቲያናት መኖራቸው ይታወቃል። ሆኖም፣ ሰዎች በሚያውቁትና በሚረዱት ቋንቋ ወንጌል ከሚሰሙና ከሚጽኑ ይልቅ “እኛ በማይገባን ቋንቋ አይሰበክም” በማለት የሚሟገቱ እልክኞችም በመካከላችን አሉ። ይህም የዕርቀ ሰላሚን መንበር የእምባጓሮ ዐውድማ አድርጓታል። መጽሐፉ እንደሚለን፣ “እግዚአብሔርን የሚፈራ ሰው ጽንፈኝነትን ያስወግዳል” (መዝ. 7፡18 - አ.መ.ት)። ይህ ጉዳይ ተዛንፎ ወደ ልዩነት ቢያመራ ጠላት እንጂ ቤተ ክርስቲያን እንደማትጠቀም እንዳናይ ሆነናል። ምኒልክ አስፋው እንደሚናገሩት፣

ከሁሉ የሚያስደንቀው ወንጌልን ለመስበክ ድንበር አቋርጠውና ወንዝ ተሻግረው ወደ ሌላ ሕዝቦች የሚሄዱ ቤተ እምነቶች በሚሄዱበት አካባቢ እንዲመሩ የሚፈልጉትና እንዲገርም የሚሹት የገዛ ሰዎቻቸው ቋንቋ መሆኑ ነው። በዚህ ሐሳብ የተተበተቡ አብያተ ክርስቲያናት የኋላ ኋላ ለአንድነታቸውና ለምስክርነታቸው ጠንቅ መሆናቸው አይቀርም።¹⁵

በአገሪቱ መዲና ቢኖሩም አማርኛ ቋንቋን የማይሰሙና የማይናገሩ ሰዎች እንደማይጠፉ ግልጽ ነው፤ የእነዚህ ሰዎች አስፈልጎት መሟላት አንዳለ በት አይካድም። በሌላኛው አቅጣጫ ደግሞ የአገሪቱን የሥራ ቋንቋ ከማንም በተሻለ ማቀላጠፍ እየቻሉ ለቋንቋቸው ከብር ሲሉ ብቻ ቤተ ክርስቲያንን የሚያምሱና የሚከፍሉ ልቦ ሽውራሮችም አሉ። እነዚህ ሰዎች ሊገነዘቡ የሚገባቸው ቤተ ክርስቲያን የብሔር ማንነት ማስፋፈያና መጠበቂያ ማዕከል አለመሆኗን ነው። የክርስቶስ ንግሥና መግለጫ በሆነችው ቤተ ክርስቲያን የእነርሱ ቋንቋ ካልነገሡ፣ ፍርድ ቤት የሚካሰሱ የቤተ ክርስቲያን መሪዎችን ማየት እጅግ ያምማል፤ ያሳፍራልም (ማፈር ቀርቶ ይሆን?)። ከወንጌሉ መልእክት ይልቅ ለቋንቋቸው ብቻ ትኩረት የሚሰጡ ሰዎችን አግዚአብሔር፣ “ጎሽ፤ አበጃችሁ” አይላቸውምና ከመንገዳቸው ቢመለሱ እንዴት ባማረባቸው! (የፍርድ ቤት ውሳኔ መቻ ማግኘት የአግዚአብሔርን ቡራኬ ማግኘት ሆነና!?)

በክርስቶስ ድንኳን ጎሰኝነትን የሚያራምዱ ሰዎች የሚናገሩት ልክ ጠባብ ዕይታ አንዳለው ፖለቲከኛ ነው። የእነርሱ “ወገን” የሆነ ምዕመን የእነርሱ “ወገን” ካልሆነው አማኝ ጋር ቆሞ ሲያወራ ሲያዩ ደማቸው ይንተክ ተካል። በክርስቶስ ደም የተገኘውን አንድነትም ሆነ ምሕረትን የማያውቁ፣ ቂምንና ቁርሾን አዝለው ይኖራሉ። የክርስቶስ መሆናቸው አይታወቅም። መዳናቸው በምን ይሆን ነው የሚታወቀው?

አሁን አሁንም የትኛዋ ቤተ ክርስቲያን የየትኛው ብሔር እንደ ሆነች ምደባ ወደ መስጠት ተደርሷል። ጌታን የመስከርኩለት ሰው ጉራጌ ከሆነ የምወስድበትና ትግሬ ከሆነ የምወስድበት አጥቢያ ይለያያል ማለት ነው። በወንጌል ስብከት የዳኑት ከምባታና ሃዲያም ቢሆኑ ያው ነው፤ ሌላኛው ቦታ ነው የምወስዳቸው። “ጎጃሚዎቹ ጋ” እና “የሶዶ ቤተ ክርስቲያን” ሲባልም ይደመጣል።

አብያተ ክርስቲያናት የሚገኙት የአካባቢው ተወላጆች በሚበዙበት ሰፈር ቢሆን ኖሮ ምንም ማለት አልነበረም። ነገሩም ከፍቅ እየተጠራፋ የሚሰባሰቡበት ከሆነ ግን ሌላ ጉዳይ ነው። ችግሩ የቋንቋ አንዳልሆነ የሚያስታውቀው ቋንቋውን ቢችሉም፣ የዚያ ብሔር ተወላጅ ባለመሆናቸው ብቻ ሞገስ ያጡና ገሸሽ የተደረጉ ሰዎች መኖራቸው ነው። ለመሆኑ ክርስቶስ በዳኑ ሰዎች መካከል ዘውጌ ብሔረተኝነትን (Ethnic Nationality) ያራምድ ነበርን? አንድ ወቅት ከሳውዲ አረቢያ የመጣ መጋቢ አግኝቼ ነበር። እዚያ ኢትዮጵያውያንና ኤርትራውያን ያለ ምንም የቋንቋ ችግር በአንድነት የጉባዔ አምልኮ እንደሚያደርጉ ሲነግረኝ ተገርሜአለሁ፤ ምናልባት በመንግሥት በኩል በይፋ የሚካሄደው ስደት ሊሆን ይችላል አንድ ያደረጋቸው። እኛም አንድነታችን እንዲጠበቅ ስደት እዚህም ተመልሶ እንዲመጣ (እንዲጠናከር) አንናፍቅን?

የ“ብሔር፣ ብሔረ ሰቦችና ሕዝቦች” ባህል ቋንቋና ማንነት መከበር እንዳለበት የኢትዮጵያ ሕገ መንግሥት ይደነግጋል። አንዱ ብሔር ከሌለው እንደማይበልጥም ይታወቃል። በነጻነት የመደራጀት መብትም ዕውቅና ተሰጥቶታል። ሐሳቤ ግን ከእነዚህ መብቶች ጋር የተገናኘ አይደለም። ይልቅዬስ የአሁኑ ጩሽት፣ “ዘረኝነትን በወንጌል ለውሳችሁና ሸፍናችሁ አትሰጡ፤ ከክርስትና ጋር አትቀይጡ፤ ወንጌላችንን አትበርዙብን” የሚል ነው።

ዛሬ የኢትዮጵያን ቤተ ክርስቲያን ይህ ነቀዝ ውስጥ ውስጡን የበላት መሆኑ ያሳስባል። ትናንትና ለብሔራቸው ነጻነት ሲታገሉ የነበሩ ሰዎች፣ ዛሬ እንደ ወንጌል አርበኛ እየተቁጠሩ ታሪክ እንደ ገና ሊጻፍ የሚሞክርባት አገር ናት - ኢትዮጵያ። የብሔርና የቋንቋ ትግልን ከወንጌል ጋር ካስታከከነውና ይህም ወንጌልን ከበረዘ ስሕተት ነው፤ ሰውን በጎሳ እንጂ በክርስቶስ ማወቅ አለመቻል ኑፋቂም ነው። ለጎሳ መሞት ሌላ፣ ለወንጌል መሞት ሌላ! ምን አገናኛቸው? የጎሳና የጎጥ ትግል ራሱን ችሎ የማይቆም ይመስል ከወንጌል ጋር ጥግግቱ ለምን አስፈለገ?

ትልቁ ችግር የቤተ ክርስቲያን አንዳንድ መሪዎች መሆኑን ዛሬም አምናለሁ። በቀጥታ ተሳታፊ በማይሆኑበት ጊዜ አንኳ ነገሮች ሲበላሹ እያዩ አንዳላዩ አርምምን (ዝምታን) መርጠዋል። ነገሩ ሥር ስለ ሰደደም ብዙ ምዕመናን ተሰናክለውበታል። የአማራን ወንድ ካልሆነ እንደማታገባ የምትምልና የምትገዙት አማራ፣ እርሞ ሴትን ካልሆነ ማግባት የማይሻ እርሞ፣ ጉራጌዋን ካላገኘ ሌላ ሴት ሴት የማትመስለው ጉራጌ፣ በቤተ ክርስቲያን መገኘታቸው ብርቱ ኪሳራ ነው፤ ለአግዚአብሔር ቤት። የዚህ ምክንያት የብሔር ጥላቻ መሆኑ ላይ እንጂ የባህል ግጭትን በመሸሸ ይህን የሚፈጽሙም እንደሚኖሩ ግልጽ ነው። ብርቱ የቤተ ሰብ ተጽእኖ ያለባቸው ወገኖች መኖራቸውንም መዘንጋት የምንችል አይመስለኝም።

አንዳንድ ክርስቲያኖች በአካባቢ ልማትና ዕድር፣ ሌሎቹ ደግሞ ወንጌል በማድረስ ስም በዘውግ ላይ የተመሠረቱ ቡድኖች አባላት ሆነዋል። ይሄም ይሁን ይባል፤ ነገር ግን አጠገባቸው ያለውን አማኝ ወገናቸውን የሚያገልሉ ከሆነ አደጋ ላይ ነን። ጓደኝነትን ለመመሥረት ብሔርን የምንጠይቅ ከሆነ ተሳታፊና። የክርስቶስ ተከታይ ከሆነው የሌላ ነገድ ተወላጅ ይልቅ የክርስቶስ ተከታይ ያልሆነው የራሳችን ነገድ ተወላጅ የሚቀርብን ከመሰለን ወንጌሉ ገና አልገባንም።

ጌታችንና መድኃኒታችን ኢየሱስ ክርስቶስ በሥጋ ከይሁዳ ነገድ መወለዱን እናውቃለን። ሆኖም ስለ አስራኤል እንጂ ስለ ይሁዳ ሲያስተምርና ሲቀሰ

ቅስ አልተሰማም። ለነገዱ አንድም የተለየ ትኩረት አላደረገም። ሳምራዊቷን ሴትም ሲያናግር የባህልን፣ የጾታና የልማድን ድንበር ተሻግሮ ነው፤ እናም ወንጌል እነዚህን ድንበሮች መሻገር ካልቻለ ወንጌል አይደለም፤ ወንጀል እንጂ!!

ሐዋርያው ጳውሎስም ብንያማዊ ነበር። እርሱም ግን ስለ አስራኤል መዳን እንጂ ለብንያማውያን የተለየ ሽክም አልነበረውም። እንዲያውም ይህንና ሌሎችን በሥጋ የሚታመንባቸውን ነገሮች ይዘረዝርና መደምደሚያው ተቃራኒ ነው፤ “ነገር ግን ለእኔ ረብ የነበረውን ሁሉ ስለ ክርስቶስ እንደ ጉዳት ቁጥሬዋለሁ” ይላል (ፊልጵ. 3፥4-7)። ከራሱ ዐልፎም፤ “ከጉቱ ከሆነ ክርክርና ከትውልድ ሐረግ ቁጠራ ... ራቅ” በማለት ወዳጁን ይመክራል (ቲቶ 3፥9 - አ.መ.ት)። ታዲያ ምነው እኛስ የዘር ትምክህታችንን እንደ ጉዳት መቀጠር አቃተንላ?

ሐዋርያት ሁሉ አይሁዳውያን (አስራኤላውያን) ናቸው። በኢየሩሳሌሙ ጉባዔ ግን፤ አሕዛብ ወደ ክርስትና ሲመጡ የአይሁድን ወግና ባህል የመከተል ግዴታ እንደሌለባቸው ወስነዋል፤ ይህንንም፤ “እኛና መንፈስ ቅዱስ ፈቅደናል” በማለት ነው የገለጹት (የሐዋ. 15)። ለአይሁዳዊ ማንነታቸው መከበር ተሟጋቾች አልነበሩም፤ ሌሎችንም ወደ እነርሱ ለማምጣት አላስገደዱም።

ሰዎች ሁሉ በአርአያ ሥላሴ ስለ ተፈጠሩ በዘራቸው ሳይሆን፤ በማንነታቸው ልንቀበላቸው ግድ ነው። አማኞች ሲሆኑ ደግሞ በተጨማሪ በክርስቶስ ደም አንድ ቤተ ሰብ መሆናችንን ማስታወስ አለብን። ታዲያ ወንጌልን ያህል ከሁሉ የላቀ የምሥራች ቡብሔር ደረጃ እንዴት ይነስ? በዚህ ሁኔታስ አንድነታችን እንዴት ይጠበቃል?

ወንጌል ግድ በአገር ደረጃ መታሰብ አለበት ለማለትም አልፈልግም። በሰማልያም ይሁን በኢንዶኔዥያ ወንጌል እንዲደርስ መጸለይ ይኖርብናል። አጠገቤ ካለው በጌታ ያላመነ ወንድሜ ይልቅ፤ በጌታ ካመነ ጀርመናዊ ጋር የሚኖረኝ ጎብረት ዘላለማዊ እንደ ሆነ ዐውቃለሁ። ምክንያቱም፤ “በአይሁዳዊና በግሪክ ሰው መካከል ልዩነት የለምና፤ አንዱ ጌታ የሁሉ ጌታ ነው” (ሮሜ 10፥12)። “አይሁድ ብንሆን፤ የግሪክ ሰዎችም ብንሆን፤ ባሪያዎችም ብንሆን እኛ ሁላችን በአንድ መንፈስ አንድ አካል እንድንሆን ተጠምቀናል። ሁላችንም አንዱን መንፈስ ጠጥተናል” (1ቆሮ. 12፥13)።

ይህ ማለት ግን ክርስቲያን በመሆኑ ብቻ ግሪካዊ ግሪካዊነቱን፤ አይሁዳዊም አይሁዳዊነቱን ይተዋል ማለት አይደለም። ግሪካዊው አይሁዳዊ፤ አይሁዳዊውም ግሪካዊ አይሆኑም። እንዲህ የሚያስቡ ሰዎች ካሉ ተሳስተዋል። ሐዋርያው ጳውሎስ፤ “አይሁዳዊ ወይም የግሪክ ሰው የለም፤ ባሪያ ወይም ጨዋ ሰው

የለም፤ ወንድም ሴትም የለም፤ ሁላችሁ በክርስቶስ ኢየሱስ አንድ ሰው ናችሁና” ብሏል (ገላ 3፥28)። ይህን ሲል ግን፤ የጾታና የዘር ልዩ ልዩነት እንዲጠፋ እየተመኘ አይደለም። በጾታና በዘር ልዩነት ምክንያት የሚደረግን (ጭፍን) ጥላቻ፤ ማግለል፤ መድልዎ ተቃወመ እንጂ ልዩነቱ ተጨፍልቆ አንድ ይውጣው አላለም።¹⁶

እንዳንዶች ለዚህ ኋላ የቀረ ድርጊት፤ ለዘር ልዩነት መጽሐፍ ቅዱስን ሰበብ ያቀርባሉ። በተለያዩ ወቅት ቅኝ ገዢዎችና ጨካኞች በዚህ መንገድ ራሳቸውንና ብዙዎችን ሲያታልሉ ነበር። እዚህም ይሄን ድውይ ድርጊታቸውን በመጽሐፍ ቅዱስ ላይ ማስታከክ የሚፈልጉ ሌሎች። በፍጹም ግን እውነት አይደለም። መጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ የምናየው በሰዎች መካከል ያለው ልዩነት፤ “የተመሠረተው በሃይማኖት ልዩነት ላይ እንጂ በዘር ወይም በመደብ ልዩነት ላይ አልነበረም።”¹⁷ አስራኤል ከሌሎች የምድር አገራት ተለይታ የምትታየው በእግዚአብሔር ላይ ባላት እምነት፤ በሃይማኖቷ እንጂ በደሚገኝ ጥራት አልነበረም። መጽሐፍ ቅዱስ የዘር ልዩነትን ማራመጃ መሠረት የለውም።

እግዚአብሔር ለ“ብሔርና ብሔረ ሰቦች” መምጣቱን አላውቅም፤ ለሰዎች ነው የመጣው፤ ምክንያቱም እግዚአብሔር አዳምንና ሔዋንን እንጂ ብሔርን አልፈጠረም። ለመሆኑ “ብሔር ብሔረ ረስብ” የሚባል ፍጥረት አለ? በስንተኛው ቀን ነው የተፈጠረው? የት ነው የሚኖረው? የቤት ቍጥሩን ታውቁታላችሁ? የየት ቤተ ክርስቲያን አባል ነው? መቼ ነው የተጠመቀው? የቤተ ክርስቲያን ሽምግልናስ ተመርጦ ይሆን? እግዚአብሔር የፈጠረው ሰውን ነው። ልጁንም የላከው ሰውን ለማዳን ነው። አሁንም በልጁ ከሚያምኑ ሰዎች አንድን አዲስ ሰው ለመሥራት ይፈልጋል።

ለመሆኑ ክርስቶስ ተከፍሏልን? ወንጌል አማራ ነው፤ ትግሬ? ወይስ አሮሞውም ወላይታውም የየራሱ ክርስቶስ አለው? ወደድንም ጠላን አንድ ነን። እግዚአብሔር ሁለት ዐይነት ሰዎችን ብቻ ነው የሚያውቀው፤ በክርስቶስ የሆኑና ያለ ክርስቶስ የሆኑ። በጾታ፤ በዘር፤ በኤኮኖሚና በኑሮ ደረጃ የተለያየን ብንሆን እንኳ መከፋፈል አልተፈቀደልንም። አካሉ ተነጣጥሎ የተበታተነ ሰው በሕይወት መቆየት ይችላልን?

እኛ የምናምነውና የምንከተለው ክርስቶስ፤ “በመካከል ያለውን የጥል ግድግዳን በሥጋው ያፈረሰ” እና “አንድ አዲስን ሰው በራሱ ይፈጥር ዘንድ፤ ሰላምንም ያደርግ ዘንድ፤ ጥልንም በመስቀል ገድሎ” ከእግዚአብሔር ጋር ያስታረቀን ጌታ ነው (ኤፌ. 2፥15-16)። ለልዩነት የሚሆን አንዳችም ድጋፍ ከመጽሐፍ ቅዱስ አናገኝም። ለመሆኑ በመንግሥተ ሰማያትስ በየብሔራችን ቀበሌ ተዘጋጅ

ቶልን ነው እንዴ የምንኖረው? አብረን የምንኖር ከሆነ ይሄ ሁሉ መናናቅ፣ መቄ ሳሰልና መጠላላት ለምን አሰፈለገ?

በዚህ በሠለጠነ ዘመን እየኖርን በብሔር ደረጃ ብቻ ማሰቡ ሳይንሳዊም አይደለም። ብሔር የሚባለው ነገር መሞቱ አይቀርም፤ እየሞተም ነው። በዴሞክራሲ፣ በንግድ፣ በኪነ ጥበብ፣ በስፖርት፣ በቴክኖሎጂ ወ.ዘ.ተ ... የተፈጠረው ሉላዊነት (globalization) እንደ ኢትዮጵያ ባሉ አዳጊ አገሮች ሳይቀር የመጨረሻውን የብሔር ሞት እያፋጠነው ነው። ትልልቅ የብሔር ድርጅቶች እየተሰነጣጠቁና እየተዳከሙ፤ የኅብረ ብሔራዊ ድርጅቶች ደጋፊም እየበዛ መሄዱ አይቀሬ ነው።

እንዲያውም በአንድ ጎኑ ችግሩ ያለው የከተማነት መስፋፋት ላይ ነው። ከተማ አካባቢ ያሉ ሰዎች (አማኞችን ጨምሮ) ከብሔረ ሰባዊ ቡድን ይልቅ ግላዊነትን ያስቀድማሉና ጎሳውያኑ ይህንን ነው እንደ ሥጋት የሚቁጥሩት። ሰዎች፣ ግለ ሰብ ከብሔረ ሰብ እንደሚቀድም ማወቅ ሲጀምሩ፣ በስፋት ተቀባይነት ያለውን ባህል ማስተናገድ፣ በቡድን ከማሰብ ይልቅ በግላቸው ማሰብን ይመርጣሉ። በስፋት የሚነገር ቋንቋን መጠቀም ይመቻቸዋል። በክልል ከተሞች አማርኛ፣ አዲስ አበባ ደግሞ ፈረንጅኛ ተወዳጅነት እያገኘ የመጣው ለዚህ ይሆን?

ታዲያ መሠረቱ እየተናጋ ባለና ለመሞት አንድ ሐሙስ በቀረው የብሔር ማንነት ላይ ክርስትናን ለመገንባት መሯሯጡ ምን ይሉት ኋላ ቀርነት ነው? ወንጌልን እዚህ ላይ ከገነባነው ድቡሽት (የአሸዋ ክምር) ላይ እንደ መሠረት ነው የሚቁጠረው። ይልቁኑ ግለ ሰባዊ ማንነትን ከወንጌል ጋር እንዴት እንደምናጣጥመው ማሰብና መዘጋጀቱ ይጠቅመናል። ምክንያቱም ከተሞች አካባቢ እንደሚስተዋለው ግለ ሰባዊነት ሊነግሥ አሰፍሰፍ ተራውን እየጠበቀ ነው። ይሄን ማስቀረት ስለማንችል በብሔር፣ በጎሳና በነገድ ተቧድነን ከምን ፋጠጥ ቀጣዩ ሥጋታችን ላይ ብናተኩር ይበጃል።

ክርስትና ባህላዊም ዘመናዊም ባይሆንም የአሜሪካ ሥልጣኔና የአውሮፓ ሕዳሴ (Renaissance) መሠረት መሆኑን መከዳ አይቻልም። የእኛም ክርስትና የአገራችን ሕዳሴ መሠረት እንዲሆን ከፈለግን ከዘውጌ ብሔረተኝነት መላቀቅ አለብን። ብሔረተኝነትን በኢትዮጵያዊነት መነፅር በማየት አይደለም ይህንን የምናገረው፤ ብሔረተኝነትን ከክርስትና አኳያ በማየት እንጂ። ብሔረተኝነት ላይ የተመሠረተ ክርስቲያናዊ እንቅስቃሴ በእሳት ተፈትኖ ዋጋ ሊያሰጠን ይቅርና ራሱ ፈራሽ ነው። ኋላ ቀርነትም ነው። ያለነው በጊኛው መቶ ክፍለ ዘመን መሆኑንም እንዘንጋ! የዘመን ጅራት ለመሆን ካልፈለግን በቀር የብሔር

ሙግት ውስጥ ምን ከተተን? በሚሞት ነገር ላይ መሯሯጡን ለዘውጌ ፖለቲከኞች እንተውላቸውና ንጹሐንና እንከን የለሹን ወንጌል ብቻ ዓላማችን እናድርግ። ወንጌል ሞትን ይሻገራል፤ ሞትንም ያሻግራል!

በመሠረቱ ፖለቲከኞቹም ለግል ጥቅማቸው በማሰብ ካልሆነ በቀር የጎሰኝነት እንቅስቃሴ ለአገራችንም የሚሰጠው ዘላቂ ፋይዳ የለውም። የዘር ፍጥጫ፣ የብሔር ሽኩቻ አይረባንም፤ አደገኛ አቅጣጫ ነው። ሟቹ የሞዛም ቢክ መሪ ሳሞራ ማሼል የጎሰኝነት እንቅስቃሴን “የጸረ-አፍሪካውያን ኅይላት ጠቅላይ አዝማች” (the commander in-chief of anti-African forces) ይሉታል።¹⁸ ታዲያ ጎሰኝነት ጥቅሙ ምን ላይ ነው? የትኛዋንስ አገር አሳድጓል? ለቤተ ክርስቲያንስ ምን ጥቅም ያስገኛላታል?

ይህ ወጥመድ ትልልቅ የሚመስሉ አገልጋዮችን ሳይቀር ሲጠልፍና ሲያንኮታኩት አይተናል። ስለዚህ መንቃቱ ይሻለናል። ትናንትን፣ ዛሬንና ነገን ከሚመለከተው ከዚህ ርእሰ ጉዳይ ጋር የተያያዘውን ችግር ለመፍታት ነገረ መለኮታዊ ጥረቶች መደረግ አለባቸው። ኮንፈረንስና ድግስ አድማቂዎች ያልሆኑ፣ ከዘር ባሻገር የሚያዩ፣ መድልዎ የማያደርጉ፣ ደቀ መዝሙር ሆነው ደቀ መዝሙር የሚያፈሩ መሪዎች ያስፈልጉናል። አሊያ፡ “ናቅ አሳቢ፣ ቅርብ አዳሪ” እንሆናለን። ምክንያቱም፡

አዲስ ኪዳን በዘርና በብሔር ስም የሚደረገውን መድልዎ እንድንዋጋ እንጂ እንድናስተጋባ ዕድል አይሰጠንም። ማንኛውም መድልዎ ለክርስቲያኖች ውጉዝ ከመ አርዮስ ነው። ዘረኝነትና ብሔርተኝነት ኑፋቄ ነው። ... በዘመኑ መጨረሻ ላለነው ለእኛ ግን በዚህ እኩይ ሐሳብ ተተብትቦ መገኘት ከቶ የማይታሰብ ነው። ... ይህን የማናደርግ ከሆነ ግን የወንጌሉን ክቡር መልእክት እየረገጥን ነው።¹⁹

አስቀድመን አንዳልነው፤ “እኔና አብ አንድ እንደሆንን አንድ ይሆኑ ዘንድ” በማለት ጌታ ኢየሱስ ክርስቶስ ጸልዮልናል። አንድነታችን ማነጻጸሪያ አለው፤ በአብና በወልድ መካከል ያለው አንድነት! የመንፈስ አንድነታችን እንዲህ እንዲሆን፣ ትስስራችንና ኅብረታችን ይህን እንዲመስል ይጠበቃል፤ ጸሎቱም ያስፈለገው ለዚህ ነው። የምናየው ግን ተቃራኒውን ይመስላል። ለነገሩ፣ ጸሎቱ እንዴ ተመልሶ የሚያበቃለት ጸሎት ነው እንዴ? ወይስ የየዕለቱ ርምጃችንና ድርጊታችን ላይ የተመሠረተ፣ በየጊዜው የሚመለስ ጸሎት ነው? ታዲያ በእኛ ዘመን የዚህ ጸሎት ዕጣ ፈንታ ምን ይሆን?

ማስታወሻ

1. Paulos Olana Djini, "The Church in a Divided World: Ethnic & Liniguistic Diversities and the Challenge of the Chruch in Ethiopia". *Contemporary Theological Perspectives* (Addis Ababa: Mekane Yesus Seminary, June 2011), 66.
2. ዝኒ ከማሁ፣ ገጽ 83።
3. Bo Eriksson, et al, *The Gospel of Restoration: Experiences From a Field Study in Ethiopia 1998* (Uppsala: Swedish Institute of Missionary Research, 1999), 71.
4. Paulos, "The Church", 69.
5. ዝኒ ከማሁ፣ ገጽ 85።
6. J. Kevin Conner, *The Church in the New Testament* (Portland: Bible Temple Publishers, 1989), 11.
7. Tokunboh Adeyemo, *Is Africa Cursed? A Vision for the Radical Transformation of an Ailing Continent* (Nairobi: WordAlive Publishers, 2009), 31.
8. Paulos, "The Church", 95.
9. መስፍን ወልደ ማርያም፤ *ለገደብ ተምረን ወጣን* (አዲስ አበባ፣ 2002 ዓ.ም) ገጽ 129።
10. ሰለሞን ዴሬሳ፤ *ዘበት ለልፊቱ* (አዲስ አበባ፣ 1991 ዓ.ም) ገጽ 11።
11. Paulos, "The Church", 85.
12. ዝኒ ከማሁ።
13. ሰለሞን ጥላሁን፤ *ሥምረት ገ/ማርያም፤ ደማቆች /ፀሐያተ ሌሊት/* (አዲስ አበባ፣ 2000 ዓ.ም) ገጽ 21-37።
14. ቃሉ ይናገር፡ ለ2004 ዓመታዊ ጉባዔና የመጽሐፍ ቅዱስ ቀን አከባበር ልዩ እትም (አዲስ አበባ፣ የኢትዮጵያ መጽሐፍ ቅዱስ ማኅበር) ገጽ 5፤ 16።
15. ምኒልክ አስፋው፤ *ከርስቲያኖዊ ሥነ ምግባር፡ ርእሰ ጉዳዮችና ተግዳሮቶች* (አዲስ አበባ፣ 1999 ዓ.ም) ገጽ 70።
16. Paulos, "The Church", 70.
17. ሮበርትሰን ማኩልከን (ተርጓሚ ገበየሁ አየለ)፤ *መጽሐፍ ቅዱሳዊ ሥነ ምግባር፡ የመግቢያ ሐሳቦች* (አዲስ አበባ፣ ኤስ አይ ኤም ሥነ ጽሑፍ ክፍል፣ 2002 ዓ.ም) ገጽ 388።
18. Adeyemo, *Africa*, 31.
19. ምኒልክ፤ *ከርስቲያኖዊ፣ ገጽ 93።*

አቋም የለሽ አቋም

ማንዴላን ሲያስብ በአፍሪካዊነቱ የማይኮራ ማነው? እኚህ ሁሉ የሚያከብሩት ራቸው ትልቅ ሰው፣ ትልቅ ከስተት ናቸው። ከማንዴላ ብዙ መማር ይቻላል። ዓለም ማንዴላን ሊያጣ የተቃረበበት አንድ ወቅት ግን ነበር፤ የመጀመሪያ ሚስታቸው ኤቭሊን ከምትከተለው ሃይማኖት የተነሣ።

ኤቭሊን የይሆዋ ምስክር ሃይማኖት ተከታይ ነች፤ ይህ ሃይማኖት ደግሞ ለፖለቲካ ትግል ቦታ አልነበረውምና አገርን ማገልገል እግዚአብሔርን የማገልገል ተቃራኒነቱ ነበር የሚታያት። ማንዴላ የትግሉን አስፈላጊነት ሊያስረዷት ሲሞክሩ፣ የሃይማኖትነትን ጠቀሜታ ልታስረዳቸው ትሞክራለች። ማንዴላ አገሪቱን እያገለገሉ መሆኑን ሊያሳምኗት ሲሞክሩ፣ አምላክን ማገልገል እንጂ አገርን ማገልገል ዋጋ አንደሌለውና አንደማያስፈልግ ትነግራቸዋለች። ማንዴላ ልጆቻቸውን ስለ ፖለቲካ ትግል ሲያስተምሩ፣ የይሆዋ ምስክሮችን በራሪ ጽሑፎች እንዲያስራጩ ነበር አርሷ የምትፈልገው። በነበረችበት ሃይማኖት አመለካከት መሠረት ለአኩልነት፣ ለነጻነትና ለፍትሕ መታገል እግዚአብሔርን ማገልገል አይደለም። እግዚአብሔርን ማገልገል በሃይማኖታዊ እንቅስቃሴዎች ውስጥ የተገደበ ሱታፊ ብቻ ሆኖ ነበር የሚታያት፤ ለአርሷ።

ልዩነታቸው እየሰፋ እየሄደ ሳለ ማንዴላ እንደ ተለመደው በጨቋኙ የአፓርታይድ መንግሥት ተይዘው ወህኒ ወረዱ። ከ15 ቀን በኋላ በዋስ ተለቅቀው ሲወጡ ሚስትየው ልጆቻቸውን ይዞ ቤቱን ለቅቃ ሄዳ ነበር። የመስኮቱን መጋረጃ እንኳ አውርዳ ወስዳለች።

ዛሬ ሲታይ ግን ማንዴላ ለሚስታቸው ፖለቲካን አግላይ ሃይማኖታዊ ፍላጎት እጅ ሳይሰጡ፣ ለጥቁሮች ነጻነትና ለሰዎች አኩልነት ባደረጉት ትግል እግዚአብሔርን ልናመሰግን እንችላለን።

ማንዴላ ለፍትሕና ለአኩልነት ያደረጉት ትግል 27 ዓመት በወህኒ እንዲሠቃይ አድርጓቸዋል። በሮቢን ደሴት በነበሩበት ጊዜ ከአሜሪካ የመጡ ጋዜጠኞች አነጋግረዋቸው ነበር። ማንዴላ የትጥቅ ትግልም ደጋፊ ስለ ነበሩ የዋሽንግተን ፖስት ጋዜጠኞች የኮምዩኒስት ሽብርተኛ እንጂ ከርስቲያን እንዳልሆኑ ቈጥረዋቸዋል። ማንዴላ ግን፣ “ከርስቲያን እንደ ነበርኩና ሁሌም ከርስቲያን ሆኜ እንደ ኖርኩ ነገርኳቸው” ይላሉ። የትጥቅ ትግል ያደረጉትም አማራጭ ስላጡ መሆኑን አስረዱ። “ከርስቶስ እንኳ ምርጫ ስላልነበረው ገንዘብ ለዋጮችን

ከቤተ መቅደስ ለማስወጣት ጎይልን ተጠቅሟል። እርሱ የነውጥ ሰው አልነበረም፤ ከፋን ለመቃወም ግን ጎይልን ከመጠቀም በቀር አማራጭ አልነበረውም። ይላሉ።² (ከማንዴላ በተጨማሪ ፊደል ካስተርም ይህንን የመጽሐፍ ቅዱስ ክፍል (ዮሐ. 2፡13-22) ጎይልን ከመጠቀም ጋር አገናኝተው ያታያሉ።³ ሆኖም ጎይልን ከመጠቀምም ሆነ የትጥቅ ትግልን ከማካሄድ ጋር ከርስቶስን ማያያዝ ትክክለኛ የመጽሐፍ ቅዱስ አተረጓጎም አይደለም።)

ሌላኛው ክርስቲያን ታጋይ ማርቲን ሉተር ኪንግ ነው። እርሱም በጥቁሮቹ ሃይማኖተኝነት ተቸግሮ ነበር። ጥቁሮች መዘመርና ከመዘመሩ ጋር አካላዊ እንቅስቃሴ ማድረግን እንደሚወዱ የታወቀ ነው፤ ከዚያ ያለፈ ተግባራዊ እንቅስቃሴ ግን አልነበራቸውም። ለፍትሕና ለእኩልነት መታገልን ያን ያህል አያውቁም። ስለዚህ ማርቲን ሉተር ኪንግ በወቅቱ ስለ ነበረው የእኩልነት እንቅስቃሴ ሲናገር፤ “በጥቁሮች ሃይማኖት [ክርስትና] ስሜታዊነት ላይም ነው ያመፅኩት። አልገባኝም፤ ያላፍረኛልም። በእውነት ሃይማኖት በአግርቻችንና ቅልጥሞቻችን ውስጥ ያለውን ያህል በልባችንና በነፍሳችን ውስጥ ቢኖር ዓለምን ይቀይር ነበር” ብሏል።⁴

ምሉእ ወንጌል ለሰዎች ሁለንተና ግድ ይለዋል። ስለዚህ ሰው ነፍሱ ከዳነ፤ ሌላው ጉድለቱ ጉዳዮችን እንዳልሆነ ማሰብ የክርስቶስን የግዛት ክልል በቅጡ ካለመረዳት ይመነጫል። ክርስቶስ የሰዎች “መንፈሳዊ” ኑሮ ብቻ ሳይሆን ፍትሕና ማኅበራዊ እኩልነትም ይመለከተዋል። “ክርስቶስ ጌትነቱ በመላው ዓለም ላይ እንጂ በቤተ ክርስቲያን ላይ ብቻ ስላልሆነ፤ ቤተ ክርስቲያን ከራሷ ዐልፋ፤ ለድምፅ አልባዎች ተናጋሪ (ድምፅ)፤ ለደካሞችና ለተቆርቋሪ አልባዎች ተሟጋችና ተከላካይ መሆን አለባት።”⁵ የፖለቲካና የሥነ መለኮት ሰው የነበሩት አብርሃም ኩፐር (Abraham Kuper) እንደተናገሩት፤ “በምድር ላይ ክርስቶስ የአኔ ነው የማይለው አንድም ስንዝር ስፍራ የለም።” (“There is not a single inch of which Christ the Lord does not claim as His own.”⁶) ስለዚህም ክርስትና ለፍትሕና ለእኩልነት ከመቆም ጋር ሊፋታ አይችልም። ወንጌል እነዚህን ሁሉ የሚያካትት ሰፊ ማዕቀፍ ያለው የሰዎች ሁሉ መድኃኒት ነው።

ይህንን በልብ ማመኑ ብቻ ግን በቂ አይደለም፤ በአፍ ከመናገር ባሻገር ተግባርንም ይጠይቃል። በመሆኑም ክርስትና ከግለ ሰብ መዳን እንዲያልፍና ቤተ ክርስቲያንም ላለችበት ሰፊ ማኅበረ ሰብ ሽከም እንዲኖራት ይጠበቃል። አሁን እንደምናየው ማኅበረ ሰብ ውስጥ ፍትሕና እኩልነት መታጣቱ የማያሳስበውና ትኩረቱን በግላዊ የኑሮ ስኬት ላይ ብቻ የሚያውል ክርስትና ግን ጤናማ አይደለም። “ግለ ሰብ ጋር የቆመ ሃይማኖት አብቅቶለታል።”⁷

ዶክተር ማርቲን ሉተር ኪንግ ተስፋ ቈርጠው በነበሩበት ጊዜ የጌታን ድምፅ መስማታቸውን ይናገራሉ፤ “ማርቲን ሉተር፤ ለጽድቅ ቁም፤ ለፍትሕ ቁም፤ ለእውነት ቁም። እኔም እስከ ዓለም ፍጻሜ ድረስ ከአንተ ጋር እሆናለሁ” የሚል ድምፅ።⁸ ስለዚህም እኚሁ መጋቢ ለዚሁ ዓላማ ጸንተው በመታገል ለውጥ አምጥተዋል። በትግሉም ውስጥ የአብያተ ክርስቲያናት ድርሻ ብዙ ነበር።

እዚህ ግን የአማኞችን ሕይወት በመግራት ጥሩ ዜጎች እንዲሆኑ ከምታደርገው ጥረት ውጭ ቤተ ክርስቲያን በአገሪቱ ፖለቲካዊና ማኅበራዊ ሁለንተና ውስጥ ፈክቶ የወጣ ተጽዕኖ የላትም። ግለ ሰባዊ ድነትን ከማኅበራዊ ርኅራኄ ነጥለው የሚያመነኩትም ሞልተዋል። ይህ እኔነት የሚበዛው “ክርስትና” እንደሆነ አስባለሁ፤ ምናልባት የ“እምነት እንቅስቃሴ” ወይም “የብልጽግና ወንጌል” ተጽዕኖ ሊሆን ይችላል። “እኛ” ብንልም አባል ከሆንንባት አጥቢያ ወይም ቤተ እምነት ቅጥር አናልፍም። ጠንካራ ኅብረት መመሥረት ያቃተን ለዚህ ይሆን?!

ከራሳችን ውጭ ያለው የፍትሕና የነጻነት መታጣት የሚቆረቁረን አይመስልም፤ ኢፍትሐዊነት በነገሠበት ቦታ ሳንቸገር “እናመልካለን”። ጉዳዩ ሲነሣ “እንጸልያለን” የሚል መልስ ብቻ ይኖረናል። ጸሎት ከተግባር የመሸሻ ሰበብ ተደርጎ ይወሰዳል። በእርግጥ አንዳንዴ ስለ ፍትሕና እኩልነት በሚያምሩና በተከሸኑ ቃላት ብንጸልይም ተግባራችን አይደለንም። ዋጋ መክፈል አንፈልግም።

ለመሆኑ የነጻነት፤ የፍትሕና የእኩልነት ምንጭ፤ እንዲሁም በሁሉ ላይ ጌታ የሆነው እግዚአብሔር ጌትነቱ በቤተ ክርስቲያን በኩል ለሁሉ እንዳይገለጥ አጥር ያበጀነው በምን ምክንያት ነው? በአገራችን ያለው ክርስትና ከሃይማኖት ነት እንዳይዘል ምን አነቀው? በአገር ጉዳይ የዳር ተመልካችነት አባዜ የተጠናወተው ለምንድን ነው? ፍትሕ ሲጓደል የማያመን ምን ነኩቱን ነው? ክርስትናችን የብዛታችንን ያህል በአገሪቱ ነፍስ ውስጥ ዘልቆ አልገባም። “እፍርት” እና “ጭብ” የበዛበት ምርጫ ሲካሄድ ቤተ ክርስቲያን የትኛውንም ወገን መናገር ይሳናታል። ፍትሕ ስትጣል ለማግኘት ትንሹን ጣቱን እንኳ የሚዘረጋ የቤተ ክርስቲያን መሪም አሁን አላየንም። የገዢዎችና የሕዝቡ ልብ መራራቅ በብርሃን ዓመት እየተሰፈረ ቢመጣም ጉዳዩ ያለው የለም። ስለዚህም በአገሪቱ የፖለቲካ ድርና ማግም ሆነ የየዕለት ውሎ ይቅርና በሕዝቡ የሥራ ባህል (work ethics) ላይ እንኳ ተገቢውን ተጽዕኖ ማምጣት አልቻልንም።

ለፍትሕና ለሰብአዊ መብት መቆም እንዲያውም የነበረበት አገልግሎት አንድ መገለጫ መሆኑ ይታወቃል። የምድራችን ቤተ ክርስቲያን ደግሞ በ“ነቢይ ነኝ” ባዮች እየተጣበበች ነው። እነዚህም “ነቢያት” የብሉይ ኪዳን ነቢያት የነበራቸው ሥልጣንና ተሰሚነት እንዲኖራቸው የሚመኙና ለዚህም የሚ

ሚሟቱ ናቸው። ለመሆኑ የመጽሐፍ ቅዱስ ነቢያት ስለ ፍትሕና ስለ ማኅበራዊ እኩልነት ጥብቅና አይቆሙም ነበርን? ለመንግሥት የግሃጼ መልእክት ስለነበራቸውም? የትኛውን ነቢይ መንግሥታዊ ስሕተትን እያየ በማለፍ፣ በአድርባይነትና በፈሪነት ይከሰሳል? “ነቢያት” የበዙብን፣ ነቢያዊ አገልግሎትን ለማየት ግን ያልታደልን መሆናችን ያለንበትን ሁኔታ አሳዛኝነት ያከፋዋል።

መሪዎቻችን የሚጨነቁት አዳራሾቻቸው ሳይሞላ ሲቀርና የሚሰበሰቡ በው መባ (ዐሥራት) መጠን ሲያንስ ብቻ ሳይሆን አይቀርም። ምዕመናኑም ማኅበረ ሰቡ ምንም ዓይነት ፈታኝ ሁኔታ ውስጥ ቢኖር በየሰንበቱ ተሰብስበን “በመንፈስና በእውነት” እያመለከን አዳራሹን በዝላይና በአሜን ከማናወጥ የዘለለ ክርስትና ከነመኖሩም አናውቅም።

በምድሩ ላይ የሚካሄደው ነገር እንደማይመለከተው ቁጥር ወደ ሰማይ የሚያንጋጥጥ ሰው ወንጌሉ አልገባውም። የክርስትና አእማድ የሆነው ሚዛናዊ ነት የጉደለው ይህ ዓይነቱ ሰው መሬት ላይ በአንድ እግሩ እንደ ቆመ ሰው ነው የሚቆጠረው። ሂትለርን ተቃውሞ ሕይወቱን አሳልፎ ከሰጠ በኋላ በቤተ ክርስቲያን ላይ ያለው ተጽዕኖ እየጨመረ የመጣው ጀርመናዊ የነገረ መለኮት ሰው በንሆፈር እንደሚለው፣ “በምድር ላይ በአንድ እግሩ ብቻ ለመቆም የሚሞክር ክርስቲያን በሰማይም በአንድ እግሩ እንዳይቆም አፈራረታለሁ።”

ምናልባት፣ እግዚአብሔር እስራኤላውያንን በአሕዛብ እንዳስቀናቸው፣ ካልተጠበቀ ስፍራ ሌሎችን አስነሥቶ ስለ ድምፅ አልባዎች እንዲናገሩና ለፍትሕ እንዲሟገቱ በማድረግ እንዲያስቀናን እየጠበቅን ይሆን?

ክርስቲያን እና ፖለቲካ

ክርስቲያን ከፖለቲካ እንቅስቃሴ ነጻ መሆን እንዳለበት የሚሰብኩ ሰዎች በአደባባዮችን አሉ። አማኙ ከጸሎት ያለፈ ቀጥተኛ ሚና እንዳይኖረው የሚያቀነቅኑ ሰዎች ሞልተዋል። አንድ ክርስቲያን ፖለቲካ ውስጥ ሲገባ በእምነቱ እንደ ደከመ የሚቆጥሩ ሰዎች ነበሩ፤ አሁንም አይጠፉም። ሌላ ክርስቲያን ስፖርት ውስጥ ሲገባ ለምን ዝም ይላሉ? ንግድ ውስጥ ስለመግባት አለበት? ደራሲና ተዋናይስ መሆን አለበት? ዳኛስ? ፖለቲካን ከእነዚህ ምን ይለየዋል? ፖለቲካ ሕዝብን የማስተዳደር ጥበብ ከሆነ፣ ከክርስቲያን በላይ ሕዝብን በእኩልነትና በነጻነት የማስተዳደር ሽክም ያለው መኖር ነበረበት?

ፖለቲካ የሕዝብ አስተዳደር መዘውር ነውና እርሱም ብርሃንና ጨው ያስፈልገዋል። እንግዲያውስ አገራችን ለገባችበት የመከራ አዘቅት መድኃኒት ለመሆን የእውነተኛ ክርስቲያኖች ተሳትፎ መተኪያ አይገኝለትም።

ለመሆኑ ከፖለቲካ ነጻ መሆን ይቻላል? የማምለኪያ ቦታና የአምልኮ ነጻነት እንፈልጋለን፤ እነዚህ የፖለቲካ ውሳኔዎች አይደሉም? ስለ ትምህርትና የኢኮኖሚ ዕድገት እንናገራለን፤ እነዚህ የፖለቲካ ውሳኔዎች መሆናቸውን ሳናውቅ ቀርተን ነው? የጾታና የሃይማኖት እኩልነትን፣ የጋብቻን ከቡርነት እየደገፍን፣ የቤት ውስጥ ጥቃትን፣ ፍቺና ውርጃን እንቃወማለን፤ እነዚህ ከፖለቲካ ውሳኔዎች ነጻ ናቸው? በየአካባቢያችን መሠረተ ልማቶች እንዲኖሩ እንሻለን፤ ይሄስ ከፖለቲካ ውጭ የሚሆነው እንዴት ነው? ታዲያ እንዴትና በምን ሁኔታ ከፖለቲካ ነጻ መሆን ይቻላል?

እንዲህ ሲባል ቤተ ክርስቲያን ከፖለቲካ ንግድ ጋር ተጣብቃ መኖር አለባት ማለት አይደለም፤ የሕዝቦች የኅሊና፣ የነጻነትና የፍትሕ ጠበቃ መሆን አለባት ለማለት እንጂ። ቤተ ክርስቲያን ከግፈኞች ጋር የተባበረችባቸው ብዙ ጊዜአት ግን አሉ። ፋሽስቱ ጣልያን ኢትዮጵያን ሲወርር የሮማው ጳጳስ “የተቀደሰ ጦርነት ነው” በማለት ባርከው ነው ወራሪውን የላኩብን።¹⁰ (ለዚህ ድርጊት ቫቲካን ኢትዮጵያን ይቅርታ መጠየቅ እንዳለባት አምናለሁ።) የጀርመኒ ቤተ ክርስቲያንም ለሂትለር ልቧን ሰጥታ ነበር፤ ሂትለርን ተቃውሞ የሚቆም የቦንሆፈር ዓይነት ልባምና አርቆ ተመልካች ሰው ተገኘ እንጂ! የደቡብ አፍሪካዊ ደች ሪፎርምድ ቤተ ክርስቲያንም በዚያ የነበረውን፣ በቀለም ላይ የተመሠረተውንና የነጮችን የበላይነት የሚያራምደውን ርዕዮተ ዓለም ስትደግፍ ነበር።፡፡ ቤተ ክርስቲያን እንደዚህ ከጨካኞችና ከግፈኞች ጋር ስትተባበር ራሷም መወገዝ አለባት። የግፈኞችን ድርጊት ዓይታ እንዳላየ መሆኗም ከግፈኞች ጋር ከመተባበር ተለይቶ መታየት ያለበት አይመስለኝም።

ስለዚህ ቤተ ክርስቲያን የፖለቲካው ንግድ መልካም ነገር ሲያደርግ መደገፍ፣ ስሕተት ሲሠራ ደግሞ በቅደም ተከተል መምከር፣ መንቀፍና መቃወም ይኖርባታል፤ ሚዛናዊነት ይጠበቅባታል። በአገራችን የምናየው ግን ይህን አይደለም። ቤተ ክርስቲያን ለመንግሥት ዘፈን ከበሮ ታኅሣለች። መንግሥት ሲያጠፋ፣ ኅላፊነቱን ሳይወጣ ሲቀርና ፍትሕ ሲዛባ ግን እንደ ቆረብ ሰው እፏ ተሽብቦ ይታያል። ታዲያ የፍትሕ፣ የነጻነትና የእውነት ምንጭና ባለቤት እግዚአብሔር ሆኖ ሳለ፣ ቤተ ክርስቲያን ለእነዚህ ጠበቃና ተከራካሪ ካልሆነች የመኖሯ ፋይዳ ምንድን ነው?

ይሁን እንጂ ቤተ ክርስቲያን እንደ ተቋም ፖለቲካ ውስጥ መግባት የለባትም፤ ሕግም አይፈቅድላትም። ቤተ ክርስቲያን የየትኛውም የፖለቲካ ንግድ ንብረት አይደለችም። የገዢው መንግሥት ደጋፊዎችና ተቃዋሚዎች ስብከተ ወንጌልን ሰምተው (አካሂደው)፣ ዘምረውና ዐሥራታቸውን ሰጥተው የሚሄዱባት ቦታ ናት። በእርግጥ የፖለቲካ ልዩነትን ይቅርና ቀላል የሐሳብ

ልዩነትን አቻችለን መኖር መቻላችን እንኳ አጠራጣሪ ቢሆንም ቤተ እግዚአብሔር ማንም በፖለቲካ ጎራ ለይቶ የሚቆምባት አይደለችም፤ ሆኖ ከተገኘች ለክርስቶስ ወንጌል ከፍተኛ ከሰረት ነው። እዚህ ጋ መንገዱ ቀጭን በመሆኑ፤ ሚዛንን ጠብቆ ከመራመድ ውጭ ምርጫ የለንም።

ቤተ ክርስቲያን በምድር መኖሯም ወንጌልን ለመስበክ ሲሆን፤ ይህም ለፍትሕ፤ ለሰላምና ለእኩልነት መቆምን ያካትታል። ቅዱስ ቃሉም፡ “መልካም ማድረግን ተማሩ፤ ፍትሕን እሹ፤ የተገፉትን አጽናኑ (ጨቋኙን ገሥጹ)” በማለት ይናገራል (ኢሳ. 1፡17 - አ.መ.ት)። ሰዎች መቼም ቢሆን ያለ ማመቻመቻ ሊቆሙላቸው የሚገቡ ነገሮች አሉ። ልክ ለክርስቶስ በጽናት መቆም ተገቢ የሆነውን ያህል ሰላምና ማኅበራዊ ፍትሕም ከዚህ የሚመደቡ ይመስሉኛል። ክርስቲያኖች ለእነዚህም መቆም ይጠበቅባቸዋል።¹² ሰዎችን ከነሕይወታቸው በምድራዊ ሲኦል የሚከትተውን የማኅበረ ሰቡን ሁኔታ ችላ ብለው ስለ ሰማያዊ ክብር ብቻ የሚያወሩ አገልጋዮች ደረቅ ሃይማኖት የሚሰብኩ ናቸው።¹³ ክርስትና ደግሞ ደረቅ ሃይማኖት አይደለም፤ በቸልተኝነታችን ልናደርቀው ካልፈለግን በቀር!

በሌኛው አቅጣጫ ግን ማኅበራዊ ወንጌልን ለመስበክ ሲባል ሰማያዊ ክብርን በመሥዋዕትነት ማቅረብም አግባብ እንዳልሆነ ማወቅ አለብን። ለፍትሕ፤ ለሰላምና ለእኩልነት መቆም ወንጌልን የመስበክ አካል እንጂ ምትክ ሊሆን አይችልም።

ለዚህ አገልግሎት ብቁ ለመሆን ደግሞ የራስን ቤት ማስተካከል ግድ ነው። ይህ ትልቁ የቤት ሥራችን ነው። እንዲያውም በአንዳንድ አብያተ ክርስቲያናት ያለው ውስጣዊ ችግር በፖለቲካ ሥርዐቱ ውስጥ ካለው ችግር ይብሳል። ሁኔታውን ቀረብ ብሎ ላስተዋለው፤

ከመንግሥት ፖለቲካ ይልቅ በቤተ ክርስቲያን ውስጥ ያለው የፖለቲካ (church politics) እርሾ እጅግ እየከመጠ የመጣበት፤ ጎሰኝነት፤ መሰና፤ መገፋፋትና አለመቻቻል የቤተ ክርስቲያን ገጽታ እየሆኑ የመጡበት ጊዜ አሁን ሳይሆን አይቀርም። ይህ የውስጥ ገጽታ ካልተለወጠ ደግሞ የተቃና አገልግሎት ማገልገል ለቤተ ክርስቲያን አስቸጋሪ ይሆናል።¹⁴

አሁን እንደምናየው ገንዘብ ባላቸውና በሌላቸው መካከል አድልዎ የምታደርግ፤ መልካም ስም የሌላቸው መሪዎች ያሏት ቤተ ክርስቲያን ከበሬታና ተደማጭነት እንደማይኖራት መታወቅ አለበት።¹⁵

ይህን ተረድተን እርምጃችንን ካላስተካከልን ስለ አገራችን ሁለንተናዊ ዕድገት ያለንን ምኞት ከሕልም ሩጫነት ማስቀረት አንችልም፤ ያልተፈለገ ውጤት ማስከተሉም አይቀሬ ነው።

ዐይን አፋርነት?

ባለፉት ሥርዐቶች በፖለቲካ ምክንያት የተከሰቱትን ጥፋቶች መለስ ብሎ ማየቱ ሰዎች በዙሪያቸው የሚካሄደውን ጥፋት “አላየሁም፤ አልሰማሁም” በማለት እንደ ዔሊ ጭንቅላታቸውን ቀብረው እንዲኖሩ ሊፈታተን ይችላል። በእርግጥ ወደ ኋላ ማየት ያስፈልጋል፤ ዋነኛው ጉዞ ግን ወደ ፊት ነው። መኪና የሚያሸከረከር ሰው የፊቱን መስታዎት በአብዛኛው ቢመለከትም የኋላውንና የጎኑን መስታዎቶችም መመልከት እንዳለበት የትራፊክ ትምህርቱ እንደሚያዝ ይታወቃል። እስቲ ወደ ፊት ለመጓዝ እንዲረዳን የራሳችንን መብት በመጠቀም ጉዳይ እንኳ ዐይን አፋርነት ምን ያህል እንደሚገዳደረን የሚያሳዩ ሁኑዎችን ከኋላ መልከት አድርገን ወደ ፊት እናቅና።

በጅማ ከተማና አካባቢው በክርስቲያኖች ላይ ተደጋጋሚ ጥቃት ደርሷል። አብያተ ክርስቲያናት ፈራርሰዋል፤ ሰዎች አካላዊና ሥነ ልቦናዊ ጥቃት ደርሰዋቸዋል። ግን እንደ ተለመደው ከመጸለይ በቀር አንድም የሚታይ እንቅስቃሴ በአብያተ ክርስቲያናት መሪዎች የተደረገ አይመስለንም፤ ወይም የተደረገ ካለ እንደናውቀው አልተደረገም። ተነሣሽነቱን ወስዶ መገናኛ ብዙሃንን በመጥራት ጋዜጣዊ መግለጫ መስጠት በወንጌላውያን አብያተ ክርስቲያናት ኅብረት ዘንድ ይታወቅ ይሆን? ሰላማዊ ሰልፍስ? ይህም አይታሰብም! ግን ለምንድን ነው ዴሞክራሲያዊ መብታችንን የማንጠቀመው? ብዙዎቻችን የምንጠቅሰው ሐዋርያው ጳውሎስ የዜግነት መብቱን ይጠቀም አልነበረምን? (የሐዋ. 16፡35-39፤ 22፡24-29)። በዚህ ሁኔታ እስከ መቼ እንቅጥላለን?

አማኞች በሽውራራ የፖለቲካ አመለካከታቸው ብቻ ሳይሆን፤ የቤተ እምነት (ወይም የኅብረት መሪዎች) ሚናቸውን ባለመወጣት ቤተ ክርስቲያንን ዐቅም በማሳጣት ተጠያቂ እንደ ሆኑ አስባለሁ። ምክንያቱም መሪዎች ቢያንስ ከየትኛውም ምዕመንና አገልጋይ ይልቅ የመንግሥት ባለሥልጣናትን የማግኘት እንጻራዊ ዕድል ይኖራቸዋል፤ ከተጠቀሙበት። ጋዜጣዊ መግለጫ መስጠታቸው ብቻ መንግሥት ለዚያ ጉዳይ ትኩረት እንዲሰጥ ሊያደርገው ይችላል። ግን ይህንን መብታቸውን የማይጠቀሙ መሪዎች ናቸው ያሉን፤ የመንግሥትን ፊት እያዩ የሚኖሩ ናቸውና።

ለዚህ ማስረጃ አቀርባለሁ። በኅዳር 2004 ዓ.ም በአዲስ አበባ የተካሄደውን 16ኛው የአይካሳ ስብሰባ (International Conference on AIDS and

Sexually Transmitted Infections in Africa) በማስታዘብ ግብረ ሰዶማዊ ነት ተቀባይነት እንዲያገኝ የሚፈልግ አንድ ማኅበር አባላትና ደጋፊዎች ከተለያዩ አገራት ተጠራርተው አዲስ አበባ ውስጥ ስብሰባ ለማካሄድ መዘጋጀታቸው ተነገረ። የዚህን ጸዮና፣ ከሥነ ምግባር ውጭ የሆነና ባህልን የሚያንቋሽ አጀንዳ ለማስፈጸም ተነሣሥቷል የተባለውን ቡድን አንቅስቃሴ በመቃወም የተለያዩ ተቆርቋሪ ግለ ሰቦች በፌሰቡክ እና በተለያዩ ማኅበራዊ ድረ ገጾች ቅስቀሳ ማድረግ ጀመሩ።

ጉዳዩ የተለያዩ የሃይማኖት ድርጅቶች ከሚሰማሙባቸውና የጋራ አቋም ከሚይዙባቸው ጉዳዮች አንዱ ነበር። ስለዚህ የኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያን፣ የኢትዮጵያ ወንጌላዊት ቤተ ክርስቲያን መካነ ኢየሱስ፣ የኢትዮጵያ ካቶሊካዊት ቤተ ክርስቲያንና የኢትዮጵያ አስልምና ጉዳዮች ጠቅላይ ምክር ቤት መሪዎች ጋዜጣዊ መግለጫ ለመስጠት ስብሰባ ጠሩ፤ “ይበል” የሚያሰኝ ትብብር ነበር። የጤና ጥበቃ ሚኒስትሩ ግን ድንገት መጥተው መሪዎቹን በዝግ አነጋገሯቸውና ጋዜጣዊ መግለጫው “ላልተወሰነ ጊዜ” ተራዘመ። ጋዜጣዊ መግለጫው ከመጀመሩ በፊት የተነሡ ፎቶዎች እንኳ በደንንነት ሠራተኛ እንደ ተሰረዙ ሪፖርተር ጋዜጣዊዎች ዘግቧል።¹⁶

አቋም አልበኛዋ ቤተ ክርስቲያን ከዚያም በኋላ በዝምታዋ እንደ ጸናች አለች። የግብረ ሰዶማውያኑ ስብሰባ የታሰበውን ያህል ባይሳካም መካሄዱ አልቀረም። እ.ኤ.አ በ2007 በ44 አገሮች በተካሄደ ጥናት (2007 Pew Global Attitudes Project) ከኢትዮጵያ ሕዝብ 97 በመቶው ግብረ ሰዶማዊነትን ይቃወማል፤ ይህም ጥናቱ ከተካሄደባቸው አገራት በተቃውሞ ከፍተኛነት ሁለተኛው ነው።¹⁷ የተሻሻለው የቤተ ሰብ ሕግ ጋብቻ በአንድ ወንድና በአንዲት ሴት መካከል የሚፈጸም መሆኑንም ይደነግጋል (ክፍል ፩፣ አንቀጽ ፪፣ ፫፣ ፬)። የተሻሻለው የወንጀል ሕግ (1996) ደግሞ ግብረ ሰዶማዊነትን በወንጀልነት አስቀምጦታል (ክፍል ፪፣ አንቀጽ ፮፻፳፱)። ከላይ እንደ ተጠቀሰው የሌሎች ሃይማኖቶች ስምምነትም አለበት። ታዲያ በዚህ ብርቱ ጉዳይ ላይ መንግሥት ሲፈቅድልን ብቻ እየተናገርን፣ ሲቁጣን ደግሞ ዝም ማለት አለብን? ቤተ ክርስቲያን ሐሳብን በነጻነት የመግለጥ ሕገ መንግሥታዊ መብቷን የማትጠቀመው ለምን ድን ነው? ዝምታው ከየት መነጨ? መንግሥትስ ግብረ ሰዶማዊነት በኢትዮጵያ ሕግ ወንጀል ሆኖ ሳለ፣ ጉዳዩን የሚያቀነቅን ቡድን በአገሪቱ ሲሰበሰብ በዝምታ በማየቱ ጎላፊነቱን ባለመወጣት ሕግን እየጣሰ አይደለምን?

በዚህ ሁሉ ውስጥ ቤተ ክርስቲያን ሽቀጥቁጥነቷና የመንግሥትን ፊት ወይቶ አዳሪነቷ በተግባር እየታየ ነው። ለእውነት ደፍረው በሚቆሙ መሪዎች አልታደለችምና! የቤተ ክርስቲያን መሪዎች እንዲህ ፈሪና አቋም አልባ በመሆና

ቸው በባለሥልጣናት ዘንድ ተወዳጅነትን የሚያገኙ ቢመስላቸውም ንቀትን ነው የሚያተርፉት። ቤተ ክርስቲያን በፖለቲካ ሰዎች ዘንድ ከብርና ሞገስ ያጣቸውም ለዚህ ይመስላል! አቋም የለሽን ማን ያከብራል!?

በዚህ አካሄድ ነገ መንግሥት ዐይኑን በጨው ታጥቦ “የምፈልገውን ‘ልማታዊ’ ስብከት ብቻ ስበኩ” ቢለን ከእሺታ የተለየ መልስ ይታወስን ይሆን? በየመድረካችሁ ላይ ማን መስበክና መዘመር እንዳለበት ፈቃድ የምሰጠውና የምነሳው እኔ ነኝ ቢልስ፣ “አይሆንም” የማለት ዐቅማችንን ብጠራጠር የሚፈርድብኝ ይኖራል? ወንጌላውያን ከክርስቲያኖች ከሌሎች የክርስትና ዘርፎች በተለየ የአማኞችን ሁሉ ከህነት እንደምናምን ይታወቃል። በመሆኑም መንግሥት ይህን ካሰበ ለምዕመናን ሁሉ ፈቃድ መስጠት ይኖርበታል ማለት ነው። ታዲያ ለዚህ እውነት የሚቆሙ መሪዎች እንደሚኖሩን ተስፋ ማድረግ እንችላለን? ለነገሩ አሁንም ቢሆን “መመሪያ የምናገኘው ከመሬታዊው መንግሥት ነው ወይስ ከሰማዩ?” ብሎ መጠየቁ አግባብ ሳይሆን አይቀርም። ምክንያቱም ከኢቴቪና ከቤተ ክርስቲያን ፑልፒት የምንሰማው እየተወራረሰብን የምንቸገርበት ጊዜ አለና። በዚህ ከቀጠልን ከምድርም ከሰማይም ተጣልተን እንዳንቀር ያሠጋል።

ቤተ ክርስቲያን እጇን አጣጥፋ በመቀመጥ፣ መንግሥት “ሁኚ” የሚላትን ብቻ የምትሆነው መንግሥትን እንደ አሳቢ አባት የመመልከት ልማድ በመኖሩም ነው። ግን መንግሥት አባት ነው እንዴ? በፍጹም!! መንግሥት የሕዝብ አገልጋይ ነው። ስለዚህ ሥራውን በአግባቡ እንዲሠራ ማበረታታትና ሲያጠፋም መምከርና መገሰጽ እንጂ በጭራሽ እንደ አባት ልንመለከተው አይገባም። በአገልጋይነቱ ሥራውን (ጎላፊነቱን) ካልተወጣ ሌላ አገልጋይ ሊቀጠር ይገባል። “የሰጣችሁኝን ሥራ፣ ይሄንና ያንን ሠርቼላችኋለሁና ወደዳችሁም ጠላችሁ የትም አልሄድም፤ ካልተሰማማችሁ የፈለጋችሁበት ልትደርሱትችላላችሁ” በማለት ቀጣሪዎቹን የሚያስፈራራ አገልጋይ ጤነኛ ሊሆን አይችልም። “ማሳደግ የጀመርኩት ልጅ አድጎ ራሱን እስኪችል ድረስ ላለመውጣት ወስኛለሁና ‘ሂጂ’ ብትሉኝም ከዚህ ቤት አልሄድም” የምትል ሞግዚትን እስቲ አስቡ፣ ስሜት ይሰጣል?

የቤተ ክርስቲያን መሪዎች ፍርሀትና በምንም መልኩ ቢሆን በምድር ተደላድሎ መኖርን ግብ አድርገው መያዛቸው ደግሞ ሌላኛው ሰብስቦ ነው። ለዚህ ግብ ሲሉ የማይደረግ ያደርጋሉ። በዚህም ራሳቸው ሞገስ እንዳይኖራቸውና የሚመሯት ተቋምም ከበሬታ እንድታጣ ምክንያት ሆነዋል። እውን ወንጌሉ እንዲህ አድርባይ በመሆን ነፍሳቸውን እንዲያቁዩ አስተምሯቸዋል? ለእውነት ዋጋ ከመከፈል ይልቅ እያመቻመቹ መኖርን ግብ ማድረግስ ክርስትና ነው?

ነፍስን ማቆየት ሲሌሎች ግብ ሊሆን ቢችልም፤ የክርስትና ዋጋ አስጣጥ ግን የዚህ ተቃራኒ ነው። ክርስትና፤ ዓለም ከፍተኛ ዋጋ የሚሰጣቸውን ነገሮች ፊት ይነሣቸዋል፤ ዓለም ዋጋ የሚነሣቸውን ነገሮች ደግሞ ያከብራል። በዚህ መንገድ ነፍሳቸውን ያኖሩትን ነፍሳቸውን እንዳጡ ሲቈጥር፤ ነፍሳቸውን አሳልፈው የሰጡትን ደግሞ እንዳገኙት ይቈጥራል!

የሰላም ጠበቃነት

በዚህ ዘመን ከየመገናኛ ብዙሃኑ የምንሰማው አንድ ጉልጥምት (ጉቶ) ቃል አለ፤ “ጸረ” የሚል። ጸረ ሰላም፤ ጸረ ልማት፤ ጸረ ሕዝብ ...። የፖለቲካ ቡድኖች ከእነርሱ የተለየ ሓሳብ የሚያራምድን ሌላ አካል “ጸረ-ሰላም” የሚል ታፕላ ይለጥፉበታል። ሁሉም በተገኘው መድረክ ራሱን የሰላም ጠበቃና ዋስትና አድርጎ ያቀርባል፤ ሌሎችን ደግሞ “ጸረ ሰላም ጎይላት” በማለት ይፈርጃል።

የክርስቶስ ቤተ ክርስቲያን ደግሞ የሰላሙን ጌታ የምታመልከና የሰላሙን ወንጌል የምትሰብክ የሰላም ጠበቃ መሆኗ ይታወቃል። በመሆኑም የሰላም ጠር የሆኑ ጎይላትን ትመክራለች፤ ትገሥጸዋለች፤ ትጸልዳለች፤ ትቃወማቸዋለች ብሎ ማሰብ ትክክል ነው። ግና ስለ ሰላም መዘፈን ብቻ ሰላም ወዳድ ያደርጋል?

ይህን ለመረዳት ሰላም እንዴት እንደሚመጣ ማወቅ አለብን፤ ጥቂት የማይባሉ ወገኖች ሰላም ማለት ዝምታ ብቻ ይመስላቸዋል። ሕዝብ በፍርሀት ተሽብጦም ቢሆን ዝም ማለቱ የሰላም መኖር ተደርጎ ሲወሰድ ይታያል። የመን ግሥትና የሌሎች የሰላም ትርጓሜ የሚለያየው እዚህ ጋ ሳይሆን አይቀርም።

ሰላም ፍትሕን፤ እኩልነትን፤ ምሕረትንና ነጻነትን ትሻለች። ፍትሕ እየተዛባ ሰላም ልትኖር አትችልም። ምሕረት ሳይኖር ሰላም አትታሰብም። ነጻነት በሌለበት ሰላምን መፈለግ፤ “ላም ባልዋለበት ኩብት ለቀማ” ነው። የታፈነ ሕዝብ፤ የተነፈገ ነጻነት፤ የተዛባ ፍርድ፤ የተረገጠ መብት ባለበትና ፍርሀትና ሥጋት በተንሰራፋበት ቦታ ሁሉም ነገሮች ቢኖሩ እንኳ ሰላም ከቆወንም አትገኝም። ማንዴላ እንደተናገሩት፤ ማኅበራዊ እኩልነትና ሚዛናዊ የልማት ሥር ጭት ሳይኖር ሰላም አትኖርም።፡፡፡ በአጭሩ፤ “ዴሞክራሲ ከሌለ ሰላም የለችም።፡፡፡” ብዙውን ጊዜ እነዚህን ነገሮች የማድረግ ዐቅም ያላቸው ደግሞ መንግሥታት ናቸው።

ስለዚህ በሌሎች ላይ “ጸረ ሰላም” የሚል ጽሑፍ የሚለጥፍ የትኛውም መንግሥት የሕግ የበላይነትን፤ ፍትሕንና እኩልነትን አክብሮ ካላስከበረ ራሱ ቀንደኛ ጸረ ሰላም ነው። ስለዚህ እንዲህ ዐይነቱን ድርጊት መቃወም የሰላም

ጠበቃነት ነው። አሊያማ ነገ የሚፈነዳ በምብ እየቀበሩ “ሰላም ሰላም” በማለት የሚዘፍኑትን እካላት የሰላም ጎይላት አድርጎ መውሰድ ራሱን ማታለል ነው። ምክንያቱም ሰላም ያለ አንዳች ኮቨታ በፍርሀትና በዝምታ መኖር አይደለችም፤ እንዲያውም፤ “ሰላም የዝምታ ተቃራኒ ናት”።፡፡፡

ጌታ ኢየሱስ በቃልም ሆነ በሥራ ብርቱ ስለ ነበረ፤ ቤተ ክርስቲያን ለሰላም አስተዋጽኦ ማድረግ ከፈለገች አገር ላይ የሚፈጠሩ ውጥረቶችን ለመቀነስ ከስብከት ባሻገር ሥራም መሥራት አለባት። ለአብነት በገዢዎችና በሕዝቡ መካከል፤ በገዢውና በተቃዋሚዎች መካከል፤ በብሔረ ሰቦች መካከል፤ ትናንት በተሠሩ ጥፋቶችና ስሕተቶች ላይ ብሔራዊ መግባባትና ዕርቅ እንዲኖር መሥራት ትችላለች። አሳዛኙ ነገር ግን ቤተ ክርስቲያኖችን የራሷን ውጥረት እንኳ ለማስተካከል ዐቅም የላትም። ስለዚህ ቦብ ማርሌይ ተቀናቃኝ ፖለቲከኞችን በዘፈኑ ያስታረቀውን ያህል በመዝሙራችን መሥራት አልቻልንም፤ በእግሮቻችንና በእጆቻችን ውስጥ ያለውን ያህል ክርስትና በልባችን ይኖር ይሆን?

ቤተ ክርስቲያን ስለ ሰላም ማውራት፤ መናገር፤ ማስተማር ካለባት ስለፍትሕ፤ ስለ እኩልነት፤ ስለ ነጻነት፤ ስለ ሕግ የበላይነት ማውራት አለባት። ወንጌሉ የእነዚህ ጉዳዮች ጠበቃ እንድንሆንና ያገባናል እንድንል ግድ ይላናል። የቤተ ክርስቲያን መሉ ተልእኮ እነዚህንም ያካትታል። “ስለ ራሳቸው መናገር ለማይችሉት፤ ለችግራቸውም ሁሉ መብት ተሟገት። ተናገር፤ በቅንነትም ፍረድ፤ የምስኪኖችንና የድቸችን መብት አስከብር” ይላልና (ምሳሌ 31፡8-9 - አ.መ.ት) ለራሳቸው መናገር ለማይችሉ መናገር ጥሪዋ ነው። አሊያ ጉዳሎ መልእክት የያዘች ጉዳሎ መልእክተኛ ትሆናለች! ስለ እነዚህ ከቡር ጉዳዮች መናገር ከተሳናት ስለ ሰላም ለማውራት የሞራል ብቃት አይኖራትም።

የነጻነት ጉዳይ

የነጻነት ምንጭ እግዚአብሔር ነው። ሓሳብን የመግለጽ፤ የእምልኮ፤ የነጻነት፤ በሕይወት የመኖር መብቶች ለሰዎች ልጆች ሁሉ ከእግዚአብሔር የተሰጡ (ሰብአዊ) መብቶች ናቸው። የሕገ መንግሥቱ ሥልጣን ለእነዚህ የተፈጥሮ መብቶች ዕውቅናና ዋስትና መስጠት እንጂ፤ የመብቶቹ ሰጭና ነጂ መሆን አይደለም። የመብቶች ምንጭ እግዚአብሔር ነው።

እግዚአብሔር ሰዎችን የፈጠረው ከነጻነት ጋር ነው። ማንዴላ እንደሚሉት ማንኛችንም ከነጻነት ረቫብ ጋር አልተወለድንም፤ ማሰብ በምንችለው በየትኛውም መንገድ ነጻ ሆነን ነው የተወለድነው።፡፡፡ እግዚአብሔር ነጻነትን የሰጠን በነጻነት ወደ እውነቱ እንድንደርስም በማሰብ ነው።

መንግሥት ሕዝቡን ሲያስተዳድር፤ ሕዝቡም ለመንግሥት ሲገዛ በነጻ ነት መሆን አንዳለበት ከጥንትም ተቀባይነት ያገኘ ሐሳብ ነው። ይህ የጥሩ መንግሥትነትና የጥሩ ዜጋነት ማለያ ነው። አሪስጣጣሊስ (Aristotle) አንደሚለው፤ “ጥሩ ዜጋ አንድ ነጻ ሰው መገዛትንና መገዛትን መቻል አለበት።” (A good citizen must be able both to rule and to be ruled as a free-man.) በዚህ መነፅር ሲታይ የእኛ ነገር እንዴት ይሆን?

ነጻነት ማለት ግን ማድረግ ያለብንን ነገር የማድረግ መብት እንጂ ደስ ያለንን ነገር ሁሉ የመፈጸም ፈቃድ አይደለም። በፖለቲካው ክልልም ነጻነት እግዚአብሔር ያዘዘው ፍጹም መብት አይደለም። ነጻነት ፍጹም ሊሆን አይችልም፤ የአንዱ ነጻነት የሌላኛውን ነጻነት ሊጋፋ ይችላልና።²² ነጻነት ከጎላፊነት ጋር የተሰጠ ነገር ነው። የግብረ ሰዶማውያኑን ስብሰባ በመቃወም ለመስጠት ታስቦ የነበረው መግለጫ በመንግሥት ጫና መቅረቱ ማድረግ ያለብንን ነገር የማድረግ ችሎታችን (ነጻነታችን) ምን ያህል እንደ ተገደበ ማስረጃ ይሆናል።

ይህንን ችሎታቸውን የተከለከሉ ሌሎች የግብረተ ሰብ ክፍሎች ሊኖሩ ስለይችሉም? ነጻነት ማጣቱ በቀጥታ እኛ ጋ ካልደረሰ እንዳለየ ስንሆን የምንገኝበት ጊዜ ግን ጥቂት አይደለም። ነጻነት አይሸነሽንም፤ የአንዱ ሰው ሰንሰለት የሁሉም ሰንሰለት ነው፤ የሁሉም ሰንሰለት የእኛም ሰንሰለት ነው።²³ ሁላችንም ነጻ ካልሆንን ማናችንም ነጻ አይደለንም። እኛ ካልተነካን ሁሉ ሰላም እንደሆነ ማሰብ ራሱ የራሳችን ጠላት ያደርገናል፤ ክርስቲያናዊ ምግባርም አይደለም። ሌላው ቀርቶ፤ ተጨቋኙ ነጻ መውጣት ያለበትን ያህል ጨቋኙም ነጻ መውጣት አለበት። የሌላውን ነጻነት የሚገፍፍ ሰው የጥላቻ እስረኛ ነውና።²⁴

በዘመነ ናዚ የነበሩት ኒሞላር የተባሉ የጀርመን ቤተ ክርስቲያን መሪ በማሠቃያ ካምፕ ውስጥ በሂትለር የግል እስረኛነት ለ8 ዓመት ሲታሰሩ የተናገሩትን እዚህ ጋ እናስታውስ። “ናዚዎቹ መጀመሪያ ሶሻሊስቶችን ለማጥቃት መጡ፤ እኔ ግን ሶሻሊስት ሰላልነበርኩ ምንም አልተናገርኩም። ቀጥለው ወደ ንግድ ማኅበራት መሪዎች መጡ፤ ያኔም ምንም አላልኩም - የንግድ ማኅበራት መሪ አልነበርኩምና። ከዚያ ደግሞ ወደ አይሁዳውያን መጡ፤ በዚያን ጊዜም አንዳች አልተናገርኩም - አይሁድ አልነበርኩምና። በመጨረሻም ወደ እኔ መጡ፤ ያኔ ግን የሚናገርልኝ ሰው አልነበረም” ነበር ያሉት።²⁵

የየትኛውም ሰው ወይም ቡድን ነጻነት ሲጣስ ቤተ ክርስቲያን ይመለከታታል፤ በምድር የእግዚአብሔር ወኪል ናትና። እዚህም ጋ ግን መንገዱ ቀጭን ነው! የእነዚህ ሰዎች (ቡድኖች) ድርጊት ሕግን ሲተላለፍ፤ የሕዝቡን ሥነ ምግባር የሚበርዝ ሆኖ ሲገኝ፤ ድርጊቱን በመጽሐፍ ቅዱስ ሚዛን ፈትሾ ማውገዝ ያስፈልግ ይሆናል (ግብረ ሰዶማዊነትን ያስታውሷል!)።

ስለዚህ ቤተ ክርስቲያን ሳለ ነጻነት ስትናገር የራሷን ነጻነት ብቻ በማሰብ መሆን የለበትም። እንዲህ ዐ፡ ‘ቲ “ቤተ ክርስቲያን” እንደ ክርስቶስ አካል ነቷ የጎላፊነት ድርሻዋን ተወጥቶ ለማለት ያዳግተኛል። ነጻነት ሲባል ሁሉም ነጻ ሆኖ፤ መብቱ ተከብሮና ተቻችሎ በሰላም የሚኖርበትን አግባብ ማሰብ ተገቢ ነው። “በሰላም አብሮ የመኖር ችሎታ የሌለበት ነጻነት እርሱ እውነተኛ ነጻነት አይደለም።”²⁶

ዊንስተን ቸርችል እንደሚሉት “አንድን ማኅበረ ሰብ መገምገም የሚቻለው በወህኒ ቤቶቹ ነው።”²⁷ ለምሳሌ የኢትዮጵያ እስር ቤቶች ምን ይመስላሉ? ያለ ፍርድ የታሰሩ የሉም? ማረፊያ ቤት ግፍና በደል አይፈጸምም? በፖለቲካ እመለካከታቸው ብቻ ወህኒ የታገሩና እዚያው የተረሱ ሰዎች የሉም? ቤተ ሰብ፤ የሃይማኖት አባትና ጠበቃ እንዳያገኟቸው የተደረጉስ አይታወቁም? ዓለም አቀፍ የሰብአዊ መብት ተከራካሪዎች ግን በአገራችን እነዚህ የሰብአዊ መብት ጥሰቶች በስፋት እንደሚታዩ በየጊዜው መግለጫ ማውጣታቸውን እንደ ቀጠሉ ናቸው።

በ1974 ዓ.ም ከ150 አገራት የተወከሉ አብያተ ክርስቲያናት ያጸደቁት “የሉዛን ቃል ኪዳን” ስለ ማኅበራዊ ጎላፊነት እንደሚከተለው ይናገራል።²⁸

እግዚአብሔር የሰዎች ሁሉ ፈጣሪና ዳኛ መሆኑን እናምናለን። ስለዚህም በሰዎች መካከል ለፍትሕና ለዕርቅ፤ እንዲሁም ወንዶችም ሆኑ ሴቶች ከየትኛውም ጭቆና ነጻ እንዲወጡ ያለውን ሽከም እንጋራለን። ... ወንጌል ሥርጭትና ማኅበራዊ ጎላፊነት እርስ በርስ የተለያዩ አድርገን በማሰባችንና በቸልተኝነታችን ንስሐ እንገባለን። ... ወንጌል ሥርጭትና ማኅበራዊ የፖለቲካ ተሳትፎ በአንድነት የክርስቲያናዊ ጎላፊነታችን አካል ናቸው። ምክንያቱም ሁሉም የትምህርተ እግዚአብሔርና የትምህርተ ሰብ፤ ባልንጀራችንን የመውደዳችንና ለኢየሱስ ክርስቶስ ያለን ታዛዥነት እስፈላጊ መግለጫዎች ናቸውና። የድነት መልእክት በየትኛውም ዐይነት አግላይነት፤ ጭቆና እና ዘረኝነት ላይ ፍርድ የያዘ መልእክትም በመሆኑ ከፋትንና ኢፍትሐዊነት በሚገኙበት ስፍራ ሁሉ ማውገዝ አለብን። ...²⁹

ታዲያ ቤተ ክርስቲያን ምን እየሠራች ነው? የምትኖርበትን ማኅበረ ሰብ ነባራዊ ሁኔታ የማታወቅ ቤተ ክርስቲያን ምን ዐይነት የክርስቶስ አካል ናት? በተለያዩ ኢኮኖሚያና ማኅበራዊ ቀውስ የሚያልፉ ሰዎች በእግዚአብሔር ዝምታ የሚሠቃዩበት አንዱ ምክንያት ቤተ ክርስቲያንና የእግዚአብሔር ሰዎች

ዝም በማለታቸው ነው።³⁰ ቤተ ክርስቲያን በምድር የእግዚአብሔር ወኪልነትን በተግባር ካላሳየች ሌላ ምድራዊ ተቋም ሊተካት ይችላልን? የምድራችን ቤተ ክርስቲያን ግን ዐይኖቿን በእጆቿ ሸፍና ስኬትንና መከናወንን ብቻ ትሰብካለች። ወደ ሰው ሕይወት ዘልቆ ያልገባ፤ በአገሪቱ ሰብአዊ፣ ፖለቲካዊና ማኅበራዊ ሕይወት ውስጥ ጉልሕ አስተዋጽኦ የማይታይበት ሰብከት!

የመንግሥት “ቲፎዝ”

ይህ ሁሉ አንድ ቀን መለወጡ የተፈጥሮ ሕግ ነውና አይቀርም። ዛሬ እጃችንን አጣጥፈን ተቀምጠን፤ በመንግሥት የሚቀርብልንን ዜማ ማዜሙንና በመንግሥት ዘፈን መጨፈሩን ቀጥለን የመንግሥትን ጥፋት ማየት ካልቻልን ኅላፊነታችንን አልተወጣንምና ዋጋ ስንከፍል እንኖራለን። የነገው ባለተራ በዛሬው አርምሞላችን በወገንተኝነት አይፈርድን ይሆን? ለዚህ አስረጅ አቀርባለሁ።

በታሪካዊው የ1997 ዓ.ም ምርጫ ወቅት የአብያተ ክርስቲያናት ኅብረት ክርስቲያኖች በምርጫ እንዲሳተፉ ቅስቀሳ ሲያካሂድ ነበር። ከምርጫው በኋላ ግን ዐመፅና ምስቅልቅል ተፈጥሮ ሰዎች ሕፃን፣ ዐዋቂ፣ ወንድ፣ ሴት ሳይባሉ ሲገደሉና ብዙዎች ታፍሰው ሲታሰሩ ኅብረቱ ትንፋሽ አላለም። ለእውነትና ለፍትሕ ዋጋ ለመከፈል የጨከነ መሪ አልነበረንም። መንግሥትን ለመገሰጽ፣ ለመምከርና ከሕዝቡ ጋር ለማቀራረብ ከቤተ ክርስቲያን በኩል የተደረገ ጥረት መኖሩም አይታወቅም። መሪዎቻችን ዛጎላቸው ውስጥ ገብተው ነበር። መሪነት ለጭንቅ ጊዜ ሕዝቡን ካልረዳ ፋይዳው ምንድን ነው? መሪ የሚሆኑ ሰዎች የጥሪውን ክብር ብቻ ከማሰብ ሰካር የሚላቀቁት መቼ ነው?

በዚያን ጊዜ ካቶሊካዊቷ ቤተ ክርስቲያን ብቻ ነበረች ድርጊቱን በማውገዝ ይፋዊ መግለጫ ያወጣቸው። ይህም ማን ገለልተኛና ለእውነት እንደሚቆም በማሳየት የራሱ ሚና ነበረው። ቀጣዩ ምርጫ በ2002 ዓ.ም ሲደረግም ውጥረት ስለ ነበር ችግር እንደሚከሰት ብዙዎች ሥጋት ነበራቸው። ስለዚህ የእኛን ሰዎች ጨምሮ ሌሎችም የሃይማኖት ተቋማት የፖለቲካ ቡድኖችን ለማቀራረብና ውጥረቱን ለማርገብ የመከከለኛነት ሚና ለመጫወት ጥሪ አቀረቡ። ተቃዋሚ ፓርቲዎች ግን ከካቶሊክ ቤተ ክርስቲያን በቀር የትኛውንም የሃይማኖት መሪ እንደማያምኑ ለመናገር አልተቸገሩም፤ ለዚህም የ97ቱን ክስተት ነበር የጠቀሱት።

ያ ሁሉ ጥፋት በደጂ ሲፈጸም የአፍሪካ ኅብረትን ይመስል የምታንቀሳቀሱ ቤተ ክርስቲያን የገዢው ቡድን ደጋፊ ተደርጋ ብትቆጠርና የሞራል ተጽዕኖ የማሳደር ዐቅሟ ቢናቅ ምን ይገርማል? ነገስ ችግር ቢፈጠር እንደ በፊቱ እንዳ

ላየ ነው የምታልፈው? ወይስ አቋም ትወስዳለች? ትከከለኛውንና ቀጥተኛውን አቋም አለመውሰድ በሌላ አቅጣጫ ያልተፈለገ አቋም መውሰድ አይደለምን? ስለዚህ ገዢው ቡድን ጥፋት ሲፈጽም አቋም ሳትወስድ ስትቀር የገዢውን አካል ለመደገፍ አቋም ወስዳለች ማለት ነው። ታዲያ ነገ ሌሎች ወደ ሥልጣን ቢመጡ (ዘላለም ሲገዛ የሚኖር የለምና!) ቤተ ክርስቲያንን እንዴት ሊመለከቷት እንደሚችሉ አሻግሮ የሚያይ መሪ የሚኖረን መቼ ነው? ወይስ እንደ ተለመደው ነገን ችላ ብለን፤ ዛሬን ብቻ እያመለከን እንኖራለን?

አድርባይነታችን፣ ፍርሀታችንና ዳተኝነታችን ለወንጌል እንቅፋት ያደርገናል። አድፋችንን በንጹሐ ወንጌል ላይ እንጠርጋለን። ለእውነት ብንቆም ግን፤ ቤተ ክርስቲያን በኢሉማንያን ዘንድ እንኳ ክብርና ተቀባይነት ይኖራታል፤ የቤተ ክርስቲያን ራስ የሆነው ጌታም ይከብራል። ብዙዎችም ተከታዮቹ ይሆናሉ።

ሆኖም ሕዝብን ከሚያስለቅሱ፣ በሙስና አፍንጫቸው ድረስ ከተዘፈቁ ባለ ሥልጣናት ጋር መታየት እንደ ሕፃን የሚያፍነክንካቸው የቤተ ክርስቲያን መሪዎችን ማየት ልብ ይሰብራል። እንዲህ ዐይነት ግፊቶችን በስመ ክርስቲያንነት ብቻ በየመጽሐታቸው በቃለ መጠይቅ ለማምገስ የሚጣደፉ ባለ መጽሔቶችና ለጸሎት ቤት ምርቃት የሚጋብዙ መጋቢዎች ተሰፋ ያስቆርጣሉ። እውን እኛ በምድር የእግዚአብሔር ወኪሎች ነን?

የቤተ ክርስቲያን መሪዎች ማርቲን ሉተር ያለውን ነገር ሁሌ ቢያስታውሱት መልካም ነው፤ “ቤተ ክርስቲያን ... የመንግሥት ጌታም ሆነ አገልጋይ አይደለችም፤ የመንግሥት ኅሊና እንጂ። ስለዚህም የመንግሥት አቅጣጫ አመልካችና ተቺ (ኅያሲ) እንጂ መሣሪያ መሆን የለባትም።”

ሃይማኖት እና መንግሥት

እንዳንዶች የመንግሥትን ጥፋት ዐይቶ እንዳላየ ለማለፋቸው የሚያቀርቡት መከራከሪያ የሃይማኖትና የመንግሥት ልዩነት በሕገ መንግሥቱ መቀመጡን ነው (የሕገ መንግሥቱ ምዕራፍ ፪ አንቀጽ ፲፩)። አዎን፤ ዛሬ በዓለም ላይ ከጥቂት አገራት በስተቀር ሃይማኖትና መንግሥት በሕግ ተፋትተዋል፤ አገራችንን ጨምሮ። ስለዚህም መንግሥታዊ ሃይማኖትም ሆነ ሃይማኖታዊ መንግሥት አይኖርምና ክርስቲያናዊ መንግሥት እንዲኖረን ማሰብ አንችልም። ከሞላ ጉደል ሕዝቡ አንድ ሃይማኖት በሚከተልባቸው ጀርመንን በመሳሰሉ የአውሮፓ አገራት ክርስቲያናዊ የፖለቲካ ፓርቲዎች አሉ፤ እንደ ኢትዮጵያ ዐይነት የተለያዩ ሃይማኖቶች ባለ ብዙ ተከታዮች በሆኑባት አገር ግን ሃይማኖታዊ ፓርቲዎችን መፍቀድ አደጋው ብዙ ነው። ስለዚህ በምንም መልኩ ሃይማኖታዊ መንግሥትም ሆነ መንግሥታዊ ሃይማኖት አመኖሩ በሁሉም መልኩ ይደገ

ፋል። በሌላ መልኩ ሲታይም፡ “ሃይማኖታዊ አምባገነንነት ከዓለማዊ አምባገነንነት አይቻልም።”³¹ ስለዚህ ሃይማኖታዊ መንግሥት እንዳይኖር በተቻለው መንገድ ሁሉ መሥራት አለብን።

የመንግሥትና የሃይማኖት ፍቺ ለቤተ ክርስቲያንም መልካም ነው። መንግሥትና ቤተ ክርስቲያን በአንድ ያደሩበት ዘመን በክርስትና ላይ ዝቅጠት ንና ጥፋትን ከማስከተል በቀር የሚበጅ አልነበረም። በእርግጥ ወንጌላውያን ክርስቲያኖች ኢትዮጵያ ውስጥ በቄሳር ጡጫ የተመረሩበት እንጂ ቤተ ክርስቲያኖችን የቄሳር የጡት ልጅ የነበረችበት ጊዜ አልነበረም። እንዲያውም የተወረሱ የቤተ ክርስቲያን ሕንጻዎች የተመለሱት፤ ተጨማሪ የማምለኪያና የመቃብር ቦታዎች የማግኘትና የአምልኮ ነጻነት መብታችን የተከበረው ከመንግሥት ለውጡ ወዲህ ነው። ሆኖም መንግሥትና ቤተ ክርስቲያን አንድ ሲሆኑ ለወንጌል አደጋ እንደሚሆን ለመረዳት ታሪክን መፈተሽ በቂ ነው።

ለዚህ ደግሞ የሩቅ ብቻ ሳይሆን የቅርብ ታሪክም አለ። ለምሳሌ እ.ኤ.አ በ1991 ኮምዩኒዝም ከፖሊንድ ሲወገድ 70 በመቶ የሚሆኑ ዜጎች የካቶሊክ ቤተ ክርስቲያንን የሞራልና የመንፈሳዊነት ኅይል አድርገው ተቀብለዋት ነበር፤ አሁን ግን ወደ 40 በመቶ ወርደዋል። ተቀባይነቷ እንዲቀንስ ምክንያቱ ደግሞ የመንግሥት ኅሊና ከመሆን ይልቅ ፖለቲካ ውስጥ የምታደርገው ተሳትፎ ነው፤ ዘመናዊቷ ፖሊንድ የመንግሥትንና የሃይማኖትን ልዩነት አትቀበልምና።³²

በአንዳንድ አገራት ደግሞ መንግሥታዊ ሃይማኖት ወደ “ሃይማኖት የለሽ” መንግሥትነት አምርቷል። ይህ ግን ከባድ አደጋ ነው። ምክንያቱም በዓለማችን ላይ በማደግ ላይ ያለው “ሃይማኖት የለሽ” መንግሥት ከሃይማኖት የለሽነት ዐልፎ ጸረ ሃይማኖትም እየሆነ በመምጣት ላይ ነውና።³³ ስለዚህ ጥቅማችንን በበለጠ የሚያስጠብቅልን ሕግ እንዲወጣና በሥራ ላይ እንዲውል ግፊት ማድረግ ሊኖርብን ይችላል። ከግል ጥቅም ጋር ባልተያያዘ መልኩ ዕውቀትን፣ ገንዘብን፣ ጉልበትንና ጊዜን መሥዋዕት በማድረግ ለአገርና ለወገን የሚጠቅሙ ለውጦች እንዲመጡ በመንግሥት ላይ አምንታዊ ጫና ማሳደርም ተገቢ ነው። በዚህ ጊዜ ግን ቤተ ክርስቲያን የሌሎችን መብት የሚነካ የተለየ ጥቅም ለማግኘት ጥያቄ ማቅረብ የለባትም። ከመንግሥት ጥቅሞችን ለማግኘት ስትል አላስፈላጊ ድርድር ከማድረግም መራቅ ያስፈልጋታል።³⁴

የአገራችን ሕገ መንግሥት እንደሚናገረው መንግሥት በሃይማኖት ጉዳይ፣ ሃይማኖትም በመንግሥት ጉዳይ ጣልቃ አይገቡም። ሆኖም ሕገ መንግሥቱ በሃይማኖት ቡድኖች ሲጣሰ መንግሥት ሕገ መንግሥቱን ለማስከበር መንቀሳቀሱ እንደማይቀር ግልጽ ነው። ታዲያ ሕገ መንግሥቱ ላይ የሠፈሩት

ሰብአዊ መብቶች በመንግሥት ሲጣሰሰ ቤተ ክርስቲያን ለሕገ መንግሥቱ መከበር ጥብቅና ብትቆም አመክንዮአዊ አይሆንምን?

የቤተ ክርስቲያን አንዳንድ የኋላ ታሪክ እንደሚያስተምረን መንበረ ሃይማኖት ከመንበረ መንግሥት ጋር/በተቃራኒ ጠቃሚ ሚና መጫወት እንደምትችል መረዳት አይከብድም። ለመሆኑ ቤተ ክርስቲያን በመንግሥት ጉዳይ ጣልቃ አትግባ ማለት፤ ስለ ፍትሕና ስለ ሰብአዊ መብት አትናገር ማለት ነውን? እነዚህ ጉዳዮች የመንግሥት ብቻ ናቸው ለማለት የሚቻል አይመስለኝም፤ ሁሉንም የሚመለከቱ ናቸውና። ፍትሕና ማኅበራዊ እኩልነት መንፈሳዊ ጉዳዮች አይደሉም ማለት ይቻላል? የሃይማኖትና የመንግሥት ልዩነት ኖርም ቤተ ክርስቲያን ተጽዕኖ የማሳደር ኅይሏን በመጠቀም ለመልካም ጉዳዮች ጣልቃ መግባት እንደምትችል ከሠለጠኑት አገራት አንኳ ማየት ይቻላል። ስለዚህ መንግሥትና ቤተ ክርስቲያን አንዳቸው በሚሠሩት ሥራ ላይ ሌላኛቸው ዐይናቸውን ጨፍነው ዝም ይላሉ ማለት አይደለም - በጭራሽ!

እንዲያውም ሁለቱ ተቋማት (ቤተ ክርስቲያንና መንግሥት) የሚሠሩት ሥራ እንደሚደጋገፍና የአንዳቸው ሚና ለሌላኛቸው ጠቃሚታ እንደሚኖረው ግልጽ ነው። በመጽሐፍ ቅዱስም ሁለቱም የእግዚአብሔር አገልጋይ ተብለው ተጠቅሰዋልና “የእግዚአብሔር ዓላማ በምድር እንዲሰምር የየራሳቸው ሚናና ኅላፊነት አላቸው፤ ስለዚህም እንደ አጋር ሊታዩ ይችላሉ።”³⁵

በመሆኑም ቤተ ክርስቲያን የምታገኘውን ማንኛውንም ፖለቲካዊ ዕድል ትከክለኛ ሕግን ለመርጃና ለማስፋፈያነት፣ ማኅበራዊ ጭቆናን ለመቃወም ሚያነትና ክርስቲያኖችን ለመርዳት ልትጠቀምበት ይገባል።³⁶ በመሆኑም መንግሥት የሕግ የበላይነትን ሲጥስ፣ ፍትሕን ሲያዛባ፣ ዜጎችን በፖለቲካ አመለካከታቸው ብቻ ሲያስርና ሲያሳድድ፣ ሓሳብን የመግለጽ ተፈጥሮአዊ መብትን በየሰበቡ ሲሸረሸር፣ ፍትሐዊ የህብት ክፍፍል ሲጠፋ፣ የኑሮ ውድነቱ ሰማይ ሲነካ ቤተ ክርስቲያን “አያገባኝም” የምትለው፣ ወይም “አያገባሽም” የምትባለው በምን መሠረት ነው? እውነቱን እንናገር ከተባለ፣ በዚህ ሰብብ ዳር ቆሞ መመልከት ከአላዋቂነት በቀር ሌላ ሊሆን አይችልም!

መንግሥትና ቤተ ክርስቲያን ሁሌም አጋሮች ሆነው አይኖሩምና የሚላ ተመብትና በተቃራኒ የሚቆሙበት ጊዜም ይኖራል። ቤተ ክርስቲያን የመንግሥትን ጥፋትና ቸልታ እየገለጠች የፍትሕ አቀንቃኝ ስትሆን መንግሥት በጭብጨባ እንደማይቀበላት የሚጠበቅ ነው፤ ለውጥ ሲጀምር ነውጥ ይኖራልና። እንደ ፖለቲካዊ ጣልቃ ገብነት ሊቆጠርባትም ይችላል። ጌታ ኢየሱስ መንግሥቱ ከዚህ ዓለም እንዳልሆነች በመናገር ከምድራዊ ሥልጣን ራሱን በያርቅም፣ በወቅቱ የነበሩት የፖለቲካ ኅይሎች ማለትም የርም ገዢዎችና የአይሁድ

ሸንጎ ግን እርሱ በሚለው መንገድ ሊረዱትና ሊቀበሉት ፈጽሞ አልቻሉም። ለዚህም ዋነኛው ምክንያት፡ እርሱ እያቋቋመ የነበረው አዲስ ሥርዐት ለዘመናት ተንሰራፍተው የቆዩትን ማኅበራዊ ግንኙነቶች በሙሉ የሚያፋልስ መሆኑ ስላሳ ሰባቸው ነበር።³⁷

ነገር ግን ቤተ ክርስቲያንን የገሃነም ደጆች እንኳ አንደማያሸንፏት አለ መርሳት ነው፤ በመሆኑም ለእውነትና ለፍትሕ ትቁም እንጂ በየትኛውም ምድራዊ ኅይል አትሸነፍም። ይልቁኑ ቤተ ክርስቲያን የምትሸነፈው ለእውነት መቆም ሲያቅታት፤ ኢፍትሐዊነትን ዐይታ እንዳላየ ስታልፍ፤ ለመሪዎቿ ምድራዊ ጥቅም በእውነት ላይ ስታመቻም፤ ከመንግሥት ጋር ስትሞዳም ነው፤ ታሪክም ያስተማረን ይህንኑ ነው። ለእውነት የምትቆም፤ ለፍትሕ የምትሟገት፤ የአገር ኅሊናና ሞራል ጠባቂ፤ የድምፅ አልባዎች ድምፅ የምትሆን፤ ለእኩልነት፤ ለሰላምና ለነጻነት የምትታገል ቤተ ክርስቲያን አትሸነፍም። መቼም!

የሕግ ነገር

አንዳንድ መንግሥታት ለጥፋታቸው ሕጋዊ ከለላ ለመስጠትና ጥፋታቸውን የሚቃወም እንዳይኖር ገዳቢ ሕግ ያወጣሉ። በዚህ ሁኔታ የሚወጣ ሕግ ኢፍትሐዊ የሚሆንበት ጊዜ ሞልቷል፤ ወይም ኢፍትሐዊነቱ አተረጎገው (አፈጻጸሙ) ላይ ይሆናል። ያኔ ሰዎች ጥፋተኝነታቸው በፍርድ ቤት ከመረጋገጡ በፊት እንደ ንጹሕ የመቁጠር መብታቸው ይጣሳል። ፍርድ ቤት ያልወሰነባቸው ተከላሽቶም (ተጠርጣሪዎችም) በመንግሥት ከፍተኛ ባለ ሥልጣናትና መገናኛ ብዙሃን “ወንጀለኞች” እየተባሉ ሲጠቀሱ ይደመጣል።

ሕዝብን ለማስተዳደር የሚወጡ ሕጎች ፍትሐዊ መሆን አለባቸውና ቤተ ክርስቲያን ኢፍትሐዊ ሕግ ሲወጡ ዝምታ አይጠበቅባትም። ለምሳሌ፤ የናዚ ጀርመን አይሁዳውያንን የማሳደድ፤ የማህቃየት፤ በመጨረሻም የማጥፋት ድርጊቱን ሕጋዊ ድጋፍ ሰጥቶት ነበር የሚፈጽመው። በዚያን ጊዜ የነበሩ ክርስቲያኖች ግን አይሁዳውያንን ከሞትና ከሥቃይ ያስመልጡ ነበር፤ ሕጉን እየጣሱ። በንሆፈርን እና ኮሪ ቴን ቡምን መጥቀስ ይቻላል። ለዚህ ድርጊታቸው ግን ዋጋ ከፍለውበታል።

ምዕራባውያን መንግሥታት የአፍሪካ ብሔራዊ ኮንግራስ (ANC) የሚመራውን የእኩልነት እንቅስቃሴ በሽብርተኝነት ፈርጀውት ነበር፤ የኮምዩኒዝም መስፋፋት ሥጋት ለዚህ መነሻ ምክንያታቸው እንደ ነበር ይነገራል። የእንግሊዝ ቤተ ክርስቲያን (እንግሊዝን ቤተ ክርስቲያን) ግን የአገሪቱን ሕግ ጥላ ኤ ኤን ሲን ትደግፍና ትረዳ ነበር።³⁸ ያውም ቤተ ክርስቲያኒቷ ብሔራዊ ቤተ ክርስቲያን ሆና ሳለ።

ማርቲን ሉተር ኪንግ የዘር ልዩነትን መሠረት ያደረጉ ሕጎችን ራሱ መጣስ ብቻ ሳይሆን፤ ሌሎችንም በማስጣስ ነበር ኢፍትሐዊነትን ማጋለጥ የቻለው። እንደ እርሱ አባባል አንድ ሕግ ሕግ ሆኖ ስለ ወጣ ብቻ መከበር የለበትም። ቅጣቱን ለመቀበል ወስኖ በደስታ ሕጉን መጣስ አስፈላጊ ሊሆን ይችላል፤ ሕጉ ፍትሐዊና ትክክለኛ ካልሆነ።³⁹ ጋንዲ፤ ማርቲን ሉተር ኪንግና ማን ዴላ ነጻነት የሚያሳጣውን፤ ጨቋኙንና በዘር ልዩነት ላይ የተመሠረተውን ሕግ ሕገ ወጥ ሕግ አድርገው ስለ ቈጠሩት ጥሰውታል። ቅጣታቸውንም በደስታ ተቀብለዋል። ቅዱስ አውግስጢኖስ ከዛሬ 1600 ዓመት በፊት እንደ ተናገረው “ትክክለኛ ያልሆነ ሕግ ጭራሾች ሕግ አይደለም።” የሕግ የበላይነትንና ሰዎች በሕግ ፊት ያላቸውን እኩልነት የሚጥስ ሕግ ከኢፍትሐዊነት ይመደባል።

ኢያሪኮዊቷ ረዓብ (ኢያሱ 2)፤ ግብፃውያኑ አዋላጆችም (ዘፀ. 1፡15-21) የራሳቸውን መንግሥት ተቃውመዋል እንጂ የተባሉትን ሁሉ በዝምታ የሚታ ዘዙ አልነበሩም። ለዚህ አለመታዘዛቸውም በእግዚአብሔር ሲሸለሙ (ኢያሱ 6፡25)፤ ከመጽሐፍ ቅዱሳውያኑ የእምነት ጀግኖች ጋርም የከብር ስፍራ ተሰጥቷቸዋል (ማቴ. 1፡5፤ ዕብ. 11፡31)።⁴⁰

ሕጉን ለማስቀየር መታገልም ይቻላል። ዊልያም ዊልበርፎርስ እና ተባባሪዎቹ የጸረ ባርነት ሕግ እንዲወጣ (“Amazing Grace” የተሰኘውን ፊልም መመልከት ይቻላል።)፤ ፋብሪካዎችና አስር ቤቶች ለሰዎች ምቹና ተስማሚ እንዲሆኑ ሲታገሉና በአናሳ ሕዝቦች ላይ የሚደረገውን የዘር ልዩነት ሲቃወሙ ነበር። የአሁኑ ሰንበትነትም ጸንቶ እንዲቀር ማድረግ ችለዋል።⁴¹

“ፍትሕ የጐደለውን ሕግ ለሚያወጡ፤ ጭቁና የሞላበት ሥርዐት ለሚደነግጉ ወዮላቸው! የተጨቁነውን ሕዝቤን ፍትሕ ለሚያዛቡ ... ወዮላቸው!” (ኢሳ. 10፡1-2 - ኢ.መ.ት)።

መግዛት ምንድን ነው?

ከሁሉ በፊት ግን ክርስቲያኖች ስለ ነገሥታትና ስለ መኳንንት የመጸለይ ትእዛዝም ልዩ መብትም እንደ ተሰጠን ማወቅ አለብን (1ጢሞ. 2፡1-2)። ቤተ ክርስቲያን ለእነርሱ ስትጸልይ ባለሥልጣናት ኅይላቸውን በጥበብ በትክክል እንዲጠቀሙ ታግዛቸዋለች። ከዚህ የተነሣ መሪዎች በአግባቡ ሲያስተዳድሩ ዜጎቻቸው ሰላማዊ ኑሮ መኖር ይችላሉ። ይህ ደግሞ ወንጌል ለመስበክ ምቹ ከባቢያዊ ሁኔታም ይፈጥራል። ስለ ጸሎት ካነሣን ዘንዳ፤

መሪዎቻችንን የመምረጥ ዕድሉ ባለበት አገር የምርጫ ድምፃችንን እንነፍጋቸው እንደ ሆነ እንጂ ወደ ሥልጣን ከመጡ በኋላ

ስለ እነርሱ መጸለይና ማሳየት የሚገባንን ከበሬታ መንፈግ ግን አንችልም። እዚህ ላይ ሊታሰብበት የሚገባው ትልቁ ጉዳይ በጸሎት ሰብብ የቤተ ክርስቲያንን መድረክ ለፖለቲካ ወገናዊነት ማንጸባረቂያና ለፖለቲካ ዓላማ ማስፈጸሚያ መሣሪያ እንዳይሆን ጥንቃቄ ማድረግ ነው።⁴²

በተጨማሪም ፖለቲከኞችን እግዚአብሔር እንዲመራ ከመጸለይ ባሻገር እግዚአብሔር የሚመራቸው አማኞች ፖለቲካው ውስጥ ቀጥተኛ ተሳትፎ እንዲያደርጉ፤ ለምርጫም እንዲወዳደሩ ማበረታታት ወቅቱ የሚጠይቀው ነው።

አንዳንድ ሰባኪያን ግን ክርስቲያኖች ከመጸለይ በቀር መንግሥትን መቃወም እንደሌለባቸው ይሰብካሉ። በዚህም ሳያበቁ፤ አማኞች ከመጸለይ ባሻገር መንግሥት እንጂ የተቃዋሚ ፓርቲዎች አባል መሆን እንኳ እንደሌለባቸው አስከ መናገር ይደርሳሉ። ይህ አመለካከት የመንግሥትን ሥልጣን ፍጹማዊ የሆነ ያስመስላል። ሥልጣን ከእግዚአብሔር ቢመነጭም ካያያዝ ሊበላሽ እንደሚችል እነዚህ ሰዎች ሳይዘነጉት አልቀሩም። ለዚህ አቋማቸው መነሻ የሚያደርጉት ሮሜ ምዕራፍ 13ን ሆኖ ይገኛል።

በእርግጥ ቤተ ክርስቲያን ተቃዋሚ ፓርቲ አይደለችም። በኢትዮጵያ ዐውድ የቤተ ክርስቲያን መሪዎችም የፖለቲካ ድርጅት አባላት ባይሆኑ ይመረጣል (ምዕመናንን አይመለከትም)። አሊያ ሚዛናዊነታቸው አደጋ ላይ ይወድቃል፤ የተለያዩ ውስብስብ ችግሮችንና የጥቅም ግጭቶችንም ይፈጥራል። ከዚህ የተነሣ መሪዎች የሚወስዱት የተሳሳተ ወይም ወገንተኛ ውሳኔ የቤተ ክርስቲያን ተአማኒነትን አደጋ ላይ ይጥላል።

አንዳንድ የቤተ ክርስቲያን መሪዎች ግን እዚህ ውስጥ ይገኛሉ። ለምሳሌ ትናንት ቄስ ጉዲና ቱምሳ የአነግ አባል እንደ ነበሩና ለቤተ ክርስቲያን ሥራ ወደ ውጭ አገር ሲሄዱ የአነግንም መልእክት ይዘው እንደ ሄዱ በዚያው ገራ የነበሩት ዶክተር ነጋሶ ጊዳዳ ይናገራሉ።⁴³ ዛሬም ቢሆን በገዢውም ሆነ በተቃዋሚ ፓርቲዎች አባልነት የሚታሙ የቤተ እምነት መሪዎች መኖራቸው ይነገራል። እነዚህ ሰዎች የፓርቲ አባልነቱ ከበለጠባቸው የቤተ ክርስቲያን መሪነታቸውን እንዲያስረክቡ ይመከራሉ፤ የሚሻላቸውን መምረጥ አለባቸው። ምናልባት ቤተ ክርስቲያን ሚዛናዊነት የማጣቷ እና የመሪዎች የፖለቲካ አድር ባይነት ምክንያቱ ይህ ይሆን?

ለማንኛውም ሮሜ 13ን እንመልከት፤

ማንኛውም ሰው ቢሥልጣን ላሉት ሹማምት መንግሥት ይገባዋል፤ ከእግዚአብሔር ካልሆነ በቀር ሥልጣን የለምና፤ ያሉትም ባለ

ሥልጣናት በእግዚአብሔር የተሾሙ ናቸው። ስለዚህ በባለ ሥልጣን ላይ የሚያምፅ በእግዚአብሔር ሥርዐት ላይ ማመፁ ነው፤ ይህን የሚያደርጉትም በራሳቸው ላይ ፍርድን ያመጣሉ። ገዢዎች ከፋ ለሚሠሩ እንጂ መልካም ለሚያደርጉ የሚያስፈሩ አይደሉምና። ባለ ሥልጣንን እንዳትፈራ ትፈልጋለህ? እንግዲያስ መልካምን አድርግ፤ እርሱም ያመሰግንሃል፤ እርሱ ለአንተ መልካሙን ለማድረግ የእግዚአብሔር አገልጋይ ነውና። ነገር ግን ከፋ ብታደርግ ፍራ፤ ምክንያቱም ሰይፉን በከንቱ አልታጠቀም፤ ከፋ የሚያደርገውን ለመቅጣት የቀጣ መሣሪያ የሆነ፤ የእግዚአብሔር አገልጋይ ነው። ስለዚህም ቅጣትን በመፍራት ብቻ ሳይሆን፤ ለኅሊና ሲባል ለባለ ሥልጣን መንግሥት ተገቢ ነው። ግብር የምትከፍሉትም ደግሞ ለዚህ ነው፤ ባለ ሥልጣናቱ፤ በዚህ ተግባር ላይ የተሠማሩ የእግዚአብሔር አገልጋይ ናቸውና፤ ለእያንዳንዱ የሚገባውን ስጦታ ግብር ከሆነ ግብርን፤ ቀረጥ ከሆነም ቀረጥን፤ መፈራት ለሚገባው መፈራትን፤ ከብር ለሚገባው ከብርን ስጡ (ሮሜ 13፡1-7 - አ.መ.ት)

ለመሆኑ መጽሐፍ ቅዱስ ለመንግሥት እንድንገዛ ሲነግረን፤ አለመቃወምን እየነገረን ነውን? ከፍሉን በቀጥታ ከመተርጉም ይልቅ አንዳንድ ጥያቄዎችን በማንሣት ለመተርጉም መሞከሩን አመርጣለሁ፤

1. ለመንግሥት መንግሥት መንግሥት የሚባለውን ተቋም መቀበል ማለት ቢሆንስ? ክርስቲያን በየጊዜው ሥልጣኑን የሚይዙትን ጌቶች ሳይሆን፤ መንግሥት የሚባለውን ሥርዐት መቃወም የለበትም። መጽሐፍ ቅዱስም እንደሚነግረን መንግሥትን የፈጠረው እግዚአብሔር ነውና መንግሥት የሚባል ተቋም እንዳይኖር ማሰብና መሞከር ጤና ማጣት ነው። መንግሥት ከሌለ እንደ ሰማ ሊያውቀው የሚችል ነው። መንግሥት ከሌለ ወንጌልን በእግባቡ ማሠራጨት፤ በሰላም ወጥቶ መግባት፤ ሥራ ሠርቶ ቤተ ሰብን ማስተዳደር፤ ልጆችን ወልዶ ማሳደግ አስቸጋሪ ይሆናል፤ እውነት ነው! ስለዚህ ለመንግሥት ተገዙ ማለት የተቋሙን ሕልውና አትቃወሙ ማለት ብቻ ቢሆንስ?

2. በእርግጥም፤ “ከእግዚአብሔር ካልሆነ በቀር ሥልጣን የለም” (ቀ. 1)። ግና ለባለ ሥልጣን ተገዙ ማለት ዐልጋውን የያዘውን ወገን ሲደግፉ መኖር ማለት ነው? ሥልጣን ላይ ያሉት ከእግዚአብሔር ዘንድ የተቋረጠላቸው የሥልጣን ዘመን ሲያበቃስ? ቀጥለው ወደ ሥልጣን ከሚመጡት ጋር የእግዚአብሔር ይሁንታ አይኖርም?

ሥልጣን ሁሉ ከእግዚአብሔር ከሆነ፤ ዐፄ ኅይለ ሥላሴን የሾማቸው እግዚአብሔር ነው ማለት ነው። ደርግንስ ያመጣው ማነው? ታዲያ 1966-67 ዓ.ም ብንኖር አቋማችን እንዴት ነበር የሚሆነው? ደርግ ተሸንፎ ኢሕአዴግ ሥልጣን የያዘበት 1983 ዓ.ም ላይ ማንን ደግፈን፤ ማንን ነበር የተቃወመው? በዳዊትና በሳዖል መካከል ብንሆን? ሁለቱም የተሾሙት በእግዚአብሔር ቢሆንም ዳዊት የተተካው የመጀመሪያው ንጉሥ (ሳዖል) ኅላፊነቱን በእግባቡ ባለመወጣቱ ሥልጣኑን መልቀቅ ስለ ነበረበት መሆኑ አይዘነጋም።

3. መገዛት እንጂ መቃወም ካልቻልን እግዚአብሔርን ሁሌም የአሸናፊዎች ወገን እናደርገዋለን። ታዲያ የግፉአንስ ወገን ማን ነው? ደርግ ንጉሡን ሲቃወም የእግዚአብሔር ፈቃድ ተቃዋሚ ነበር ማለት ነው። ሥልጣን ሲይዝ በእግዚአብሔርን ፈቃድ ፈጻሚ ሆነ? ኢሕአዴግ ጫካ ሳለ፤ በእግዚአብሔር የተሾመውን ደርግን ሲቃወም የእግዚአብሔርን ፈቃድ ይቃወም ነበር ማለት ነው። አሸንፎ ሥልጣን ሲይዝ ግን፤ እርሱን መቃወም በተራው የእግዚአብሔርን ፈቃድ እንደ መቃወም ከተቆጠረ፤ እግዚአብሔር የአሸናፊዎች ወገን፤ የአስገባሪዎች አምላክ፤ የጉልበተኞች ደጋፊ ነው ማለት ነው? ዋናው ነገር ማሸ ነፍ መሆኑ ነው? የእግዚአብሔር ፈቃድም የአሸናፊዎች ፈቃድ ነው ማለት ነው?

4. መንግሥት ራሱ የፈለጉትን ፓርቲ የማቋቋም፤ የመደራጀት፤ መንግሥትን የመቃወምና አሸንፎ ሥልጣን የመያዝ መብትን ለዜጎች ሰጥቶ ሳለ፤ ሰዎች መንግሥትን መቃወም እንደሌለባቸው መሰበክ ከሕግ ውጭ አያደርግም? አንድ ሰው ክርስቲያን ስለ ሆነ ብቻ ይህን መብቱን ያጣል?

5. ለመንግሥት መገዛት (ባለ ሥልጣናትን መታዘዝ) ያለብን በነገር ሁሉ ነውን? ከእግዚአብሔር ቃልና ፈቃድ ጋር የሚጋጭ ነገር ብንታዘዝስ? እንደ ሐዋርያት፤ “ከሰው ይልቅ ለእግዚአብሔር ልንታዘዝ ይገባል” (የሐዋ. 5፥29) ልንል የምንችልበት ሁኔታ የለም? እነ ዳንኤል፤ ሐናንያ፤ አዛርያና ሚሳኤል ገዢዎችንና ሕግን መታዘዝን እምቢ አላሉምን? ታዲያ መገዛት የሚያስፈልገውን ያህል የማንዝባቸው ነገሮችስ አይኖሩም? ይህ ምንባብ መንግሥት ፍትሕን፤ ነጻነትን፤ አኩልነትን፤ የሕግ የበላይነትን ሲጥስ “እምቢ” ከማለት ይከለክላል? እግዚአብሔርስ ከፈቃዱ ሲወጡ መንግሥታትን ይቃወም የለምን!

6. “ተገዙለት” የተባለው ባለ ሥልጣን ከፉ አድራጊዎችን እንጂ መልካም አድራጊዎችን የሚያስፈራ እንዳልሆነ ተገልጿል (ቁ. 3)። እንዲህ ካልሆነስ? መልካም አድራጊዎችን እየበደለ፤ ከፉ አድራጊዎችን ቢሸልምስ? በቅንነትና በእውነት የሚሠሩ ተበድለውና ተገፍተው፤ መሰረቶችና አድርባዮች ሲከብሩና ከፍ ከፍ ሲሉ ስናይስ መገዛታችን መቀጠል አለበት? የሂትለር፤ የስታሊን፤

የፖል ፖት፤ የኢዲ አሚንና የጋዳፊ ዐይነት መሪዎችስ እንዴት ሊታዩ ነው? ቤተ ክርስቲያን እነዚህን ባለሥልጣናት መገሠጽና መቃወም የለባትም? እነዚህን መሪዎች መቃወም ነው ስሕተት የሚሆነው ወይስ አለመቃወም?

7. ግብር፤ ቀረጥ፤ ከብርና አክብሮት እንደሚጠበቅብን ተነግሯል (ቁ. 6-7)። መገዛት ማለት ግብር መክፈልና አክብሮት መስጠት ቢሆንስ? ታዲያ ይህ መቃወምን ይከለክላል?

8. “ከኅሊና የተነሣ ተገዙ” ማለት ምን ማለት ነው? ክርስቲያኖች የመንግሥት ነገረ ሥራ ከኅሊናቸው ጋር ሲጋጭ ምን ያድርጉ? ከዝግብርናቸው ጋር እየተጣሉ ለመንግሥት መገዛት አለባቸው?

9. “ነጥአን ከፍ ከፍ ሲሉ ሕዝብ ይጨነቃል” የሚለው የጠቢቡ ሰሎሞን አነጋገር ፖለቲካን ታሳቢ ያደረገ ነው። የከፉ መሪዎች ሥልጣን መራዘም እንዲያደርጉ ያስገድዳቸዋል። ሰዎች ዝምታና ትጥቅ መሆኑ ግልጽ ነው። ታዲያ ጨካኝና ከፉ መሪዎችን አለመቃወም (በጸጥታ መገዛት)፤ በከፉታቸው እንዲቀጥሉ በተዘዋዋሪ ማበረታታት (መፍቀድ) አይሆንም? ዝምታችን ከመፍትሔው ይልቅ የችግሩ አካል አያደርገንም?

10. መንግሥትን በጸሎት እየተቃወሙ በተግባር መቃወምን መከልከል ግብዝነት አይሆንም? መቃወም መቃወም ነው። መንግሥት ጸሎታችንን ስለማይሰማብን በጸሎታችን ስሞታ እያቀረብንና በብርቱ እየተቃወምን (ልክ በቀደመው ሥርዐት ላይ ሲደረግ እንደነበረው)፤ ተግባራችንን ግን ስለሚያይብን “ጨዋ” መምሰል ክርስቲያናዊ ነው? (“አፉ ቅቤ፤ ልቡ ጨቤ” እንዲሉ!)።

ምንባቡ፤ “ባለ ሥልጣንን እንዳትፈራ ትፈልጋለህ?” ማለቱ (ቁ. 3)፤ መንግሥትን በመፍራትና በመንቀጥቀጥ እንድንኖር እንዳልተጠራን ያሳያል። ታዲያ በየተገኘው አጋጣሚ “ተገዙ፤ አትቃወሙ” በማለት በስብከት ከማስፈራራት እነዚህንና እነዚህን የመሳሰሉ ጥያቄዎችን ለመመለስ መጣሩ አይበጅም?

ምን ይደረግ ታዲያ?

ወንጌላውያን አብያተ ክርስቲያናት ቤተ ክርስቲያን ከመንግሥት ጋር የሚኖራትን መስተጋብር በሚመለከት ማኒፌስቶ እንኳ እንደሌለን ይታወቃል፤ አካሄዳችን ውል አልባ ነው (ግን አስከ መቼ?)። ደርግ አማኞችን ሲቀጠቅጥ በመኖሩ አንዳንዱ፤ “እገሬ በሰማይ ነው” በማለት ስለ መንግሥት መስማት የማይፈልግ ሆኗል፤ ኮት የለበሱና ከራሻት ያሰሩ መነኮሳትን እያፈራን ለመሆኑ ማስረጃ ነው። ሌላኛው ወገን ደግሞ፤ “ነጻነት የሰጠን ይሄ መንግሥት ነው” በማለት መንግሥት ላይ ጥምጥም ያለ ይመስላል። እርግጥ ነው መንግሥት

ለሠራቸውና እየሠራቸው ላሉ መልካም ነገሮች ሁሉ መመስገን አለበት! እዚህ ላይ አንዳች ማመንታት ሊኖር አይገባም። ጥያቄው ግን መንግሥት ሲያጠፋ ምን ይደረግ? የሚል ነው!

የትኛዋም ቤተ ክርስቲያን የምትኖርበትን አገር መንግሥት በሚመለከት በጸሎት ሳትገደብ ተጨማሪ አቋሞች ሊኖሩአት ይገባል። በተለይ መንግሥት ፍትሕን፣ ነጻነትንና መብትን ሲጥስ ቀጣዮቹ ሦስት አቋሞች እንደየ ደረጃቸው አስፈላጊ ይሆናሉ።

1. ለመንግሥት ጥያቄ ማቅረብ፣ ለምን እንዲህ ዐይነት ድርጊቶችን እንደ ሚፈጽም መጠየቅ፣ መናገር፣ መገሰጽ እንጂ የመንግሥትን ስሕተቶችና ውድቀቶች በቸልታ አለማለፍ፤

2. በመንግሥት ድርጊት ሰለባዎችን፣ ግፉአንን መከባከብ፣ የፖለቲካ አስረኞችን መጠየቅ፣ ቤተ ሰባቸውን መጎብኘትና የሚያስፈልጋቸውን ርዳታና ድጋፍ (የገንዘብ፣ የጸሎት፣ የሥነ ልቦና) መስጠት፤

3. ይህም ሁሉ ሆኖ ለውጥ ካልተገኘ እንዳስፈላጊነቱ ከመንግሥት በተቃራኒ መቆምና መንግሥትን መቃወም።⁴⁴

ስለዚህ መንግሥትን ሰላማዊውን መንገድ ብቻ በመምረጥ መቃወም ይቻላል! በአደባባይ ማውገዝን እዚህ ጋ በምሳሌነት መውሰድ እንችላለን። ነገር ግን መንግሥትን መቃወም የግድ ተቃዋሚዎችን መደገፍ ማለት አለመሆኑን ማስተዋል ይጠቅማል። በተጨማሪም በዚህ ውስጥ የቤተ ክርስቲያን ዓላማ መንግሥትን ማሸነፍ ሳይሆን ነጻነት፣ ፍትሕ፣ አኩልነትና የሕግ የበላይነት እንዲያሸንፉ ማገዝ ነው።

ታሪክ እንደሚነግረን ባርነትን ለማስቀረት ክርስቲያኖች አድማ ማድረግንም ይጠቀሙ ነበር። ሃና ሙር የተባለች አገልጋይ የጸረ ባርነት እንቅስቃሴን ለማገዝ “ጨዋ ሴቶች” በሻያቸው ውስጥ የዌስት ኢንዲስን ጨው እንዳይጠቀሙ ታሳድም ነበር። በዚያን ወቅት የወንጌላውያን ክርስቲያኖች ትልቁ ዐቅማቸው በሕዝብ አስተያየት ላይ መልካም ተጽዕኖ ለማሳደር የተቻላቸውን ማድረግ ነበር። በዚህም ጥረታቸው ከአንድ ትውልድ ባነሰ ዕድሜ ውስጥ ባርነትንና በሴቶችና በሕፃናት ላይ የሚደረግን ተጽዕኖ ለማስቀረት ችለዋል።⁴⁵

ስለዚህ ቤተ ክርስቲያን መንግሥት ጉዳትን የሚያመጣና ከሕዝቡም ሆነ ከእግዚአብሔር ሓሳብ ጋር የሚጋጭ አካሄድን ሲከተል መክርና አስጠንቅቆ የመመለስ ጎላፊነት አለባት። ይህንን ጎላፊነቷን ግን በፍቅር፣ በትሕትናና መሥዋዕትነትንም በመከፈል እንጂ በጎይል ወይም በሰይፍ የማከናወን መብት አልተሰጣትም።⁴⁶ ድንጋይ ውርወራም የቤተ ክርስቲያን መንገድ አይደለም።

አፍሪካ ውስጥ መፈንቅለ መንግሥትና ጦርነት የሚበዛው ችግርን መፍታት የሚቻለው በጎይል መሆኑ ስለሚታመን ነው። ችግርን በጎይል ከመፍታት የተሻለ አማራጭ መኖሩን የሚያምን ትውልድ ያስፈልገናል፤ ለዚህም አማኞች ጎላፊነት አለብን። ግዴልሽ ለመሆን እግዚአብሔር ምርጫ አልሰጠንም!

ስለሆነም ቤተ ክርስቲያን ለፍትሕና ለምሕረት ለመቆም እንድትችል የተሰጡ፣ ደፋር፣ በመንፈስ የተሞሉ፣ ዕውቀትና መረዳት ያላቸው መሪዎች ሊኖሯት ይገባል። በመጽሐፍ ቅዱሳዊ እውነትና የሚኖሩበትን ማኅበረ ሰብ በሚያስጨንቁት ጉዳዮች ላይ ጠለቅ ያለ ዕውቀት ያላቸው መሪዎች ያስፈልጓታል።⁴⁷

ተግባራዊ የታሪክ ምስክር

ሰባኪዎቻችን እንደሚሉት ሳይሆን ነጻነትና እውነተኛ ዴሞክራሲ በሌሉበት ኮምዩኒስታዊ ስፍራ ያሉ ክርስቲያኖች ጸሎትንና ሰላማዊ እንቅስቃሴ በመጠቀም ለውጥ ያመጡበትን የቅርብ ጊዜ ታሪክ መጥቀስ ይቻላል።

አረመኔውና ኮምዩኒስቱ ኤሪክ ሆኔከር የምሥራቅ ጀርመን ፕሬዚዳንት የነበሩበት ዘመን ነው፤ እ.ኤ.አ. 1989። በሳይፒዚግ ከተማ የነበሩ አራት አብያተ ክርስቲያናት በየሳምንቱ ሰኞ ሰኞ ከቀኑ ስዓት ላይ የሚካሄድ የጸሎት መርሐ ግብር ጀመሩ። ጸሎቱ በአንዲቱ ቤተ ክርስቲያን ሰባት ዓመት ቀደም ብሎ የጀመረ ነው፤ ስለ ሰላም ለመጸለይ። መጋቢዎቹ በአንድ እጃቸው መጽሐፍ ቅዱስ፣ በሌላኛው ደግሞ ጋዜጣ በመያዝ የሉተራውያንን ነባር ዝማሬዎች በመዘመር ለተከበቡት ምሥራቅ ጀርመናውያን ተስፋንና የሕይወትን ትርጉም ለማሳየት ሞከሩ። መጀመሪያ አካባቢ በጸሎቱ የሚካፈሉት እፍኝ የማይሞሉ ክርስቲያኖች፣ ሲበዛ ደግሞ ጥቂት ደርዘኖች ነበሩ።

ቀስ በቀስ ግን የጸሎቱ ተሳታፊዎች ቊጥር እየጨመረ፣ የክርስቲያኖችን ብቻ ሳይሆን የፖለቲካ ተቃዋሚዎችንና የተራዜጎችን ትኩረት መሳብ ጀመረ። ከእያንዳንዱ የጸሎት ስብሰባ በኋላ ተሰብሳቢዎቹ ሻማና ጥቅሶችን በመያዝ በጨለማው ጉዳና ላይ ተያይዘው ይጓዛሉ፤ ምቹ ፖለቲካዊ ተቃውሞ። በመላ አገሪቱ ይካሄዱ የነበሩ የተቃውሞ ሰልፍ መሳይ ነገሮች ሁሉ የሚጀመሩት በዚህ መንገድ ነበር፤ በአምልኮ።

ቀስ በቀስ፣ የምዕራቡ ዓለም የዜና ማሠራጫዎች ታሪኩን መዘገብ ጀመሩ። በዚህ የተደናገጡት የኮምዩኒስቱ አስተዳደር ባለ ሥልጣናትም ሰላማዊውን ተቃውሞ እንዴት ማቆም

አንዳለባቸው መግንት ጀመሩ። ምስጢራዊ የጸጥታ ሠራተኞች አብያተ ክርስቲያናቱን መከበብና አንዳንዴም ተሳታፊዎቹን ማወክ ተያያዙት። ነገር ግን በላይፒዚግ ከተማ ስብስቡ እየጨመረ ሄደ፤ መቶዎች፣ ሺዎች፣ ከዚያም አምሳ ሺህ።

የቅዱስ ኒኮላይ ቤተ ክርስቲያን መጋቢ ምንበርገር ሳይታሰብ ራሱን የዚህ እንቅስቃሴ መሪ ሆኖ አገኘው። የጸጥታ ሠራተኞች በሰልክ የግድያ ዛቻ እያቀረቡበትና በቤተ ክርስቲያኒቱ ዙሪያ የቀጥተኛ ጣቢያዎችን እያቋቋሙ እንኳ ሰላም መስበኩንና ስለ ሰላማዊ የተቃውሞ ዘዴዎች ተግባራዊ ምክርቻን መስጠቱን ቀጠለ።

በጥቅምት 9 ከሞላ ጉደል እያንዳንዱ ሰው ፖለቲካዊ ጫናው ጡዘት ላይ እንደሚደርስ ጠብቋል። ቀኑ ምሥራቅ በርሊን የኮምዩኒስታዊቱን አገር አርባኛ ዓመት የምታከብርበት ስለነበር በላይፒዚግ የሚደረገው ሰልፍ እንደ ጠብ ጫሪነት ነበር የታየው። የፖሊስና የጦር ኃይል ሠራዊት አባላት ወደ ላይፒዚግ በብዛት ገቡ፤ የምሥራቅ ጀርመኑ መሪ ኤሪክ ሆኔከርም ሰልፈኞቹ ላይ ተኩስ እንዲከፈት ትእዛዝ ሰጡ። የላይፒዚግ ሉተራን ቤተ ክርስቲያን ኤጲስ ቆጶስ አልቂት እንደሚኖር አስጠነቀቁ፤ ሆስፒታሎች የአስቸኳይ ጊዜ ሕክምና መስጫ ከፍሎቻቸውን ነጻ አደረጉ፤ አብያተ ክርስቲያናትና ቲአትር ቤቶች ፈጣን ከለላ ለሚፈልጉ ሰልፈኞች በሮቻቸውን ከፍት አደረጉ።

በቅዱስ ኒኮላይ ቤተ ክርስቲያን የሚካሄደው ጸሎት ሰዓቱ ሲደርስ ሁለት ሺ የፓርቲ አባላት እየተንጋጉ በመግባት ቦታ ያዙ። በኋላ ክርስቲያን ሴንቶሪ የተባለው ጋዜጣ እንደ ዘገበው ፕሮግራሙ ለፓርቲ አባላቱም ከአንቅልፍ መባነኛ ነበር የሆነላቸው። ጉባዔውን ለመረበሽ ታስቦ በጉባዔው እንዲካፈሉ የተደረገ የፓርቲ አባላት ቤተ ክርስቲያን እውነትም ለሰላማዊ ለውጥ እየሠራች እንደ ነበር አስተዋሉ።

ወታደሮቹ ለምን ተኩስ እንዳልከፈቱ ማንም አያውቅም። ሚካኤል ጎርባቾቭ ራሳቸው ሰልክ ደውለው ሆኔከርን ማስጠንቀቃቸው ይነገራል። ሠራዊቱ በሕዝቡ ብዛት በመዋጡ ምክንያት መሆኑንም የሚናገሩ አሉ። በመጨረሻ 70,000 ሰዎች በላይፒዚግ መኻል ከተማ ሰላማዊ ሰልፍ አደረጉ። በሚቀጥለው ሰኞ 120,000 ሆኑ። ከሳምንት በኋላ 500,000 ሰልፍ ወጡ፤ ከመላው የከተማዬ ነዋሪ ጋር የሚመጣጠን ቀጥተኛ።

ኅዳር ውስጥ እጅግ ከፍተኛው ሰልፍ ተደረገ። ምሥራቅ ጀርመን ውስጥ ፤ ሚሊዮን ሰዎች ሰላማዊ ተቃውሞ አደረጉ። ኤሪክ ሆኔከር ሥልጣን ለቀቁ። በኅዳር 9 ማንም ያልገመተው ነገር ተከሰተ፤ በተጠላው የበርሊን ግንብ ላይ ወደ ምዕራብ በርሊን መሻገሪያ ተከፈተ። ግንቡን ለመሻገር የሚዋክርን የትኛውንም ሰው ተኩስው እንዲገድሉ ትእዛዝ የተሰጣቸው ጠባቂዎች ዐይናቸው እያየ ምሥራቅ ጀርመናውያን ሻማ ይዘው እየጎረፉ መንግሥትን ሲጥሉ የአንድም ሰው ሕይወት አልጠፋም።

... ምሥራቅ ጀርመናውያን እነዚያን ቀናት እንደ ተአምራት ይቆጥሯቸዋል። “ጸሎት ተራሮችን ቢያንቀሳቅሱም ባያንቀሳቅሱም፤ የላይፒዚግን ሕዝብ እንቀሳቅሷል” በማለት ኒው ሪፖብ ሊክ የተሰኘው ጋዜጣ ዘግቧል። ቀጥሎም፤ “አምላካችን ብርቱ መጠጊያችን በማለት ሲዘምሩ መስማት ብቻ እንድታምኑት ያደርጋችኋል” ሲል ጽፏል። ከጥቅምት 9 መነሣሣት ከጥቂት ሳምንት በኋላ፤ በላይፒዚግ ጉዳና ላይ ትልቅ የጽሑፍ ሰሌዳ ታየ፤ “ቤተ ክርስቲያን፤ እናመሰግናለን!” የሚል።⁴⁸

ወደ አገራችን ስንመለስ አሁን ያለው ነጻነት በቀደሙት ሥርዐቶች ከነበረው ነጻነት የተሻለ መሆኑን መከድ አይቻልም። ይህንንም መጻፍና ማሳተም የተቻለው ለዚህ ነው። መንግሥት ይህን ነጻነት በማከበሩ መመስገን አለበት፤ ከልከኛው ስፍራ ግን በብዙ ኋላ ቀርተናል። ስለዚህ ከዚህ ወደ ፊት እንጂ ወደ ኋላ እንዳንሄድ ነፍጥ ከሚያነሡ ኃይላት መራቅ ለሰላም አስተዋጽኦ ማድረግ ነው። ሕገ መንግሥቱ በሚያዘው መሠረት በነጻና ገለልተኛ ምርጫ ብቻ መንግሥታዊ ሥልጣን የሚተላለፍበትን አካሄድ መደገፍም የእያንዳንዱ አማኝ ዜጋ ኅላፊነት ነው።

በዚህ ሁሉ መኻል ግን የሰላም፤ የፍትሕና የእኩልነት ጠበቃ መሆንና ለዚህ መንቀሳቀስ የቤተ ክርስቲያን ድርሻ መሆኑ መዘንጋት የለበትም። ስለዚህ መንግሥት ልማትን ሲሠራ ማመስገን ብቻ ሳይሆን፤ ጥፋትን ሲፈጽም ተግሣጽን ማስተላለፍም ጥሪዋ ነው። በደልና ግፍ የተንሰራፋበትን አመራርም ሆነ አሠራር ማወደስ ሳይሆን መገሰጸም አለበት። ይህም፤ ሕይወትን መሥዋዕት እስከ ማድረግ የሚዘልቅ ተጋድሎንና የማይገለባበጥ ክርስቲያናዊ አቋምን ይጠይቃል። ታዲያ የምድራችን ቤተ ክርስቲያን ለፍትሕ፤ ለነጻነት፤ ለሰብአዊ መብትና ለሕግ የበላይነት መከበር በለሆሳስ እንኳ ትናገር ይሆን? ለዚህስ የምትመስገንበት ዘመን ይመጣ ይሆን?

ፈቃድህ በሰማይ እንደ ሆነች ... በኢትዮጵያም ትሁን!

ማስታወሻ

1. Nelson Mandela, *A Long Walk to Freedom* (London: Abacus, 2007), 239-243.
2. ዝኒ ከማሁ፣ ገጽ 620።
3. Fidel Castro, *My Life* (London: Penguin Books, 2008), 156.
4. Clayborne Carson, *The Autobiography of Martin Luther King, Jr.* (London: Abacus, 2008), 15.
5. Eric Metaxas, *Bonhoeffer - Pastor, Martyr, Prophet, Spy: A Righteous Gentile Vs. The Third Reich* (Tennessee: Thomas Nelson, 2010), 315.
6. ኤልያስ በቀለ፣ *ክርስቲያን እና ፖለቲካ፡ በፖለቲካ ሂደት ውስጥ የሚኖረው የቤተ ክርስቲያንና የክርስቲያኖች ተሳትፎ* (አዲስ አበባ፣ ኤስ ላይ ኤም፣ 1996 ዓ.ም) ገጽ 26።
7. Carson, *Autobiography*, 18.
8. ዝኒ ከማሁ፣ ገጽ 77-78።
9. Metaxas, *Bonhoeffer*, 81.
10. ተክለ ጻድቅ መኩሪያ፣ *የኢትዮጵያ ታሪክ፡ ከዐፄ ቴዎድሮስ እስከ ቀዳማዊ ኀይለ ሥላሴ* (አዲስ አበባ፣ ትምህርት ሚኒስቴር፣ 1964 ዓ.ም) ገጽ 202-206።
11. Diarmaid MacCulloch, *A History of Christianity: The First Three Thousand Years* (London: Penguin, 2009), 982-4.
12. Metaxas, *Bonhoeffer*, 260.
13. Carson, *Autobiography*, 179.
14. ኤልያስ በቀለ፣ *ክርስቲያን፣* ገጽ 55።
15. ዝኒ ከማሁ፣ ገጽ 30።
16. ሪፖርተር ጋዜጣ፣ የኅዳር 20፣ 2004 ዓ.ም እትም።
17. <http://globalvoicesonline.org/2011/12/01/ethiopia-homosexuality-debate-arises-as-ethiopia-hosts-aids-conference/> መጋቢት 2004 ዓ.ም.
18. Nelson Mandela, *Nelson Mandela by Himself: The Authorised Book of Quotations* (Johannesburg: Macmillan, 2011), 183.
19. ዝኒ ከማሁ፣ ገጽ 78።
20. Metaxas, *Bonhoeffer*, 241.
21. Mandela, *Long Walk*, 750.
22. ሮበርትሰን ማኩልከን (ተርጓሚ ገበየሁ አየለ)፣ *መጽሐፍ ቅዱሳዊ ሥነ ምግባር፡ የመግቢያ ሐሳቦች* (አዲስ አበባ፣ ኤስ ላይ ኤም፣ 2002 ዓ.ም) ገጽ 605።
23. Mandela, *Long Walk*, 751.

24. ዝኒ ከማሁ፣ ገጽ 751።
25. Metaxas, *Bonhoeffer*, 192.
26. ዝኒ ከማሁ፣ 681።
27. Philip Yancey, *Finding God in Unexpected Places* (Colorado Springs: WaterBrook Press, 2008), 160.
28. እ.ኤ.አ በ1974 በስዊዘርላንድ ከተማ ሉዛን የተካሄደ 150 አገራትን የወከሉ አብያተ ክርስቲያናት የተገኙበት የ10 ቀናት ስብሰባ ሲሆን፣ ዓለም አቀፍ የወንጌልን ሥርጭት ከንግግር (International Congress on World Evangelism) ተብሎ ይታወቃል። በታዋቂው ወንጌላዊ ቢሊ ግራሃም ጥረት የተገኙት 2400 ተሰባሳቢዎች በሌላኛው ዕውቅ ወንጌላዊ ጆን ስቶት የተረቀቀ፣ ወንጌልን በዓለም ስለ ማሰራጨት ለማቀድ፣ ለመጸለይና ለመሥራት ቃል የተገባበትን የቃል ኪዳን ሰነድ አጽድቀዋል። ይህም “የሉዛን ቃል ኪዳን” ተብሎ የሚታወቀው ሰነድ ስለ እግዚአብሔር ዕቅድ፣ ስለ መጽሐፍ ቅዱስ ሥልጣንና ኅይል፣ ስለ ክርስቶስ ልዩነት (uniqueness)፣ ስለ ወንጌል ሥርጭት፣ ስለ ክርስቲያን ማኅበራዊ ኅላፊነት የሚያትቱ አንቀጾች አሉት።
29. Thom S. Rainer, *The Book of Church Growth: History, Theology and Principles* (Nashville, Tennessee: Broadman Press, 1993), 78-79.
30. Yancey, *Finding*, 82-3.
31. ማኩልከን፣ *መጽሐፍ ቅዱሳዊ፣* ገጽ 578።
32. Yancey, *Finding*, 153.
33. ማኩልከን፣ *መጽሐፍ ቅዱሳዊ፣* ገጽ 581።
34. ዝኒ ከማሁ፣ ገጽ 588።
35. ዝኒ ከማሁ፣ ገጽ 569።
36. ዝኒ ከማሁ፣ ገጽ 591።
37. ኤልያስ በቀለ፣ *ክርስቲያን፣* ገጽ 10።
38. MacCulloch, *History*, 982-983.
39. Carson, *Autobiography*, 194.
40. ማኩልከን፣ *መጽሐፍ ቅዱሳዊ፣* ገጽ 615-616።
41. ዝኒ ከማሁ፣ ገጽ 570።
42. ኤልያስ በቀለ፣ *ክርስቲያን፣* ገጽ 27።
43. ዳንኤል ተፈራ ጀ.፤ *ዳንዲ የኒጋሪ መንገድ* (አዲስ አበባ፣ 2003 ዓ.ም) ገጽ 109-10።
44. Metaxas, *Bonhoeffer*, 153-155።
45. ማኩልከን፣ *መጽሐፍ ቅዱሳዊ፣* ገጽ 571።
46. ኤልያስ በቀለ፣ *ክርስቲያን፣* ገጽ 26።
47. ማኩልከን፣ *መጽሐፍ ቅዱሳዊ፣* ገጽ 593-594።
48. Yancey, *Finding*, 178-181.

“ተዘልሎ መኖር”?

ከመጽሐፍ ቅዱሳችን ጥቅሶች መካከል በርካታ ሰዎች የተለያዩ ዐይነት ጥቅሶችንና አገላለጾችን ይወድዳሉ። የእኔ ምርጫ፤ “ተስፋ ስላለህ ተዘልህ ትቀመጣለህ” የሚለው ነው (ኢየሱስ 11፡18)። ይህንን ክፍል ሌሎች ትርጉሞች “በመተማመን ትኖራለህ” እና “ተደላድላህ ትቀመጣለህ” በማለት ይፈቱታል። “ተዘልሎ መኖር” የሚለው ሐረግ በመሳፍንት 18፡7 ላይም ይገኛል። ይህንን ደግሞ አዲሱ መደበኛ ትርጉም “ያለ ሥጋት በጸጥታ” መኖር በማለት ይገልጻል። በ1997 ዓ.ም. የታተመው አዲስ ትርጉም ደግሞ ተዘልለው ስለሚኖሩ ሰዎች ሲያብራራ “በሰላም የሚኖሩ”፤ “ከማንም ጋር ሳይጋጩ ጸጥ ባለ መንፈስ የሚኖሩ ሰላም ወዳዶች”፤ “ከማንኛውም ሕዝብ ጋር ግንኙነት ሳይኖራቸው ... በመራቅ ተገልለው” የሚኖሩ በማለት ያብራራል።

ይህንን ተዘልሎ የመኖር ተስፋ ከኢየሱስ ወዳጆች አንደኛው ነው ለኢየሱስ በመንገር የሚያስገኝጋቸው፤ በእርሱ አመለካከት ኢየሱስ ያልተገለጠ ጎጣሪ እት ነበረበትና እርሱን መተው ከቻለ ተዘልሎ የመኖር መብት አንዳለው ያስገነዝበዋል። ኢየሱስ ደግሞ ፍጹምና ቅን፤ እግዚአብሔርን የሚፈራ፤ ከከፋትም የራቀ ሰው እንደ ነበር ራሱ እግዚአብሔር መስከረሰታል። ታዲያ ሁሌም ተዘልሎ የመኖር መብት አለው ማለት ነው?

ኢየሱስ በተለያዩ አቅጣጫዎች - በወዳጆቹ፤ በደረሰበት ኅዘንና በሕመሙ የሰንግ የተያዘ “ምስኪን” ሰው ነበር። ሕመሙና ቤተ ሰቦቹን ማጣቱ ብቻ ሳይሆን፤ አእምሮውም በፈታኝ መንትያ ሐሳቦች ተወጥሯል። ፊሊፕ ያንሲ እንደሚሉት፤

እግዚአብሔርን ቢክድ፤ በእግዚአብሔር መልካምነት ላይ ያለው በዐለት ላይ የተመሠረተ እምነቱ ሊናድበት ሆነ፤ ይህ ደግሞ የሕይወቱ ዋነኛ ዕሴት ነው። ሥቃይና መከራውን መቀበል የተገባው እንደ ሆነ ቢያምን ደግሞ እስከ ዛሬ ቅንና መንፈሳዊ ሕይወት መምራቱን ሊክድ ሆነ፤ ለዚህ ዐይነት ዘግናኝ ቅጣት የሚዳርገው ምንም ዐይነት ጥፋት ያልሠራ ንጹሕ ሰው መሆኑንም ያምናል። ወዳጆቹ በጥሩና በከፋ መካከል ያለውን አስከፊ ጦርነት ያስረዳሉ። ኢየሱስ ግን በመልካምና በመልካም መካከል በሚካሄድ እጅግ አስከፊ የሞራል ፍልሚያ ተወጥሯል።

ለዚህ ሰው ነው እንግዲህ፤ “ተስፋ ስላለህ ተዘልህ ትቀመጣለህ” የተባለለት! ለመሆኑ በመጀመሪያ ደረጃ የኢየሱስ “ጠላት” ማነው? ኢየሱስን እዚህ ውስጥ ምን ከተተው? ፊሊፕ ያንሲ ይህን ያስረዳሉ፤

ሰይጣን ከምዕራፍ 2 በኋላ በፍጹም አልተጠቀሰም። ምክንያቱም የእርሱን አመለካከት የሚያራምዱለት የኢየሱስ ወዳጆች ባሉበት ሁኔታ ሰይጣን መገኘት አያስፈልገውም። እንዲያውም የመጽሐፉ አስደናቂ (ሆኖም የተሳሳተ) ነገር መለኮት የተገኘው ከእነዚህ ስለ እግዚአብሔር ከሚከራከሩ ሰዎች ነው። በመጨረሻ ግን እግዚአብሔር ተቈጥቶ ዝም አሰኝቷቸዋል።

ታዲያ ኢየሱስ የት ነው “ተዘልሎ” የተቀመጠው? ማንም ሳይደርስበት፤ ምንም ከፋ ሳይነካው መኖር ተችሎታልን? ችግሩ ሰዎች የጀመረው እርሱ በማያውቀው ሁኔታ ስለ እርሱ ሕይወት ሰይጣንና እግዚአብሔር ሲነጋገሩ አይደለምን?

እስቲ በሰይጣንና በእግዚአብሔር መካከል የተካሄደውን ውይይት እንመልከት፤ “ከዕለታት አንድ ቀን እንዲህ ሆነ፤ የአምላክ ልጆች በእግዚአብሔር ፊት ለመቆም መጡ፤ ሰይጣንም ደግሞ በመካከላቸው መጣ። እግዚአብሔርም ሰይጣንን፤ ‘ከወዴት መጣህ?’ አለው። ሰይጣንም፤ ‘ምድርን ሁሉ ዞርሁ አት፤ በእርስዋ ተመላለስሁ’ ብሎ ለእግዚአብሔር መለሰ። እግዚአብሔርም ሰይጣንን፤ ‘በውኑ ባሪያዬን ኢየሱስን ተመለከትኸውን? በምድር ላይ እንደ እርሱ ፍጹምና ቅን እግዚአብሔርንም የሚፈራ ከከፋትም የራቀ ሰው የለም አለው’ (1፡6-8)። ሮናልድ ደን እንዲህ ይላሉ፤

እስቲ አንዴ ቁዩ! የኢየሱስን ስም ያነሣው ለካ ሰይጣን አልነበረም፤ እግዚአብሔር ነው። ኢየሱስ ላይ ሊመጡ ያሉት መከራዎች ሁሉ የመጡት እግዚአብሔር ስለ እርሱ ይኩራራ ስለ ነበር ነው። ይሄ ነገር ምናልባት እግዚአብሔር ከሰይጣን ጋር ወደፊት በሚያደርገው ውይይት ውስጥ ስሜን አንዳይጠቅስ እንድጣይ ቀው ያደርገኛል።

እግዚአብሔር ሰይጣንን በማስገምጀት ብቻ አልተወሰነም፤ ኢየሱስ በጣም በፈለገው ጊዜም ሊገኝለት አልቻለም። “እርሱን ወዴት እንዳገኘው ምንው ባወቅሁ! ... እነሆ፤ ወደ ፊት እሄዳለሁ፤ እርሱም የለም፤ ወደ ኋላም እሄዳለሁ፤ እኔም አላስተውለውም፤ ወደሚሠራበት ወደ ግራ ብሄድ አልመለከተውም። በቀኝም ይሰወራል፤ አላየውምም” (23፡3፤ 8-9)። በፈተናና በጭንቅ ውስጥ ሆኖ እግዚአብሔርን ማጣትን ያህል የከፋ ነገር ይኖር ይሆን? እግዚአብሔር ግን ራሱን ከአማኙ የሚሰውርበት ወቅት አለ። “የእስራኤል አምላክ መድ

ጎኒት ሆይ፤ በእውነት አንተ ራስህን የምትሰውር አምላክ ነህ” በማለት መጽሐፍም ይነግረናል (ኢሳ. 45፥15)። በሮናልድ ደን አገላለጽ፡

ሰይጣን በዚህ ታሪክ ውስጥ አናሳ ሚና ነው የተጫወተው። በሽታውን ያመጣው ሰይጣን ቢሆንም፤ በኢየሱስ አስደናቂ ሕይወት ላይ ትኩረት ስበ ነገሩን ሁሉ የጀመረው እግዚአብሔር ነው። ኢየሱስም ቢሆን ለተፈጠረው ነገር ሰይጣን ጎሳፊነቱን እንደሚወሰድ መናገር ይቅርና ስሙን እንኳ አልጠቀሰም። እንደ ቅዱስ አውግስጢኖስ ግንዛቤ ኢየሱስ፡ “እግዚአብሔር ሰጠኝ ዲያብሎስ ነህ” አላለም። የኢየሱስ መጽሐፍ በልዝብነት እጅ የመሰጠት ታሪክ አይደለም፤ የጠንካራ ተጋድሎ ... ታሪክ ነው። የኢየሱስም ፍልሚያ ከዲያብሎስ ጋር አልነበረም፤ ከእግዚአብሔር ጋር እንጂ።ፋ

እግዚአብሔር የጠራቸው ሰዎች ሁሌም በጠሪያቸው እግዚአብሔርና ሊያገለግሉት በተጠሩት ሕዝብ መካከል ሲጨመቁ እንደሚኖሩ ከዚህ መረዳት አይከብደንም።

በዚህ ሁሉ ውስጥ ግን ኢየሱስን ሊያጽናኑት የመጡት ወዳጆች ለአፍታ እንኳ ዕረፍት ሊሰጡት አልቻሉም። ስብከታቸው ሰላም የነሣው ደግሞ እርሱን ብቻ ሳይሆን በቦታው የነበረውን ሌላኛውን ሰው፤ ኤሊሁንም ነበር። ይህን ሁሉ እያየና እየሰሙ እንዴት ዝም ማለት ይቻላል? የኢየሱስ ወዳጆች በእጣታቸው እውነትነቱ የሚያውቁትን አሠራር ሁሉ ያላግባብ እየመዘዙ ኢየሱስ ላይ በመሰንዘር ሲጠዘጠዙት ኤሊሁ በዝምታ ለማለፍ ታግሏል። አሁን ግን ሊፈነዳ ደረሰ። ስለዚህ ሽማግሌዎቹን በጨኸት አቋርጦ ጉልማሳው መናገር ጀመረ። “... በውስጤ ያለውም መንፈስ ገፋፍቶኛል። ውስጤ እንደ ተከደነና መተንፈሻ እንዳጣ የወይን ጠጅ፤ ሊፈነዳ እንደ ተቃረበም አዲስ የወይን ጠጅ አቁማሳ ሆኖአል። ተናግራ መተንፈስ አለብኝ” አለ (32፥18-20 - እ.መ.ት)።

ከዚህ ፉከራ በኋላ ግን እርሱም መልካም ቃል ሊወጣው አልቻለም። ኢየሱስ ገላውን በገል እስኪፍቅ እንደ ተሠቃየ እያየ፤ ምራቁን እስኪውጥ ድረስ ፋታ እንዳጣ እያወቀ የማጽናኛ ቃል መናገር አልሆነለትም። ያውም፤ “ኢየሱስ እስከ ፍጻሜ ድረስ ምነው በተፈተነ ኖሮ!” በማለት አፉን ሞልቶ ለመናገር ደፍሯል (34፥36)። ከዚህ በላይ ኢየሱስ እንዴት መፈተን ነበረበት? የትኛውስ ሰብ አዊ ፍጥረት በኢየሱስ ላይ ይህንን የመመኘት መብት አለው? ከነፍሱ በቀር ምን የቀረለት ነገር አለ? ሰይጣንስ ቢሆን፤ “ሕይወቱን ብቻ አትገኝ” አይደል የተባለው? ለመሆኑ ኤሊሁ ከሌሎቹ የኢየሱስ ወዳጆች የተለየ (የተሻለ) ምን ተናግ

ሯል? ኋላም ቢሆን እግዚአብሔር እንደ ሌሎቹ የኢየሱስ ወዳጆች አልገሠጸውም፤ አላመሰገነውምም። ኢየሱስም ምንም ምላሽ አልሰጠውም (ከነመኖሩም ቁብ ያለው አልነበረም ማለት ነው?)።

እግዚአብሔር ሲገለጥ ደግሞ የሚናገረው ስለ ሌላ ነገር ነበር፤

ምድርን በመሠረትሁ ጊዜ አንተ የት ነበርህ?

በእርግጥ የምታስተውል ከሆንህ፤ ንገረኝ።

ካወቅህ፤ መጠኗን ለይቶ ማን ወሰነ?

በላይዋስ መለኪያ ገመድ የዘረጋ ማን ነው?

(38፥4-5 - እ.መ.ት)

ሙሉውን ምዕራፍ ስናነብ እግዚአብሔር ስለ ባሕር፤ ደመና፤ ማዕበል፤ ንጋት፤ ብርሃን፤ በረዶ፤ መብረቅ፤ ዝናብ፤ የከዋከብት ከምችት፤ የተለያዩ እንስሳትና ታላቅነቱን ስለሚገልጡ ነገሮች ሲናገር ነው የምናገኘው። እግዚአብሔር ጥያቄዎችን እየመለሰ ሳይሆን፤ ራሱ እየጠየቀ ነበር። ከጉዳዩ ጋር ተያያዥነት የሌለው ነገር የሚናገር ይመስላል፤ ነገር ግን በዚያን የውጥረትና የፈተና ወቅት ኢየሱስ ስለ እግዚአብሔር ታላቅነት ከማሰብ፤ ከማስታወስና ከማሰላሰል የተሻለ ምን መፍትሔ ሊያገኝ ይችላል?

ነገር ግን በሁለት ወገን ተወጥሮ መኖር የእግዚአብሔር ሰው መለያ ይሆን እንዴ? ሙሌም ተመሳሳይ ትግል ነው የገጠመው።

ሙሴ ለእስራኤላውያን አስቦ ግብፃዊውን ሲገድል፤ “ወንድሞቼም እግዚአብሔር በእጁ መዳንን እንዲሰጣቸው የሚያስተውሉ ይመስለው ነበር። እነርሱ ግን አላስተዋሉም” (የሐዋ. 7፥25)።

ሙሴ ወንድሞቹ እርስ በርሳቸው ሲጣሉ እንኳ ሊያስታርቃቸው በመሞከሩ “ያጨበጩበለት” አልነበረም (ሙሴ “የራሳቸው ጉዳይ!” ማለት ለምን አልቻለም?)። ለዚህ ተቆርቋሪነቱ ያገኘው ምላሽ ልብ የሚሰብር ነበር። እንደኛው ዕብራዊ፤ “አንተን በእኛ ላይ ሹምና ፈራጅ እንድትሆን የሾመህ ማን ነው? ወይስ ትናንትና የግብፁን ሰው እንደ ገደልኸው ልትገድለኝ ትወዳለህ?” ብሎ ገፋው” (ቀ. 26-28)፤ አዲሱ መደበኛ ትርጉም፤ “ገፈተረው” ይላል (ተሳስቼ አንብቤው ይሆን እንዴ?)።

የተከበረውን “የፈርአን የልጅ ልጅ”፤ የባሪያ ልጅ ገፋው! ያውም መልካም ካደረገላቸውና ከሚያስብላቸው ባሮች መካከል አንዱ!

ሙሴ ይህንን ሰው ምንም ማድረግ ይችል ነበር! ዐቅምን፤ ጎይልንና ሥልጣንን በሚመለከት ይህ ዕብራዊ ከሙሴ ጋር ሲተያይ እንደ ሞተ ውሻ

ነበር! ሙሴ የሚታገለው ግን ለዚህ ሰው ነበር። ሊያድነው የሚፈልገው ሰው አዳኙን ገፋው (ኔታ ኢየሱስ ትዝ አለኝ)። ሙሴ “ተዘልሎ እንዳይኖር” እግዚአብሔር በልቡ እሳት አስቀምጦ ዕረፍት ነስቶታል። ጥሪውን ካልኖረ እግዚአብሔር ፋታ እንደማይሰጠው ያውቃል፤ ተዘልሎ መኖር አይችልም። ጥሪውን እንዳይኖር ደግሞ የተጠራላቸው ሰዎች ይገፉታል! ምን ይሻላል?

ለትልቅ ዓላማ እግዚአብሔር የጠራቸው ሰዎች አንዳንዴ እግዚአብሔር ከጎናቸው የሌለ የሚመስልበት ሁኔታ ይፈጠራል! ሙሴ ከዚህ ከስተት ጀምሮ በምድረ በዳ ለ40 ዓመት በአረኝነት አሳልፏል። በቤተ መንግሥት የኖረው፣ ከክቡራትና ከቡራን ጋር ትከሻ ለትከሻ እየተገፋፋ የሚውለው ሰው የሚሰቱ አባት ተቀጣሪ እረኛ ሆነ። እዚያም “ተዘልሎ” እንዳይኖር ግን እግዚአብሔር መጣ፤ ጠራው።

ከላይ ከቤተ መንግሥት ከብርን አስጥሎ ያስወጣው ጥሪ እዚህ ታችም ተከተለው!

ጥሪውን ተቀብሎ ሲወጣም ልጁ አልተገረዘምና እግዚአብሔር ሊገድለው ፈለገ (ዘፀ. 4፥24-26)። ይህ ነገር እግዚአብሔር በአገልጋዮቹ ላይ ይበልጥ እንደሚጠነክር አያሳየን ይሆን? “እግዚአብሔር ወዳጆቹን እንዴት እንደሚይዛቸው ሲታይ፣ ብዙ ወዳጆች የሌሉት መሆኑ አያስገርምም” በማለት አንድ ሰው ተናግሯል።

ከእንደዚህ ዐይነት (በእግዚአብሔርና በሰዎች ተወጥረው ከተያዙ) ሰዎች ነቢዩ ኤርምያስ ሌላኛው ነው። ኤርምያስ የራሱን መንገድ ለመሄድ ነጻነት አልነበረውም። በትዳር እንኳ እንዳይጽናና እንዳያገባ እግዚአብሔር ከልክሎታል፤ ሕዝቡ ደግሞ ሥራዬ ብሎ እያንዳንዱን እርምጃውን ሲሰልለው ይውላል። መውደቁን የሚጠብቁ ወዳጆችም ነበሩት። እርሱ ግን መውደቁን እየጠበቁ እንኳ፣ “የሰላሜ ሰዎች” ይላቸዋል (ኤር. 20፥10)። ሆኖም እያንዳንዱን ድርጊቱን በከፉ ስለሚተረጎሙበት ርስቱን ለመቀበል ሲሄድ እንኳ ወደ ባቢሎናውያን ልትከበልል ነው ተብሎ ለእሥር ተዳርጓል (37፥12-15)።

“ቃልህ ተገኝቷል፤ እኔም በልቼዋለሁ፤ ... ቃልህ ሐሄትና የልብ ደስታ ሆነኝ” (15፥16) ሲል የነበረው ነቢይ ካለፈበት ምሬት የተነሣ መመረር ጀመረ። “እናቱ ሆይ፤ ወዮልኝ! ለምድር ሁሉ የክርክርና የጥል ሰው የሆንሁትን ወለድ ሸኝ። ለማንም አላበደርሁም፤ ማንም ለእኔ አላበደረም፤ ነገር ግን ሁሉ ይረግመኛል” በማለት ምሬቱን ገልጧል (15፥11)። ከአስደሳች የአገልግሎት ዝግጅት በኋላ አገልግሎቱ ሲጀመር ምሬት ተከተለ። “አልቃሻው ነቢይ” አስኪባል ደረሰ። ካላበደረ፣ ካልተበደረ ከሰዉ ጋር ምን አጣላው? የእግዚአብሔር ጥሪ!

ኤርምያስ በተለያየ ጊዜ ወደ እግዚአብሔር ጮ኷ል፤ ካገኛቸው ምላሾች አንዱን ማወቅ ትፈልጋለችሁ? “ከእግረኞች ጋር በርጥህ ጊዜ እነርሱ ቢያደክሙህ፣ ከፈረሰች ጋር መታገል እንዴት ትችላለህ? በሰላምም ምድር ታምነህ ብትቀመጥ፣ በየርዳኖስ ትዕቢት እንዴት ታደርጋለህ?” (12፥5)። ምን ማለት ይሆን?

“እንዲህ ዐይነት አልቃሻ ሕፃን አትሁን ኤርምያስ። ይህ መጥፎ ነው ብለህ ታስባለህ? ገና ይብሳል። ማቆም ትፈልጋለህ? ገና መቼ ጀመርከውና!”

የኤርምያስ ከሁሉ የከፋ ትግሉ መልእክቱን ከማይቀበሉ ትና ሊገድሉት ከሚፈልጉት ዐንገተ ደንዳና ሕዝቦች ጋር አልነበረም፤ ከጠራው ከእግዚአብሔር ጋር እንጂ።

ለምን ታዲያ ሁሉን ችላ ብሎ በዝምታ ተዘልሎ አይኖርም? እርሱም ሳያስበው የቀረ አይመስለኝም። ግን እንዴት አድርጎ? “የእግዚአብሔርን ስም አላነሳም፤ ከእንግዲህ ወዲህም በስሙ አልናገርም ብል በዐጥንቶቼ ውስጥ እንደ ገባ እንደሚነድድ አሳት ያለ በልቤ ሆኑበኝ፤ ደክምሁ፤ መሸከምም አልቻልሁም” በማለት ተናግሯል (20፥9)። ስለ እግዚአብሔር ባይናገር ውስጡ የሚፈጠረውን ዕረፍት የሚነሣ ሰሜት ኤርምያስ በትክክል ገልጦታል። ተዘልሎ እንዳይኖር ዐጥንቶቹን ሁሉ የሚያነድ አሳት ውስጡ አለ!

ሕዝቡስ ይቀበሉት ይሆን? ከባቢሎን ምርኮ የተረፉት እስራኤላውያን በሽሽት ወደ ግብፅ መሄድ ፈለጉና የእግዚአብሔርን ፈቃድ እንዲነግራቸው ነቢዩ ኤርምያስን ጠየቁት፤ “እምላክህ እግዚአብሔር በእንተ እጅ ወደ እኛ የላከውን ነገር ሁሉ ባናደርግ እግዚአብሔር በመካከላችን እውነተኛና ታማኝ ምስክር ይሁን። የእምላካችንን የእግዚአብሔርን ቃል በመስማታችን መልካም እንዲሆንልን መልካም ወይም ክፉ ቢሆን አንተን ወደ እርሱ የምንልክህ የእምላካችንን የእግዚአብሔርን ቃል እንሰማለን” አሉት (42፥5-6 - ሙሉውን ምዕራፍ ማንበብም ይቻላል)።

ወደ ግብፅ እንዳይገቡ እግዚአብሔር መናገሩን አሳወቃቸው። “የምትፈሩት ሰይፍ በዚያ በግብፅ ያገኛችኋል ... የምትደነግጡበት ራብ በዚያ በግብፅ ይደርስባችኋል” አላቸው (ቀ. 16)።

እነርሱ ግን ሊቀበሉት አልወደዱም። ባቢሎናውያንን በሚመለከት ሲናገርና ሲጮኹ የነበረው መዳት ሁሉ ሲፈጸም “በዐይናቸው በብረቱ” ያዩ ሰዎች አሁንም የሚናገራቸውን መቀበል አልፈለጉም። የእግዚአብሔር ነቢይ

እንደ ሆነ ያውቃሉ፤ ትንቢቱ ሁሉ ቃል በቃል ሲፈጸም አይተዋል። “መልካም ወይም ከፋ ቢሆን ... የአምላካችንን የእግዚአብሔርን ቃል እንሰማለን” በማለት አስቀድመው ቃል ገብተውለት ነበር። አሁን ግን፤ “ሐሰት ተናግረሃል፤ አምላካችን እግዚአብሔር በዚያ ትቀመጡ ዘንድ ወደ ግብፅ አትግቡ” ብሎ አልላከህም ...” አሉት (43፥2-3)። ኤርምያስ መዋሸቱን ለመናገር መነሻቸው ምንድን ነው? እነርሱ ለመስማት የሚፈልጉትና የሚመኙት ስኬትን፤ ድልን፤ በረከትንና ብልጽግናን እንዲተነብዩላቸው ነበር (ዛሬም ቤተ ክርስቲያን መድረክ ላይ የወጣ ሁሉ ስኬትን የሚያወራው ለዚህ ይሆን?)። ከዚያ ግን “አትሂዱ” ወደተባሉበት ግብፅ ጓዛቸውን ጠቅልለው አመሩ፤ ኤርምያስንም አስገድደው ወሰዱት (43፥6)!

ትልቁ ንጉሥ ናቡከደነፆር ነቢዩ ኤርምያስን በሚመለከት ለባለ ሥልጣኑ ያስተላለፈው ትእዛዝ ነበር፤ “ውሰደውና በመልካም ተመልከተው፤ የሚሻውንም ነገር አድርግለት እንጂ ከፋን አታድርግበት” ብሎለታል (39፥11-12)። የክብር ዘቡ አለቃም ኤርምያስን፤ “አምላክህ እግዚአብሔር ይህን ከፋ ነገር በዚህ ስፍራ ላይ ተናገረ፤ እግዚአብሔርም አመጣው፤ እንደተናገረውም አደረገ። ... አሁንም እነሆ በእጅህ ካለችው ሰንሰለት ዛሬ ፈታሁ። ከእኔ ጋር ወደ ባቢሎን መምጣት መልካም መስሎህ ቢታይህ፤ ና እኔም በመልካም አይሃለሁ። ከእኔ ጋር ወደ ባቢሎን መምጣት መልካም መስሎ ባይታይህ ግን፤ ተቀመጥ እነሆ አገሪቱ ሁሉ በፊትህ ናት፤ ትሄድ ዘንድ መልካም መስሎ ወደሚታይህ ደስ ወደሚያሰኝህም ስፍራ ሂድ” ብሎት ነበር (40፥4)።

ጠላቶቹ መብቱን ያከብራሉ፤ ይጠብቃሉ። የራሱ ሰዎች ግን እነርሱን፤ “አትሂዱ” ወዳላቸው ከፋ ስፍራ እርሱንም አስገድደው ወስደውታል። እግዚአብሔር እንደ ጠራውና ዓላማ እንዳለው ሰው የመከራን ቀንበር የሚሸከም አለን? የእግዚአብሔር ዓላማ ያለበት ሰው ዓላማም መሆን ግዴታው ነውን? እንዲህ ዐይነቶቹ መልእክተኞች ተዘልሎ መኖርን ይደርሱበት ይሆን?

“ለዓለም፤ ለመላእክትም፤ ለሰዎችም መጫዎቻ ሆነናል፤ እግዚአብሔር እኛን ሐዋርያቱን ሞት እንደ ተፈረደባቸው ሰዎች ከሁሉ ይልቅ የኋለኞች እንዳደረገን ይመስለኛልና” ይላል ቅዱስ ጳውሎስ (1ቆሮ. 4፥9)። እንዲህ ዐይነት ሰዎችስ ተዘልለው መኖር ይችላሉ? ለራሳቸው መኖር ተፈቅዶላቸዋል? ይልቁኑ በሁለት ወገን ተወጥረው የሚኖሩ አይደሉምን? የነቢዩ ኤርምያስም ሆነ የሐዋርያው ጳውሎስ ተሞክሮ የሚነግረን ለራሳቸው መኖር አለመቻላቸውን ነው።

የሐዋርያው ጳውሎስ የአገልግሎት ጥሪ መከራ መቀበልን ያካትት ነበር። እግዚአብሔር ስለ እርሱ ለሐናንያ ሲናገር፤ “ስለ ስሜ ስንት መከራ ሊቀ

በል እንዲያስፈልገው እኔ አመለከተዋለሁና” ብሎታል (ሐዋ. 9፥16)። እናም የቀረው መከራ አልነበረም። ለጥሪው ታማኝ ለመሆን ብዙ መከራ ማለፍ ነበረበት። ይህም፤ ሌሎች ብልጥ ሲሆኑ እርሱ እና አብረውት የሚያገለግሉት ሞኞች መሆናቸውን፤ ሌሎች ሲበረቱ እነርሱ መድከማቸውንና ሌሎቹ ሲከብሩ እነርሱ መዋረዳቸውን ይመለከታል። ተጨማሪ ሽከሞቹም ራብ፤ ጥማት፤ እርዛት፤ ጉሰማ፤ እንክርት፤ የሥራ ድካም ሲሆኑ፤ ከፋ ለሚያደርግበት ሰው መልካም ምላሽ መስጠትንም ያካትታል (1ቆሮ. 4፥10-13)።

ሐዋርያው ጥሪው የመከራ ጥሪም ነበርና በብዙ መከራ ዐልፏል፤ በእስያ የደረሰበትን፤ “በሕይወት ለመኖር እንኳ ተስፋ አስከምንቁርጥ ድረስ ከዐቅማችን በላይ የሆነ ጽኑ መከራ ደርሶብን ነበር። በእርግጥም የሞት ፍርድ እንደ ተፈረደብን ይሰማን ነበር” በማለት ገልጾታል (2ቆሮ. 1፥8-9)።

ሐዋርያው ጳውሎስ፤ “ሰውነቱ ... ሲታይ ደካማ” እንደ ሆነ ይነገራል (2ቆሮ. 10፥10)። ያለ ዕረፍት ብዙ እንግልተና ውርጅብኝ ያለፈበት ሰው ስለ ነበር ይህ ቢሆን አይገርምም (2ቆሮ. 7፥5፤ 11፥23-27)። በአገልግሎቱ ፍጻሜም ከትግሉ እፎይታም ሆነ ተዘልሎ መኖርን አላገኘም።

2ኛው የጢሞቴዎስ መልእክት የመጨረሻ መልእክቱ እንደ ሆነ ይታሰባል። የአገልግሎቱ ፍጻሜ መቃረቡንም ዐውቋል፤ “ኅጫውን ጨርሻለሁ” ማለቱ ይህን ያመለክተናል (2ጢሞ. 4፥7)። በዚያን ወቅት በዕድሜም ሽምግሏል፤ ግን የጠበቀው እስር ነው፤ ከምድር በታች ያለ ቀዝቃዛ እስር ቤት! ያኔ ለመጀመሪያ ጊዜ ሲታሰር በተከራየው ቤት ሆኖ በዐይነ ቁራኛ ብቻ እየተጠበቀ ይኖር ነበር (ሥራ 28፥30)። አሁን በመጨረሻ ግን ነገሮች እየከፉ መጡ። እስር ቤቱ ለሽማግሌው ጳውሎስ እጅግ ከፍቶበታል። በሰንሰለት መታሰሩ ሳያንስ (2ጢሞ. 1፥16፤ 2፥9)፤ በርኖስ የሚያስፈልገው ፈታኝ ቅዝቃዜ ገጥሞታል (4፥13)።

በዚህ ሁኔታ ውስጥም ግን ከሰዎች ጋር የነበረው መስተጋብር እንደ በፊቱ ነው። ዛሬም ሰዎች ይከዱታል፤ ይጎዱታል። “የናስ አንጥረኛው አስከን ድሮስ እጅግ ከፋብኝ፤ ጌታ እንደ ሥራው ይመልስለታል። አንተም ደግሞ ከእርሱ ተጠበቅ፤ የምንናገረውን እጅግ ተቃውሟልና። በፊተኛው መጣቱ አንድ ስንኳ አልደረሰልኝም፤ ሁሉም ተዉኝ እንጂ፤ ይህንንም አይቀጥርባቸው” (ቀ. 14-16)። በዚህኛው መልእክቱ ጳውሎስ ፍርሀቱንና ብቸኝነቱን አሳይቷል።

እንደ እግዚአብሔር ፈቃድ እየኖሩ መከራ የሚቀበሉ ሰዎች መከራቸው የላቀ ዓላማ ሊኖረው እንደሚችል ማሰብ አለባቸው። ሌሎችን ማጽናናት መቻል እንደኛው ጥቅሙ ነው። ለምሳሌ፤ “እርሱ በመከራችን ሁሉ ያጽናናል፤

ሰለዚህም እኛ ራሳችን በእግዚአብሔር በምንጽናናበት መጽናናት በመከራ ሁሉ ያሉትን ማጽናናት እንችላለን” ይላል (1ቆሮ. 1፡4-5)። አጽናኞቹም መጽናናታቸው ግን አይቀርም። ምክንያቱም ሐዋርያው ቀጠል አድርጎ፣ “የክርስቶስ ሥቃይ በእኛ ላይ እንደ በዛ እንዲሁ መጽናናታችን ደግሞ በክርስቶስ በኩል ይበዛልና” በማለት ይናገራል። እግዚአብሔር ያልተፈተነ ባርያዎች የሉትም!

የእግዚአብሔር ሰዎች ይህንን ሁሉ መከራ የሚቀበሉት ግን ያለ ዋጋ አይደለም፤ ብድራት አላቸው። የተባረከው መጽሐፍ፣ “በዚህች ሕይወት ብቻ ክርስቶስን ተስፋ ያደረግን ከሆነ፣ ከሰው ሁሉ ይልቅ ምስኪኖች ነንና” እንደ ሚል (1ቆሮ. 15፡19)፣ ብድራታቸው በዚህ ምድር ላይሆን ይችላል። በዚያኛው ዓለም ግን ሌላ ክብር ይጠበቃቸዋል። ይህኛው መከራ ከዚያኛው ክብር ጋር ሲወዳደር እዚህ ግባ የሚባል አይደለምና እዚህ ያላረፉ ያኛውን ዕረፍት ሁሉ ይናፍቃሉ።

አንድ ጊዜ አንድ ሚሲዮናዊ ከረጅም ጊዜ የውጭ አገር አገልግሎት በኋላ ወደ አገሩ ለመመለስ በመርከብ ጉዞ ይጀምራል። አገልግሎቱ በብዙ ድካም፣ ጎዘጎዛ፣ እንግልትና ሥቃይ የተካሄደ ስለ ነበር ዕረፍትን እጅግ ናፍቋል። በዚህም ላይ አገሩ ሲገባ ምን ሊገጥመው እንደሚችል አለማወቁም አስጨንቆታል። ልክ መርከቢቱ ከወደቧ ስትደርስ እየተደረገ የነበረውን ዝግጅት አየ። ብዙ ባለሥልጣናትና ጋዜጠኞች ተሰብስበዋል፤ የሙዚቃ ባንዱ ሙዚቃ ይጫወታል፤ ዕቅፍ አበባ የያዙ ሕፃናት ይታያሉ፤ አዳዲስና ሽንጠ ረጃጅም መኪኖች ተሰልፈዋል፤ ሕዝቡም ግልብጦ ብሎ አካባቢውን ወርሮታል። አንድ የአሜሪካ ባለሥልጣን ከውጭ አገር ጉዞው እየተመለሰ ነው።

ሚሲዮናዊው ይህንን ፍዝዝ ብሎ ሲመለከት ቁየና እርሱን የሚቀበል አንድም ሰው ባለመኖሩ ተከፋ። “ምነው ጌታ ሆይ፤ ይህንን ያህል ዘመን፣ በዚያ ሁሉ ውጣ ውረድ ሳገለግልህ ከርሜ እንዴት አንድም የሚቀበልኝ ሰው ልጣ? ይህ ባለሥልጣን እንኳ ወደ ቤቱ ሲመለስ እንዴት ዐይነት የክብር አቀባ በል እየተደረገለት እንደ ሆነ እያየሁ ነው። ምነው ጌታ ሆይ?” አለ እንባ ያቀረሩ ዐይኖቹን ወደ ላይ አቅንቶ። ምላሹም ጊዜ አልፈጀም፤ “እንተ ወደ ቤትህ ገና መች ተመለስክ?” የሚል ነበር።

አዎን! ወደ ላይኛው ቤታችን ስንሄድ ብዙ ክብር ይጠበቅናል። ለዚያ ክብር ለመብቃት ግን ሩጫውን መጨረስ ተገቢ ነው። “በመሥዋዕት እንደሚደረግ የአኔ ሕይወት ይሠዋልና፤ የምሄድበትም ጊዜ ደርሷል። መልካሙን ገድል ተጋድያለሁ፤ ሩጫውን ጨርሻለሁ፤ ሃይማኖትን ጠብቄአለሁ፤ ወደ ፊት የጽድቅ አክሊል ተዘጋጅቶልኛል፤ ይህንንም ጻድቅ ፈራጅ የሆነው ጌታ ያን ቀን ለእኔ ያስረከባል” (2ጢሞ. 4፡6-8)።

ወንጌልና መከራ የማይነጣጠሉ ዘመዳዎች ናቸው። ነገር ግን በማወቅም ይሁን ባለማወቅ የሚደረጉ የሁለቱን ዝምድና ነጣጥለው የሚያሳዩ ትምህርቶች በብዛት ስለምንሰማ ባዳዎች ይመስሉናል። ሆኖም ወደድንም ጠላን የሰማነው የወንጌል ቃል በሕይወታችን መከራን ማስከተሉ አይቀሬ ነው (ማቴ. 13፡21)።

በሥነ አመክንዮ የትምህርት ዘርፍ የተለያዩ ዐይነት የተፋለሱ ክርክሮች (የተሳሳቱ የመግት መንገዶች) ይታወቃሉ። ከእነዚህም አንደኛው፣ ማስረጃ መደበቅ (suppressed evidence) ይባላል። መራራውን እውነትና የሚያስበረግጠውን ማስረጃ በመደበቅ፣ ደስ ደስ የሚለው ከፊል መረጃ ብቻ ሲቀርብላቸው ብዙዎች ይታላላሉ። ሰይጣን በዚህ የተካነ ነው፤ ይህንን ዘዴ መንግሥታት ይጠቀሙበታል፤ ፖለቲከኞችም ትጥቃቸው ነው።

ወንጌል ላይም እንዲህ ዐይነት ስሕተት የተሠራ (እየተሠራም ያለ) ይመስለኛል፤ በውጭ ሰዎች ሳይሆን በቤተኞች። በምዕመናን ሳይሆን በሰባኪያንና በአስተማሪያን፤ በዚህ መንገድ ሰዎችን ማብዛት ተችሏል። እነዚህ መከራ እንደሌለ የተነገራቸው አማኝን ቀድመው ያልተዘጋጁበትና ያልጠበቁት መከራ ሲመጣ ወደ ኋላ ሲመለሱ መንገድ እናገኛቸው ይሆናል። ዋጋቸውን ለመተመን የሚያስፈልጋቸውን ማስረጃ የሰጣቸው አልነበረም፤ ተዘልሎ መኖር ተነግሯቸው ተወጥሮ መኖር ሲደርስባቸው ምን ይላሉ?

ወንጌል መከራም ነው። ሐዋርያው ጳውሎስ መከራ የሚቀበሉትን ሰዎች የሚያጽናናበት አንድ ትምህርት ነበረው፤ “ወደ እግዚአብሔር መንግሥት በብዙ መከራ እንገባ ዘንድ ያስፈልገናል” የሚል (ሥራ 14፡22)። (“ያስፈልገናል” የሚለው ቃል ይሠመርበት።) ይህንን ሲናገር እርሱ ራሱም መከራን እየተቀበለ ነበር። እንዲህ ሲሰበክ ከሰማን ስንት ጊዜ ሆነን?!

ሐዋርያው ጳውሎስ በፊልጵስዩስ 1፡29 ላይ አስደንጋጭ አባባል ይሰነዝራል፤ “በክርስቶስ እንድታምኑ ብቻ ሳይሆን ስለ እርሱ መከራ እንድትቀበሉም ይህ ጸጋ ተሰጥቷችኋልና” (እ.መ.ት)። ለክርስቶስ መሠቃየት ማለት ማመን የመዳን አካል እንደ ሆነው ዐይነት ነው። ሁለቱም የጸጋ ስጦታዎች ናቸው።፫ ብዙ ሰዎች ግን መጽሐፍ ቅዱስን የሚያምኑት ምን እንደሚል ስለማያውቁ ነው። ለሥቃይ ተጠርተናል! ለተሰሎንቄ ሰዎች የሚነግራቸውም ይህ ንኑ ነው፤ “በዚህ መከራ ማንም እንዳይኖወጥ፤ ለዚህ እንደ ተመረጥን ራሳችሁ ታውቃላችሁና። በእውነት ከእናንተ ጋር ሳለን፣ መከራ እንቀበል ዘንድ እንዳለን እንገባራችሁ ነበር” (1ተሰ. 3፡3)። ለበረከት መጠራታችን እውነት የሆነውን ያህል ለመከራም ተጠርተናል።

ሐዋርያው ጳውሎስ፡ “እኛ ራሳችን የሞትን ፍርድ በውስጣችን ሰምተን ነበር” ብሎ ስለ ራሱም ተናግሯል (1ቆሮ. 15:9)። ክርስቲያን የክርስቶስ ወታደር መሆኑ ይታወቃልና ጢሞቴዎስን፡ “እንደ ኢየሱስ ክርስቶስ በጎ ወታደር ሆነህ አብረኸኝ መከራ ተቀበል” በማለት ይመክረዋል (2ጢሞ. 2:3)። መከራ መቀበል የጥሪአችን አካል ነው ማለት ነው።

ከባድና ተደጋጋሚ ሥልጠና የውትድርና መሠረታዊ ክፍል ነው። ቀላል ሥልጠና በወሰደውና በብዙ ውጣ ውረድና ትግል ባለፈው ወታደር መካከል ግልጽ ልዩነት አለ። የትኛው ጸንቶ እጅ ሳይሰጥ ለፍጻሜ እንደሚበቃና ውጤታማ እንደሚሆን ማንም አያጣውም። ሐዋርያው ጳውሎስ፤ ኢዮብና ነቢዩ ኤርምያስ እስከ መጨረሻው የጸኑበት ምክንያትም ከዚህ የራቀ አይደለም።

እውን አገልግሎቱ በምድር ላይ የሚያስከትለውን ክብር፣ ዝናና ምቹት ባያይ ኖሮ የላይኛውን ክብር በማሰብ ብቻ ዛሬ ራሱን ለእውነተኛ አገልግሎት የሚለይ አገልጋይ ይኖር ነበርን?

ለነገሩ ማንም መከራ የሚያስከትልን አገልግሎት አይወድም! “ወንጌልን ብሰብክ እንኳ የምመካበት የለኝም፤ ግድ ደርሶብኝ ነውና፤ ወንጌልንም ባልሰብክ ወዮልኝ” ብሏል ሐዋርያው ጳውሎስ (1ቆሮ. 9:16)። ለዝናና ለምቹትም ስንት መንገድ ሞልቶ የለ?! እርሱን ግን እግዚአብሔር ለዚህ ሥራ ጠርቶታልና ምን ማድረግ ይችላል?! ሕልሙ ምድራዊ ክብር፣ ንዋይ፣ ሹመትና ዝና አልነበረም። የእግዚአብሔርን የፍቅርና የእውነት መልእክት ተሸከሞ መኖር ነበር ዓላማው! ተዘልሎ ለመኖር ሳይሆን፤ ተንገላትቶም ይሁን ተወጥሮ እየኖረ እግዚአብሔርን መምሰልና ወደ እግዚአብሔር መንግሥት መግባት ነበር ግቡ!

አይደለም ለክብረት ለንዋይ ተዳምሮ

አይደለም ለሹመት ለተጫፍሮ ኑሮ

አይደለም ለዝና ለጠፈ ውሎ አድሮ፤ ...

ለትሑት ሕይወት ነው፤ እኔ መሯሯጤ

በዘልማድ መንገድ ጉዞ አለመምረጤ፤

ደቂቀ ብርሃንን -

ውበት - ፍቅር - እውነትን

ለመገላገል ነው የዘወትር ምጤ።

ይኸው ነው መስቀሌ፤

ይህም ነው አክሊሌ፤

ይኸው ነው ድክመቴ፤

ይህም ነው ብርታቴ።⁷

ይህን ሁሉ ታግሦ እስከ መጨረሻ የጸና የክብር አክሊል ይቀበላል።

ማስታወሻ

1. Philip Yancey, *The Bible Jesus Read* (Grand Rapids, Michigan: Zondervan, 1999), 56.
2. ዝኒ ከማሁ፤ ፲፮ 54።
3. ሮናልድ ደን (ተርጓሚ ጳውሎስ ፈቃዱ)፤ *ሰማዩ ዝም ሲል* (አዲስ አበባ፤ 2003 ዓ.ም) ፲፮ 80።
4. ዝኒ ከማሁ፤ ፲፮ 24-25።
5. ዝኒ ከማሁ፤ ፲፮ 25።
6. ሮናልድ ደን (ተርጓሚ ጳውሎስ ፈቃዱ)፤ *የወዳጅ ፍላጻ* (አዲስ አበባ፤ 2002 ዓ.ም) ፲፮ 51።
7. ደበበ ሰይፉ፤ *ሰራሲ የተጻፈ ደብዳቤ (የብርሃን ፍቅር ቅጽ ፪)*፤ (ሚጋ አሳታሚ ድርጅት፤ አዲስ አበባ፤ 1992 ዓ.ም) ፲፮ 95።

ምን አገባኝ?!

ለጆች ሳለን ከብጤዎቻችን ጋር ስንጋጭ በየአጋጣሚው ከምንሰማቸው አባባሎች አንዱ “ምን አገባህ?” የሚል ነበር። “ምን አገባህ?” የተባለው ሰው “ሚስት” በማለት መልስ ይሰጣል። ወይም፡ “አንተን አማክሬ ነው የማገባው?” ይላል። ይህን የመሳሰሉ አባባሎች በልጅነት ያከተሙ መስሎኝ ነበር፤ ተሳስቻለሁ።

ችግሮች ሲፈጠሩ፤ የተፈጠሩትን ወይም የተገለጡትን ችግሮች በግልጽ የሚናገር ሰው፤ “አንተ ምን አገባህ?” ይባላል፤ አሁንም። “አብዛኛው ሰው የሚሞተው በማያገባው እየገባ ነው” ተብሎም ይመክራል። ድንበሩን እያለፈ የሰዎች የግል ጉዳይ ውስጥ የሚገባ ሰው፤ “ምን አገባህ?” ቢባል ብዙም አያስደነግጥም፤ በአገር ወይም በእግዚአብሔር ቤት ጉዳይ ሲሆን ግን ያስደነግጣል። አባባሉ ሰዎች እነርሱን በግል የሚጎዳ ነገር ካልደረሰባቸው በቀር ግዴላቸው እንዲሆኑ የሚገፋፋ ነው።

አንድ ዜጋ ለአገሩ ሊያደርግ የሚችለው ዋነኛው ነገር ተሳትፎ ማድረግ ነው። ስለዚህ “ያገባኛል” የሚሉ ዜጎች ያጣች አገር ወዮላት! የሚካሄደው ልማትም ሆነ ጥፋት የሚገዳቸውና የሚቆረቁራቸው ዜጎች የሌላት አገር ዋጋም የላት! አገሩን የሚወድ የትኛውም ሰው ልማት፤ ምርጫ፤ ዘመቻ ሲኖር፤ “የአገሬ ጉዳይ ይመለከተኛል” በማለት የበኩሉን አስተዋጽኦ ያደርጋል። ውጤቱ ተስፋ አስቆራጭ ቢሆንበት እንኳ ለለውጥ ይታገላል እንጂ “ምናገባኝ!” አይልም። እንዲህ ዐይነት ዜጎች ያሏት አገር ደግሞ የተባረከች ናት፤ ለውጥ፤ ነጻነትና እድገት የሚመጣው በእንዲህ ዐይነት ዜጎች ነውና።

በእግዚአብሔር ቤትም ተመሳሳይ ነው። በ“ያገባኛል” ስሜት የሚመለሱ ለሱ፤ የሚካሄደው ነገር ሁሉ “እኔንም ይመለከተኛል” የሚሉ ምዕመናን ሲኖሩ መልካም ነው፤ ቤተ ክርስቲያን ትጠቀማለች፤ ትባረካለች። የትኛውም ክርስቲያን የእግዚአብሔር ቤትን ለተወሰኑ አገልጋዮች ከሚተው ይልቅ ይህንን ቢያደርግ የተሻለ አደረገ።

ይሁን እንጂ ይህን ሰው ሌሎች አጨብጭበው ይቀበሉታል ማለት አይቻልም፤ “ምን አገባህ?” የሚል ማስፈራሪያ ይሰነዝሩበት ይሆናሉ። “የአንተ ትምህርትና ሞያ ሌላ ነው፤ ምናገባህ?” የሚሉ ገጥመውኛል። ስለ ቤተ ክርስቲያን ለመቆርቆር የትምህርት ዐይነትና ደረጃ ይጠይቃል አንዴ? ክርስቲያንነት

አይበቃም!? ሞያን የጥሪ ኢጋዥ ከማድረግ ይልቅ ምትክ ማድረግ ጀምረናል ማለት ነው? ቅዱስ ሉቃስ በሞያው ሐኪም አንደ ነበር ይታወቃል። ሐዋርያው ጳውሎስም “የተወደደው ሐኪሙ ሉቃስ” በማለት ይመሰክርለታል (ቈላ. 4፡14 - አ.መ.ት)፤ ታዲያ ወንጌሉንና የሐዋርያት ሥራን የጻፈው ምን አግብቶት ነው?

አሞፅ የእስራኤልን ኅጢአት በሚመለከት ፊት ለፊት መናገርና መገሠጽ ሲጀምር፤ የእግዚአብሔር ቤት አገልጋዮች ተቃውሞ አቅርበውበት ነበር። የአሞፅ መልስ ይህን ይመስላል፤ “እኔ ላም ጠባቂና ወርካ ለቃሚ ነኝ እንጂ ነቢይ ወይም የነቢይ ልጅ አይደለሁም፤ እግዚአብሔርም በጎጦቼን ከመከተል ወሰደኝ፤ እግዚአብሔርም ‘ሂድ ለሕዝቤም ለእስራኤል ትንቢት ተናገር’ አለኝ” (7፡14-15)። አሞፅ ያለ ሞያው ጌታ ሲጠራው ምን ማድረግ ይችላል? ወይም አንደ ራሱ አባባል፤ “አንበሳው አገሣ የማይፈራ ማነው? ጌታ እግዚአብሔር ተናገረ ትንቢት የማይናገር ማን ነው?” (3፡8)።

እግዚአብሔር የላካቸውን ሰዎች፤ “ምን አገባችሁ?” ማለት ራሱን እግዚአብሔርን፤ “አልቀበልም” ከማለት በምን ይለያል?

አይሁዳውያን እነርሱን የማይመቻቸው (ደስ የማያስኛቸው) ነገር ሲፈጸም ርጠው የማንነትና የሥልጣን ጥያቄ በማቅረብ የተካኑ ናቸው። የድርጊቱ ተገቢነት ላይ ግድ የላቸውም፤ ትኩረታቸው፤ “አንተ ማን ነህ?” ላይ ብቻ ነው። ብዙውን ጊዜ የሚያሳስባቸው የሥልጣን ጉዳይ ነበር። መጥምቀ መለኮት ዮሐንስ አገልግሎቱ እየታወቀ ሲመጣ ማንነቱን ለመጠየቅ ሰዎችን ላኩበት (ዮሐ. 1፡19)፤ ማንነቱን አስታወቃቸው። ያኔ፤ “ለምን ታጠምቃለህ ታዲያ?” የሚል ጥያቄ አስከተሉ (ቀላ. 24)።

ዮሐንስ “የማያገባው” ውስጥ የሚገባ ሰው ነበር። ሄሮድስ የወንድሙን የፊልጶስን ሚስት ሲያገባ ዮሐንስን ማንም ምክር አልጠየቀውም። እርሱ ግን ንጉሡን ፊት ለፊት፤ “እርስዋ ለአንተ ትሆን ዘንድ አልተፈቀደም” በማለት ገሥ ጽታል። አጠቃላይ መርሕ መስጠትን ብቻ ሳይሆን፤ በቀጥታ የሰውዬውን ድርጊት መቃወም ነው የመረጠው። ለዚህ ተግባሩም በመጀመሪያ እስራት፤ በመጨረሻም ሞት ነው የተከፈለው (ማቴ. 14፡1-12)። (“በማያገባው ገብቶ ሕይወቱን አጣ!” በማለት ሌሎችን ለመምከሪያ እንጠቀምበት ይሆን?)

ጌታ ኢየሱስንም እንዲሁ ብለውታል። በቤተ መቅደሱ ውስጥ የተጣጠፈ ንግድ ነበር፤ የማይሸጥ ነገር አልነበረም። ንግዱ የተጀመረው መሥዋዕት ለማቅረብ የሚመጡ አማንያን ለመሥዋዕቱ የሚሆኑ ግብዓቶችን በማጣት እንዳይቸገሩ ተብሎ ነው። ለመሥዋዕት የሚያስፈልጉ እንስሳትንና ሌሎች ቁሳቁሶችን እዚያው በአቅራቢያው ለመሸጥ መሞከራቸው ችግር ፈቺ ይመስላል።

ሆኖም ቀስ በቀስ የድርጊቱ ዓላማ ተለወጠ፤ እጋዥ ድርጊቱ ራሱ ዓላማ ሆነ። ሰዎች ወደዚያ የሚመጡት ለንግድ ብቻ መሰለ። ይህንን የተመለከተው ጌታ፣ “የቤትህ ቅናት በላኝ” ተብሎ እንደ ተጻፈ ጅራፉን አንሥቶ የአባቱን ቤት ለማጽዳት እርምጃ ወሰደ (ማር. 11፡15-17)።

ለዚህ ተግባሩ ግን ምስጋና አልቀረበለትም። የካህናት አለቆችና ሽማግሌዎች የእግዚአብሔር ቤት “የወንበዴዎች ዋሻ” ሲሆን አልቆረቆራቸውም። ጥፋቱ አልጎረበጣቸውም፤ ሥልጣናቸው አልተነካምና። የማጽዳት እርምጃው ግን አልጣማቸውም። ስለዚህም ያቀረቡለት የመጀመሪያ ጥያቄ፣ “እነዚህን ለማድረግ ይህን ሥልጣን ማን ሰጠህ?” የሚል ነበር። እርሱ ግን በቀጥታ ከመመለስ ይልቅ፣ ስለ የሕንሰ መጥምቁ ጥያቄ አቀረበላቸው። እነርሱ ደግሞ ያቀረቡላቸውን ጥያቄ ለመመለስ ትሕትናም ሆነ ድፍረት አልነበራቸውም (ማር. 11፡27-33)። የሕንሰንም ያስነሣው እግዚአብሔር መሆኑን ማመን አልፈለጉም (የሁሉንም አገልጋይ ጥሪ ከደው እንዴት ይዘልቁታል?)።

በኢየሱስ የምድር ዘመን የነበረው ቤተ መቅደስ በብዙ መልኩ ከዛሬዋ የእግዚአብሔር ቤት ጋር ተመሳሳሉው ጉልሐ ነው። ዛሬም ቤተ ክርስቲያንን የሚያጤን ተመሳሳይ ነገሮች ሲካሄዱ መመልከት ይችላል። ይህ ተሰምቶት ጥያቄ ቢያቀርብ ግን ራሱ ጥያቄ ይቀርብበታል። ጥያቄው፣ “ማን ነህ? ማን ላከህ? ማን ሥልጣን ሰጠህ? ምን አገባህ?” የሚል ይሆናል፤ ለድርጊቱ ተገቢነት ብዙም ግድ ያለው ያለ አይመስልም።

ለዚህ ማስረጃው “ያገባኛል” በማለት ስሕተትን የሚጠቀም ሰው ከማበረታቻ ይልቅ ተቃውሞ ሲግተለተልበት መታየቱ ነው። “ጨለምተኛ ነው” ይባላል። “ብርጭቆው ግማሽ ውሃ ቢይዝና ይህ ሰው ቢጠየቅ፣ ‘ብርጭቆው ግማሹ ባዶ ነው’ ማለትን ይመርጣል” ይባላል (ለነገሩ ብርጭቆው ግማሹ ሙሉ ሆነ ማለት፣ ግማሹ ባዶ ነው ማለት አይደል?)። ደግ ነገር እንደማይታየውና በምቦሊኖ ቢሰጡት፣ “ቦምቦሊኖው ለምን ቀዳዳ ኖረው?” ማለትን እንደሚመርጥ በማውራት ሊሳለቅበት የሚሞከርም አይጠፋም።

የዛሬ 2000 ዓመት አካባቢ እስራኤል በካህናቱ ስትታይ ብርጭቆው ግማሽ ሙሉ ነበር። የሚያምር ቤተ መቅደስ እየተገነባ ነው፤ ሰዳቃውያን በቤተ መቅደሱ፣ የሕግ መምሕራን ደግሞ በየምኩራቡ ሞልተዋል። እስራኤል ውስጣዊ አስተዳደር ነበራት። የቤተ መቅደሱ ሥርዐት ቀጥሏል። መሥዋዕት አቅራቢዎች እንዳይቸገሩ ደግሞ ገበያው እዚያው አለላቸው። ከተለያዩ አገራት ለሚመጡ ምዕመናን ሲባልም የገንዘብ ምንዛሪ አገልግሎት የሚሰጡ አካላት ግቢው ውስጥ አሉ። ምን ጠፍቶ?

እነርሱ በሚታየው ነገር ቀልባቸው ተወስዷል፤ እግዚአብሔር ግን የብርጭቆው ጉድለት ነበር የታየው። ስለዚህም የቅቅር ጌታ የሆነው ኢየሱስ ጅራፉን ይዞ ወደ መቅደሱ ግቢ ገባ። በዚህም ሳይወሰን ድንጋይ በድንጋይ ላይ እስከማይቀር መቅደሱ እንደሚፈርስ ትንቢት ተናገረ። ይህም ተፈጻሚ እንጂ በከጉቱ አልቀረም። ያኔ፣ “ለራሳችሁ አልቅሱ” ብሎ መክሯቸው ነበር (ሉቃ. 23፡28-31)፤ የዋይታና የመከራ ዘመን ነበር የሚታየው ማለት ነው።

ለነገሩ ሰው ሁሉ፣ “ብርጭቆው ግማሽ ሙሉ ነው” በሚልበት ጊዜ “ኧረ ግማሹ ባዶ ነው” ማለት ለሚዛናዊነት አያግዝም? ሁሉስ በአንድ አቅጣጫ ያያል? በዚህም ላይ “ግማሽ ሙሉ” የተባለለት ብርጭቆ የተሞላው በመርዛም ፈሳሽ ሊሆን ይችላል። ስለዚህ ፈሳሹ ተደፍቶና ብርጭቆው ተለቅልቆ እንደገና በሌላ ጤናማ ፈሳሽ እንዲሞላ መናገር ስሕተቱ ምት ላይ ነው?

ግና ብዙዎች ከሚታያቸው ነገር የተለየ ማየት ያስኩንናል። አንድ ጊዜ አንድ የእስራኤል ጉጉሥ ወደ ጦርነት ለመሄድ ነቢያትን ሲጠይቅ፣ ሁሉም ነቢያት እንደሚሳካሉት ይነግሩት ጀመር። ጉጉሡ የማይወደው አንድ ሚክያስ የሚባል ነቢይ ግን በቦታው አልነበረም። ጉጉሡም፣ “ከፋ እንጂ መልካም ትንቢት አይናገርልኝምና እጠላዋለሁ” በማለትም የጥላቻውን ምክንያት ግልጽ አድርጎ ታል (ነገ. 22፡8)፤ “ጨለምተኛ ነው” ማለቱ ነው።

ይህ “መልካም ነገር የማይታየው” ነቢይ እንዲመጣ መልእክተኛ መላኩ ግን አልቀረም። ሊጠራው የሄደ መልእክተኛም፣ “እንደ ሌሎቹ መልካም መልካሙን ብቻ ተናገር” በማለት ሊያግባባውና ሊያባብለው ሞክሯል (ቀ. 13)። ቆፍጣናው ነቢይ ግን፣ “ሕያው እግዚአብሔርን! እግዚአብሔር የሚናገረኝን እርሱን እናገራለሁ” በማለት መለሰለት። “ብርጭቆው ግማሽ ጉድለት ነው” በማለት እግዚአብሔር በሚናገርበት ጊዜ እንዴት፣ “ግማሽ ሙሉ ነው” ማለት ይችላል?

ነቢዩ እግዚአብሔር የገለጠለትን ጉድለት በመናገሩ ጥፊ ቀምሷል (2ዜና 18፡23)፤ “እኔ ያልታየኝ ነገር አንተን እንዴት ይታይሃል?” መሆኑ ነው። አልታይ ያለው ሰው ለምን ሁሉ እንደ እርሱ “እንዲያይ” ይጠብቃል? ለምን እንዳልታየው ራሱን መጠየቅ ነው ያለበት። አጥርቶ ማየት የፈለገ መነፅሩን መወልወል ወይም መቀየር፣ ሲሻውም የቁመበትን ቦታ መለወጥ የራሱ ድርሻ ነው።

በእግዚአብሔር ቤት የሚፈጸመውን ጥፋት የሚጠቁም ሰው፣ “ለማፍረስ ነው እንዴ የተጠራው?” ሊባል ይችላል። ሁሉም አገልግሎት ለማገጽ መሆን እንዳለበት በየአጋጣሚው አጠር ያለች ስብከት ቢጤም ይደረግለታል።

ለአንዳንዶቹ ማነጽ ማለት፤ “ማሞጋገስና ጥሩ ጥሩ ነገርን ብቻ መናገር” ይመስላቸዋል። እግዚአብሔር ጎጠአተኛውን፤ “ጎጠአተኛ ነህ” ሲለው ማነጽ አይደለምን? ጎጠአተኛው ጎጠአተኛነቱ ተሰምቶት በንስሐ ከተመለሰና መንገዱን ካስተካከለ ታነጸ ማለት አይደል? እግዚአብሔር፤ ሌባውን “ሌባ”፤ አመንዝራውን “አመንዝራ”፤ ከፋውን “ከፋ” ብሎ ነው የሚናገረው። ታዲያ ይህ የማነጽ አገልግሎት አይደለምን?

ነቢዩ ኤርምያስ እግዚአብሔር ከማሕፀን የጠራው አገልጋይ ነው። አገልግሎቱ ደግሞ “የማፍረስ፤ የማጥፋት፤ የመገልበጥ፤ የመሥራትና የመትከል” ነበር (ኤር. 1፡10)። የቱ ነው የሚቀድመው? ማፍረስ፤ ማጥፋትና መገልበጥ ይቀድማል። የተሳሳተው ግንባታ፤ የተበላሸው ግድግዳ በቅድሚያ መፍረስ ነበረበት፤ ከዚያ በኋላ ደግሞ ተስተካክሎ እንደገና ይታነጻል። ስለዚህ የማነጽ አገልግሎት ከማፍረስ፤ ከማጥፋትና ከመገልበጥ ሊጀምር ይችላል። “ለማነጽ አገልግል” ባዮች ይህን ይወቁ! ማፍረስ ቀላል ነው፤ እንደገና ለመሥራት በሚመች መልኩ ማፍረስ ግን ጥንቃቄንና ጥበብን ይጠይቃል። ይህ ደግሞ ለሁሉ የተሰጠ አይደለም፤ የጥቂቶች ጥሪ ነው!

በዚህም ላይ የሰዎች አገልግሎት እንደ አገልጋዩ ማንነት እንደሚለያይ መታወቅ አለበት። ሐዋርያው ዮሐንስ፤ “ልጆች ሆይ ጎጠአትን እንዳታደርጉ...” ማለትን ሲመርጥ (ዮሐ. 2፡1)፤ ቅዱስ ያዕቆብ ግን ለአማኞች ሲጽፍ፤ “አመንዝሮች ሆይ፤ ዓለምን መውደድ ለእግዚአብሔር ጥል እንዲሆን አታውቁምን?” ብሎ ነው የጻፈው (ያዕ. 4፡4)። መጥምቁ ዮሐንስ ደግሞ፤ “እናንተ የእፋችን ልጆች” በማለት ይናገር ነበር፤ ያውም ንስሐ ሊገቡ የመጡትን ሰዎች (ሉቃ. 3፡7)። ጌታ ኢየሱስ ደግሞ ሕዝቡን በፍቅር ሲያስተምር ይቈይና የቤተመቅደስና የምኩራብ አለቆችን ግን በብርቱ ቃል ይዘልፋቸዋል። ስጦታቸው ይለያያል።

አንዳንዴ ደግሞ የሚገሠጹት ሰዎች ስማቸው የዝፈና “አይነኬ” ከሆኑ እነርሱን መናገር የሚያስቀሥፍ ይመስላል። ስም ላላቸው ሰዎች፤ ሁሉ እንዲያደገድግ ይፈለጋል። የትልልቆችን ስሕተት የሚናገር ሰው እንደ ባለጌ ይቆጠራል (ጥፋት እያዩ ምንም እንዳልተፈጠረ ማለፍ ብልግና አይደለምን?)። ትንንሾችን መገሠጽ ደግሞ ከጨካኝ ያስመድባል (ጨካኝነት የሰዎችን ጥፋትና ውድቀት እያዩ ቸል ማለት አይደለምን?)። ከሰው ጋር ላለመጣላት ቸልተኝነትን እንደ አማራጭ መውሰድ ደግሞ ለማንም አይበጅም። ቸልተኝነት በምድራዊውም ሕግ እንኳ ያስቀጣል። ታዲያ ትልልቁንም ትንንሹንም በአግባቡ መንቀፍ የሚያስነቅፍ ከሆነ ምን ተሻለ?

ሰዎች ስሕተታቸው ከሚነገራቸው፤ “ጎሽ፤ ቀጥሎ” መባልን ይወዳሉ። ስለዚህም ተናጋሪውን ይጠሉታል፤ ያሳድዱታል! እንዲህ ዐይነቱ ሰው እግዚአብሔር ጉበኛ አድርጎታልና ብዙውን ጊዜ ከፍተት፤ ጉድለትና እጥረት የሚታየው ነው፤ “ተመለሱ” ማለት ያበዛል። ሁኔታዎች ካልተስተካከሉ ነገ የሚፈጠረው አደጋ ሥጋት ዕንቅልፍ ያሳጣዋል። የሚያገኘው ምላሽ ግን ጤናማ ላይሆን ይችላል። ከመገለል ባሻገር በሐሰት ስም ማጥፋት ይደርስበትም ይሆናል። ጌታችን ላይም የካህናት አለቆች ብዙ የሐሰት ምስክሮችን አዘጋጅተውበት ነበር (ማቴ. 26፡59-60፤ ማር. 14፡55-56)። በከፉ ቃል በመናገር ሰዎችን መጉዳት ከመጀመሪያዬቱ ቤተ ክርስቲያን ጀምሮ በአንዳንድ መሪዎች ዘንድ ይታይ የነበረ ክፋት ነው። ዲዮጥራጢስ ከቤተ ክርስቲያን መሪዎች አንዱ ነው፤ ነገር ግን “በከፉ ቃል እየለፈለፈ” አገልጋዮችን የሚያስቸግር ሰው ነበር (3ዮሐ. 10)።

በፈጠራ ወሬ (በአሉባልታ) ብዙዎች ተጎድተዋል፤ ተሠቃይተዋል። ሆኖም በግል ጉዳይ አይሁን እንጂ በእግዚአብሔር ጉዳይ ጠላት ማፍራት አያሳፍርም። ብድራትም አለው፤ ጌታ ኢየሱስ፤ “... በእኔም ምክንያት ከፋውን ሁሉ በውሸት ሲናገሩባችሁ ብፁዐን ናችሁ” ብሏልና (ማቴ. 5፡11)!

ነቢዩ ኤርምያስ መቼም ቢሆን በሰላም መኖርን ጠልቶ አያውቅም። ለራሱም ለሕዝቡም የነበረው ቅናት ችግሮቹ ተስተካክለውና ወደ እግዚአብሔር ተመልሰው በሰላም እንዲኖሩ ነበር። ሆኖም እግር በእግር እየተከታተሉ ኑሮውን የምሬት ያደረጉበት እነዚያው ችግራቸውን የሚነግራቸው የእግዚአብሔር ሕዝቦች እንጂ ጠላቶቹ ባቢሎናውያን አልነበሩም። የራሱ ወገኖች ሞትን እስኪመኝ አርሱን አስመረሩት እንጂ ደጋግሞ የሚነግራቸውን ስሕተት አርመው ከጥፋት አልዳኑም። እርሱ ለራሱ ሳይኖር ዘመኑን ሁሉ አገልግሏቸዋል፤ ከጥፋት ሊያድናቸው ግን አልቻለም - አልሰሙትምና!

- የማይሰማ ወጭት ጥጀ
- እፍ ስል የከሰመ ፍም፤
- ውርዴም ይፈወሳል ብዬ
- የሰው እክክ ስዘመዝም፤
- በሰው ቍስል ከመቀሳሰል በቀር
- እኔ ለእኔ ኖሪ አላውቅም።።
- የማይነጋ ሕልም ሳልም
- የዘመን ደዌ ሳስታምም
- የማይድን በሽታ ሳክም
- የሰው ሕይወት ስከረክም
- እኔ ለእኔ ኖሪ አላውቅም።።

ይህ የጸጋዬ ገ/መድህን ግጥም ለኤርምያስ ተገቢ ይመስለኛል። ለራስ መኖር አለመቻል ምን ይባላል? እርግጥን፣ በረከት? ወይስ በረከተ መርገም? እንደዚያ “ተመለሱ” በማለት ሲጨቀጭቃቸው ቢከርምም ከጥፋት አላመለጡም። ታዲያ ከጥፋት ሊያስመልጣቸው ካልቻለ ምን አግብቶት ሲናገር ቁየ?

አንኳር ከርስቲያናዊ አስተምህሮች በአደባባይ ሲናዱ አንኳ አብያተ ክርስቲያናት በቸልታ ሲመለከቱ፣ አንዳንድ ግለ ሰቦች ለእውነት ሲቆሙና ሲጋፈጡ ተመልከተናል። “ያገባኛል” የሚሉ ሰዎችን ስላላጣን እግዚአብሔር የተመሰገነ ይሁን!

ወደድንም ጠላን ችግራችንን የሚነግሩን ሰዎች፣ እንደ ኅሊና ቢከታተሉን አንኳ ብርሃኖቻችን ናቸው፤ ዛሬን ብቻ ሳይሆን ነገንም ያሳዩናል። ብርሃን ሲኖር ግን ሙቀት ወይም ግለት አብሮ ሊኖር ይችላል፤ ግለቱን ከጠላን ብርሃኑንም አብረን መጥላታችን ነው።

አንዳንዶች ደግሞ ሙቀት ቢኖርም ባይኖርም ብርሃንን ይጠላሉ። ጌታችን እንዲህ አለ፤ “ሰዎችም ሥራቸው ከፋ ነበርና ከብርሃን ይልቅ ጨለማን ስለወደዱ ... ከፋ የሚያደርግ ሁሉ ብርሃንን ይጠላልና፤ ሥራውም እንዳይገለጥ ወደ ብርሃን አይመጣም” (ዮሐ. 3፡19-20)። በመሆኑም ከፋ አድራጊዎች ያቺን ብርሃን ለማጥፋት አብረውን ትል ከመግደል አይመለሱም።

ስለዚህ ዛሬም ሁለት ምርጫዎች አሉን። የመጀመሪያው ፈርቶ ዳር መቆም ነው። ሁለተኛው ግን “ያገባኛል” በማለት ፍልሚያው መካከል መግባት ነው።

“ያገባኛል” ካልን መናገር ያለብን ብዙ ነገር አለ፤ አንዳንዱን መጥቀስ ይቻላል። ለመሆኑ አንድ ባል ሚስቱን ሳያማክር እስከ ስንት ብር ለሰው ይሰጣል? ሚስትስ ከባሏ ሳትማክር ስንት ብር ድረስ ለሰው የመስጠት መብት አላት? የአንድ መሥሪያ ቤት ሥራ አስኪያጅ የአገሪቱንም ሆነ የድርጅቱን የገንዘብ አወጣጥ ሥርዐት ሳይከተልና በጀቱን ሳያማክር ስንት ብር መስጠት ይችላል? ታዲያ አንድ መጋቢ በተገኘበት ቦታ ድንገት ተነሥቶ፣ “ይህን ያህል ሺህ ብር ሰጥቻለሁ” የሚለው ከምን ተነሥቶ ነው? እስከ ስንት ብር ድረስ ነው ከራሱ ጋር ብቻ እየመከረ የሚመነዝረው? ወይስ ገደብ የለሽ መብት ተሰጥቶታል? ከራሱ ኪስ ቢሆን እንኳ ይህንን በግልጽ ማሳወቅ የለበትም? የቤተ ክርስቲያን ገንዘብ በስንት ሰው ስም ነው የሚቀመጠው? አስቀማጭቹስ ባልና ሚስት፣ የመጋቢው ወንድምና እሳት መሆን ይችላሉ? አንድ መጋቢ ውድ መኪኖችን ለራሱም ሆነ ለሚስቱ ሲሸልም ገንዘቡ ከየት እንደ መጣ ለማሳበረ ምዕመናኑ በይፋ ማሳወቅ የለበትም?

በዚህስ ላይ በየወቅቱ የሚሰበሰበውን መባና ዐሥራት ምዕመኑ በየሳምንቱ እንዲያውቀው የማይደረገው ለምንድን ነው? እኔ እንኳ በአዲስ አበባ ይህን የሚያደርጉ ሁለት አብያተ ክርስቲያናትን ዐውቃለሁ (ቤዛ ባፕቲስት እና ኢንተርናሽናል ኢቫንጂሊካል ቸርች)። ሌሎችስ የተሰበሰበውን ገንዘብ በውስጥ የማስታወቂያ ሰሌዳ ላይ ቢለጥፉ ግልጽነትንና ተጠያቂነትን አያበረታታም? በሌላ ጎኑ ደግሞ፣ ፕሮግራሙ ላይ የተሰበሰበውን ገንዘብ ሳይቆጥሩም ሆነ ሳያስቆጥሩ ይዘው የሚሄዱ “መጋቢዎችንም” ዐውቃለሁ።

አንዳንድ የቤተ ክርስቲያን መሪዎችን “ለቤተ ክርስቲያን ሕንጻ ማሠሪያ ገንዘብ አምጡ” በማለት ከዓመት ዓመት ገንዘብ ይሰበሰባሉ፤ መሬቱ ሲገዛ ግን በቤተ ክርስቲያኒቱ ስም አይደለም። ዝም ማለት ይቻላል?

ስም ያለው ሰው ከሆነ ሁለቱ አይደለም ሦስቱ ራሱን ሲድር በአደባባይ ያጋቡታል፤ እንዳላዩ ማለፍ ይቻላል? ለጌታችንና መድኃኒታችን ብቻ የተሰጠን ስም እስከ መጠቀም በሚደርስ ሙገሳ እርስ በርሳቸው መካካብ ጀምረዋል (በብሉይ ኪዳን ቢሆን ያስገድል ነበር!)፤ ችላ ማለት ይቻላል? ተተኪ አፍር ተው ቦታ ከመልቀቅ ይልቅ በሥልጣናቸው ላይ ሌላ ለመጨመር ይጥራሉ፤ “አያገባኝም” ይባላል? የፍቅር ሰውና አስታራቂ መሆን ሲኖርባቸው መሠሪ፣ ትሑት መሆን ሲገባቸው በትዕቢት ፈረስ ሽምጥ የሚጋልቡ፣ ሚዛናዊነት ሲጠበቅባቸው ለሰው ፊት የሚያደሉ ሆነዋል። ምንም እንዳልተፈጠረ መቀጠር ይቻላል? “ተሳስቻለሁ” ማለት የሞት ያህል ይከብዳቸዋል፤ ይህስ በዝምታ ይታለፋል?

“የእግዚአብሔር ቤት ለምን ተተወ?” ማለት ጤናማ ጥያቄ ነው። በእግዚአብሔር ድንኳን ሥነ ምግባር ሲጠፋ ያገባናል! በእግዚአብሔር ስም ሲነገድ ያገባናል! ሰዎች በእግዚአብሔር ቤት ሲበደሉ ያገባናል! ሠራተኞች ተርበው፣ ያልሠሩት ሲጠግቡ ያገባናል! ገንዘብ በባንክ ተከማችቶ፣ የተቸገሩ ምዕመናን የሚረዳቸው ሲያጡ ማየት ያስቆጣል። የእግዚአብሔርን ቤት ሥራ ለስማቸው ማስጠሪያ ሲያደርጉት ይቆጠቁጣል። እኛን፣ “አታድርጉ” የሚሉትን ነገር እነርሱ ሲያደርጉት ያመናል። የእግዚአብሔር ቤት የአባታችን ቤት ነውና የሚደረገው ሁሉ ይመለከተናል።

አንዳንዶች የክርስቶስን ቤተ ክርስቲያን የግል ድርጅታቸው አድርገዋታል። እንዲያውም አኗኗራቸው ሲታይ፣ በቤተ ክርስቲያንም የሀብት ምዝገባ ቢደረግ ያስመኛል። ድኻ ምዕመናንን የያዘች የድኻ አገር ድኻ ቤተ ክርስቲያን ሀብታም ፓስተሮችን ስታፈራ እንዴትስ “እኔን አያገባኝም” ማለት ይቻላል?! ቤቱ የሁላችንም አይደለምን?!

ነገር ግን “ያገባኛል” በማለት ለሚነሳ ሰው አበባ የሚያስታቅፈው የለም፤ ደረቱ ላይ ጦር የሚሰድበት እንጂ፤ ስለሆነም ይህንን የሕይወት ጉዳዩ የሚመርጥ ሰው አስቀድሞ ዋጋውን መተመን አለበት። በታው ለጭብጨባ ወዳዶች፤ የራሳቸውን ኑሮ ብቻ ለመኖር ለሚፈልጉ፤ እልልታ ለሚናፍቃቸው ሰዎች የሚሆን አይደለም። ሽልማቱ ያለው ጠሪው ዘንድ ብቻ ነው።

“እኔ ምን አገባኝ” የምትሉት ሐረግ
እርሱ ነው አገሬን ያረዳት እንደ በግ
የሚል ግጥም ልጽፍ
ብድግ አልኩኝና
“ምን አገባኝ” ብዬ
ቁጭ አልኩ እንደ ገና።²

እንደማያገባን እንድንኖር የሚፈልጉ ሰዎች አሉ። እሺ፤ ይሁን፤ እኔስ ምን ያገባኛል!?

ማስታወሻ

1. እሳምነው ባረጋ፤ የትሮይ ፈረሶች እና ሌሎች ለሜጥር ታሪኮች (አዲስ አበባ፣ 1994 ዓ.ም) ገጽ 82።
2. ኑረዲን ዒሳይ፤ መደድ (አዲስ አበባ፣ 2000 ዓ.ም) ገጽ 29።

ሞትን ማን ያመልጣል?!

“መቅደላ አፋፋ ላይ ጩኸት በረከተ
የሴቱን አናውቅም ወንድ አንድ ሰው ሞተ።”

ይህ ግጥም የአበሻን ነገር ዐዋቂነት፤ የአማርኛ ቋንቋን ጉልበትና የቴዎ ድርሰን ጀግንነት በድምቀት ይናገራል። ቴዎድሮስ በተለያዩ መሳፍንት ተከፋፍላ የነበረችውን ኢትዮጵያን አንድ በማድረግ ጠንካራ ማዕከላዊ መንግሥት እንዲኖራት አድርገዋል፤ በየአውራጃው ሥር የሰደዱትን ባላባቶች በጎይል እያ ሰገበሩ የአንድነቱን መሠረት ባይገነቡ ኖሮ፤ “ከርሳቸው ቀጥለው የነገሡት ዐፄ ዮሐንስና ዐፄ ምኒልክ ምቹ የአንድነት ጊዜ ወርሰው በመጠንከር በየዘመናቸው የተነሡባቸውን የግብፅና የኢጣሊያን ወራሪነት በቀላሉ መመለስ ያዳግታቸው ነበር” ይላሉ ታዋቂው ታሪክ ጸሓፊ ተክለጻድቅ መኩሪያ።¹

ዐፄ ቴዎድሮስ አገራቸውን ለማሠልጠንም ብዙ ለፍተዋል። ከርሳቸው በኋላ እንደ ነበሩት ዐፄ ምኒልክ የውጭ ምርት ወደ አገራችን ከማስገባት ይልቅ አምራቾቹ ወደ አገራችን እንዲገቡና ምርቱ እዚሁ እንዲመረት ታግለዋል። ከእንግሊዝ መንግሥት ጋር እንዲጣሉ ያደረጋቸውና ለሞታቸው ሰበብ የሆነው ጉዳይም፤ የአገራቸውን ሰው የሚያሠለጥኑ ባለሞያዎች እንዲሰዱላቸው ያስተላለፉት መልእክት ተግባራዊ ምላሽ ባለማግኘቱ ነበር።

ከሁሉ በላይ ግን የሚታወቁት በጀግንነታቸው ነው። የእንግሊዝ የጦር መኮንን ናፒየር እጃቸውን እንዲሰጡ ሲጠይቃቸው፤ “... ከተወለድኩኝ እስካሁን ወንድ እጄን ጨብጦት አያውቅም ነበር። ... ወንድ ያቀፈው ወንድ ተመልሶ አይታቀፍም” በማለት መልሰው ጽፈውለታል።² ይህንንም ሎሬት ጸጋዬ ገ/መድህን በውብ ሁኔታ ገልጸውታል፤

“ይልቅስ ተረት ልንገርሽ የተላከ ከእንግሊዝ ዘንድ
‘እጅህን ስጥ’ አለኝ ፈረንጅ፤ እጅ ተይዞ ሊወሰድ፤
ምን እጅ አለው የአሳት ሰደድ?
አያውቅም ከንዴ እንደሚያነድ። ...”³

የመጨረሻው ጦርነት እየተካሄደ እንኳን ጦርነቱ የሰለቸው ወይም የከበደው አንድ ወታደር፤ “ከምናልቅ እጃቸውን ይዘን ለእንግሊዝ እንስጣቸውና እንገላገል” ቢል ጓደኞቹ፤ “አንተ ዋሽ! ማነው አሳትን በእጁ የሚጨብጥ?”

ብለው የተግሣጽ ጥያቄ ካቀረቡለት በኋላ፤ “ደኅና ነው፤ በል አንተ ለመያዝ ሞክርና እኛ በኋላ እናግዝሃለን” ብለው አፈዙበት።⁴

ዐፄ ቴዎድሮስ ሲፎከሩ፤ “መደሳው ካሣ” ማለት ይወዳሉ። ካሣ፤ ከመንገሣቸው በፊት የነበረ ስማቸው ሲሆን፤ “መደሳ” ማለት ደግሞ፤ “የሚመልስ ወደ ኋላ የሚያስከድ እንዲያፈገፍግ የሚያደርግ” ማለት ነው።⁵ ስንቱን ጀግና የማረኩትና ያርበደበዱት ቴዎድሮስ እስከ መጨረሻው ከተዋጉ በኋላ እጃውን ከመስጠት ሽጉጣቸውን ጠጥተው ከሕይወት መሰናበትን መረጡ። ሞት ከንዳቸውን አንጠልጥሎ ወስዳቸው።

ቴዎድሮስ ራሳቸውን የገደሉባትን ጥይት የሰሙ ሁለት የአይሪሽ ወታደሮች ሲደርሱ ቴዎድሮስ “ሕይወታቸው ገና አላለፈም ነበር። እነኚያም የአይሪሽ ወታደሮች ... እግራቸውን እየገቡተቱ ካንገላቷቸው ከጥቂት ሰከንዶች በኋላ ሕይወታቸው ጨርሶ ዐለፈች።”⁶

እንግሊዞችም ከገቡ በኋላ በዚያ የነበረ ሕዝብ ሁሉ እያወከና እየጮኹ የቴዎድሮስን ሬሳ ደበደበ። ፍጹም እራቁት አስኪሆኑ ድረስም ልብሳቸውን ቀዳደደው። ቴዎድሮስም በተወለዱ በ50 ዓመታቸው፤ በነገሡም በ15ኛው የግዛት ዘመናቸው ሞቱ። ስንቱን ጀግና ሲያስፈሩና ሲያርበደበዱ ቢኖሩም አስፈሪ ነታቸው ከሞት አላስቀራቸውም። በፊት ሲፈሯቸው የነበሩ ሁሉ ሞታቸውን ሲያውቁ አቀለሷቸው። ማርከሃም ሲተች፤ “... አስፈሪው ጊዜ ዐልፏልና ያ አስፈሪው ሰው እንደ ሞተ ቀበሮ ሆነ ...” ይላል።⁷

የቴዎድሮስ ወንድነት አሰደናቂ ነበር፤ ራሳቸውን ከገደሉ በኋላ እንኳ፤

“የትግሬውን ንጉሥ ሲንቁ ሲንቁ፤

የሸዋውን ንጉሥ ሲንቁ ሲንቁ፤

ወንድ አለራስዎ ገድለውም አያውቁ!” ተብሎላቸዋል።

ወንድነት ከሞት አያስቀርምና እኚህን ያህል ጀግና ሞት አሸነፋቸው። ማን ሞትን ያመልጣል? ከሞት በላይ ጀግና የት ይገኛል? ከሞትስ ማን ይበረታል?

በዓለም ላይ ከነገሡት ነገሥታት ሁሉ አንድ ናፖሌዮን ታሪኩ የብዙ ደራሲያንን መንፈስ የማረከ፤ ብዙ ሐተታ የፈጠረ፤ ብዙ ወረቀትና ቀለም የጨረሰ፤ ተነበና ተጽፎ ያልተጠገበ ንጉሥ አይገኝም። ኪርኪሴን የሚባል ታሪክ መርማሪ ስለ ናፖሌዮን የተጻፉት ጽሑፎች እስከ 2 መቶ ሺህ እንደሚጠጉ

ተናግሯል። እንደዚሁም ሙሉ ያልሆነ፤ ስለ ናፖሌዮን ታሪክ የሚናገር አንድ ቤተ መጻሕፍት ለማቋቋም ቢታሰብ በትንሹ ዐሥር ሺህ መጻሕፍት እንደሚገኝ ተገምቷል።⁸

“በአንድ ሰው እጅ ተቀጥቅጦ የተቋቋመ መንግሥት ይህን ያህል ገናናነትና ግርማ ሲያገኝ በጁልየስ ቄሳርም ሆነ በአውግስጦስ ቄሳር ወይም በትልቁ እስክንድር ጊዜ ታይቶ አልታወቀም” ሲሉ ታሪክ መርማሪዎች ይናገራሉ።

ከናፖሌዮን ጋራ ታሪካቸው የሚመሳሰል ትልቁ እስክንድር፤ አኒባል፤ ጁልየስ ቄሳርና ሻርለማኝ ናቸው። ነገር ግን ናፖሌዮን የተገኘው ከእነዚህ ሁሉ በኋላ ስለ ሆነና ታሪክ መርማሪ ስለ ነበር ከእርሱ በፊት የነበሩትን የታላላቅ ነገሥታት የሕይወት ታሪክ እያነበበ ስሕተታቸውን ትምህርት በማድረግ በጦረኛነት ሊበልጣቸው ችሏል። እንደዚሁም በፖለቲካና ሕዝብ በማስተዳደር ከፍ ያለ ስጦታ ነበረው።⁹

በናፖሌዮን ዘንድ ነገሥታት እንደ ተራ ሰው ነበር የሚቆጠሩት። ለምሳሌ አንድ ቀን ናፖሌዮን ግብዣ አድርጎ በግብዣው ላይ ሌሎች ነገሥታት ታዳሚ ነበሩ። የዓሣ ወጥ እንዲቀርብላቸው ተጋባዦቹ ሲጠብቁ አሳላፊው ስለ ዘገዩ ናፖሌዮን ተቆጥቶ፤ “የናፕል ንጉሥ ሆይ አሳላፊው በምን ምክንያት እንደ ዘገየ ሄደህ እይ” ብሎ ስላዘዘው ... ተነሥቶ ሄደ። እሱም ሳይመለስ ስለ ቆየ ናፖሌዮን ተቆጥቶ ደገመና፤ “የናፕል ንጉሥ ምን ሆኖ እንደ ቀረ ሄደህ እይ” ብሎ ሌላኛውን ንጉሥ አዘዘው። ሁለቱም በመዘግየታቸው ናፖሌዮን ተቆጥቶ የሆላንድን ንጉሥ ሉዊን ሊልከው ሲያዘው የተላኩት ነገሥታት የዓሣውን ወጥ አስይዘው ተመለሱ።¹⁰

እንደ እርሱ ያሉትን ሰዎች ፈረንጆች “ገሪ” ይሏቸዋል። ይኸውም “ጄኒውስ” ከሚለው ከላቲን የመጣ ቃል ነው። ... ባጭሩ ልዩ ፍጡሮች ማለት ነው።¹¹

ኮንት ደ ናርቦን የሚባለውን ሰው አንድ ቀን ናፖሌዮን ሲያነጋግረው፤ “ሰዎች እኔን ምን ይሉኛል?” ብሎ ጠየቀው። እሱም፤ “ግማሾቹ አምላክ ነው ይሉሃል፤ ግማሾቹ ሰይጣን ነው ይሉሃል። የሆነው ሆኖ ፍጥረቱ የሰው ነው የሚልህ ሰው የለም” ብሎ መለሰለት።¹²

ናፖሊዮንም ለራሱ ያለው ግምት ከፍተኛ እንደ ነበር ይታወቃል፤ “እኔ ተራ ሰው ስላልሆንኩ የሥነ ምግባርና ግብረ ጉብ ሕግጋት ለእኔ አይሆኑም” (I am not an ordinary man, and the laws of morals and of custom were never made for me.) በማለት ይናገር ነበር።¹³

አንድ ታሪክ ጸሐፊ ስለ ናፖሌዎን ሲናገር እንዲህ ይላል፤ “በጸፍኩት ታሪክ ውስጥ፤ ‘ናፖሌዎን ዓለም በጥባቄ፤ ጨካኝ፤ ደም አፍሳሽ ነው’ ብዬ ወቀስኩት። ነገር ግን አሁን ተመልሶ መጥቶ የጦር ሠራዊቱን በነጋሪት ድምፅ እየመራ በነጭ ፈረሱ ላይ ተቀምጦ በቤቴ አጠገብ በወውራ መንገድ ሲያልፍ ባየው ብዕራን ወርውራ መጸሐፍት ከተደረደሩበት ገበታዬ ላይ ተነሥቼ ጠመንጃ ተሸክሜ ወደ ጦርነት ቦታ ተከትዬው ሄጄ ደሜን እንደማፈሰለት አይጠረጠርም። ይህንንም አያቴ ያደረጉት ነገር ነው። በብዙ ሚሊዮን የሚቆጠሩት አያቶቻችን የድካማቸውን ዋጋ ሳያገኙና ሳይጠይቁት በእጃቸውና በጉልበታቸው አገልግለውታል።”¹⁴

ላፋዬት የሚባለው የፈረንሳይ ጄኔራል ስለ ናፖሌዮን ጉዳይ፤ “በኅይለ የሚነሣ ሰው ሁሉ አንድ ቀን የወደቀ እንደ ሆነ የሚደግፈው ሰው የለም። ስለ ዚህ ናፖሌዮን በመንግሥቱ ላይ ተቀምጦ ለመኖር ቢፈልግ ሁልጊዜ ድል ማድረግ አለበት። ነገር ግን አንድ ቀን የተሸነፈ እንደ ሆነ ወያላት” ሲል ተናግሮ ነበር።¹⁵ ያም ቃል ደረሰ። ሁልጊዜ ድል ማድረግ ለማንም አይቻለውምና ናፖሌዮን በመሰሪያ እንግሊዝ አስተባባሪነት፤ በጄኔራሎቹ ከፍተኛ ከህደት የተነሣ ተሸነፈ።

በቅድስት አሌኒ ደሴት ታስሮ ከቆየ በኋላ በሕመም የመሞቱ ዜና ተሰምቶ በፓሪስ ሲወራ የናፖሌዎን ወታደር ለነበረ ሰው፤ “ናፖሌዎን ሞተ” ብሎ ሌላ ሰው ነገረው። ወታደሩ ግን እየሣቀ ራሱን ነቀነቀና፤ “ውሽት ነው አትመን፤ እንዲያው ለነገሩ ናፖሌዮን ምን እንደ ሆነ እንደማታውቀው አሳብቀብህ። እኔስ ... አብሬው ተዋግቻለሁና ደኅና አድርጌ አውቀዋለሁ። ናፖሌዮን አይሞትም!” ብሎ መለሰለት።¹⁶ ናፖሌዮን ግን ሞቷል። ጀግና ነው ብሎ ሞት አልማረውም። ዛሬ ታሪክ ብቻ ነው። ከሁሉ የሚበልጥ ጀግና በሆነው ሞት ተሸንፏል።

* * *

“ምኒልክ መጓዙን የምትጠይቁኝ፤
ፊትም አላለፈ ጓላም አይገኝ።”

ይህ ደግሞ ለምኒልክ የተገጠመ ነው፤ ከእርሳቸው በፊት የእርሳቸውን ዐይነት ንጉሥ እንዳልነበርና ከዚህ በኋላም እንደማይኖር ያስረዳል።

ስለ ምኒልክ ስናነሣ ጠቢብነታቸው፤ ትዕግሥታቸውና ጀግንነታቸው ይነገራል። ኢንሳይክሎፒድያ ብሪታኒካ፤ “Ethiopia’s strong and wise king” (የኢትዮጵያ ብርቱና ጠቢብ ንጉሥ) በማለት ይገልጣቸዋል።¹⁷ የኢትዮጵያ ሕዝብም ምኒልክን እጅግ ከመውደዱ የተነሣ እንደ እናት ነበር የሚያያ

ቸው፤ ስለዚህም፤ “እምዬ ምኒልክ” የሚል ለወንድ የማይሰጥ መጠሪያ ሰጥቷቸዋል። ይህ ግን እንከን የለባቸውም ለማለት አይደለም፤ ፍጹም አልነበሩምና።

ምኒልክ ምንጊዜም ከማይረሱት ልማዳቸው አንዱ፤ ሠራዊታቸው ምግብ ሳይበላ እሳቸው አይበሉም ነበር። አንድ ጊዜ ከዳጃች ውቤ ቤት ተጋብዘው ሄዱ። ደጃች ውቤም አማታቸውን ምኒልክን ከተቀበሉ በኋላ ወደ ቤት እንዲገቡ ቢጠይቋቸው፤ “በፊት አሸከሮቼን አስገባና አብላልኝ” ብለው እምቢ አሉ። አሸከሮቹ ለግብር ሲገቡ የምኒልክንና የየመኳንንቱን በቅሎዎች የያዙ አሸከሮች ቀሩ። ይህን ያዩት ምኒልክ በቅሎአቸውን “ወዲህ አምጣት” ሲሉ፤ አሸከሮች እየሮጡ በቅሎአቸውን አቀረቡላቸው። አብረዋቸው ያሉት መኳንንት፤ “ወዴት ሊሄዱ ነው?” እያሉ ሲጠይቁ ምኒልክ የበቅሎዋን መሳቢያ ለኮ ከአሸከራቸው ተቀብለው፤ “ሂድ ግባና ምሳህን ብላ” አሉት። ሁሉም ደነገጡ። ምኒልክም አሸከሮቻቸውን ተቈጥተው ወደ ግብር እንዲገቡ ሲያደርጉ፤ እፈታቸው የነበሩት ጸሐፊ ትእዛዝ ገብረሥላሴ ከምኒልክ እጅ በቅሎዋን ለመቀበል፤ “ይስጡኝ እኔ ልያዛት” አሏቸው። ምኒልክም፤ “የኔን ተውልኝና ያንተን ካንተ አሸከር ተቀበል” አሏቸው። ከዚህ በኋላ መኳንንቱ ሁሉ ከአሸከሩ በቅሎውን እየተቀበሉ ሲይዝ አሸከር ምሳውን ሊበላ ወደ ግብር ገባ። ምኒልክ ከእንዲት የኮከዛፍ ሥር በቅሎአቸውን ይዘው ቆመው አሸከሮቻቸው በልተው እስተወጡ ድረስ ጠጅ እየጠጡ ይጠብቁ ጀመር።¹⁸ “እምዬ ምኒልክ” የሚለውን ስም እንደ ኖሩት ይህ አንድ ማረጋገጫ መሆን ይችላል።

ምኒልክ ለሕዝቡ አባትም ናቸው። ሲናደዱ የተለየ ጠባይ ነበራቸው። ወዲያውኑ እርምጃ አይወስዱም። ጥቂት ቆየት ብለው አንድ ከፍል ውስጥ ይገቡና ያን ያናደዳቸውን ሰውዬ ያስጠራሉ። ሰውዬው ተጠርቶ እስኪመጣ ምኒልክ ደኅና ቆመጥ ዳላቸውን ይዘው ይጠብቃሉ። ጥፋተኛው ወይም ያናደዳቸው ሰው ካሉበት ከፍል ሲገባ በያዙት ዳላ ደኅና አድርገው ደብድበው ይለቁ ታል። ምኒልክ ሰውዬውን ሲመቱ የሚመቱት አስገንብሰው ጀርባውን ነው። ይህም አጉል ቦታ ተመትቶ እንዳይደማ ወይም እንዳይበላሽ ነው። ደብድበው ሲበቃቸው ሁለቱም ከነበሩበት ቦታ ያለ ቂም ወዳጅ መስለው ይመለሳሉ። ተደብዳቢው ያልተነካ መስሎ በፈገግታ ቢመለስም ሁሉም የቀመሰውና የሚቀምሰውም ስለሆነ ጉዳዩን ያውቀዋል ...። ተደብዳቢውን ጓደኞቹ፤ “ስንት ፍትፍት ጎረስክ?” ወይም “ስንት ብርሌ ጠጅ ጠጣህ?” እያሉ ይቀልዱበታል። ይህም ድብደባ ለተራ ሰዎች ብቻ ሳይሆን እስከ ራስ ማዕረግ ድረስ ያሉት ሁሉ የቀመሱት ነው። በዚህ ነው ሕዝቡ አባታችን ይላቸው የነበረው።¹⁹

ምኒልክ አገራቸውን ለማሳደግ ብዙ ለፍተዋል። ዘመናዊ ትምህርት፤ ባቡር፤ ሰልክ፤ ፖስታ፤ ኤሌክትሪክ፤ አውቶሞቢል፤ ባሕር ዛፍ፤ የቧንቧ ውሃ፤

ዘመናዊ ሕክምና፣ ሆስፒታል፣ የመድኃኒት መሸጫ ሱቅ፣ ባንክ፣ ገንዘብ፣ ማተሚያ፣ ጋዜጣ፣ ሆቴል፣ ፖሊስ፣ ፎቶግራፍ፣ የጽሕፈት መኪና፣ ሲኒማ፣ ወፍጮ፣ ጫማ፣ የሙዚቃ ትምህርት፣ የሙዚቃ ሽክላ፣ ብስክሌት፣ ላስቲክ ... ወዘተ ወደ አገሪቱ ያስገቡት ወይም ያስጀመሩት እሳቸው ናቸው።

እኚህ ሰው የአድዋ ጀግና ናቸው። በአፍሪካ የጦርነት ታሪክ ሁለት የተከበሩና የተደነቁ ጦርነቶች አሉ። አንደኛው ከ2000 ዓመታት በፊት ሀኒባል አውሮፓውያንን ድል ያደረገበት ጦርነት ሲሆን፣ ሁለተኛው ደግሞ ከ2000 ዓመት በኋላ ኢትዮጵያውያን በአድዋ ጦርነት አውሮጳን ድል ያደረጉበት ጦርነት ነው። የአድዋው ጦርነት ኢትዮጵያን በዘመናዊው የዓለም ካርታ ውስጥ ስሟን አስገባት።²⁰ ከአድዋው ጦርነት በኋላ በጣልያን አገር ከፍተኛ ሽብር መነሣቱ ይታወቃል። ጠቅላይ ሚኒስትሩ ሥልጣኑን ለቋል። ብዙ ጣልያናውያን ወጣቶችም፣ “ምኒልክ ሕያው ይሁን” እያሉ ይጮኹና ሌሎችም እንዲሉ ያስገድዱ ነበር።²¹

ምኒልክ ሲታመሙ ግን ድካማቸው ታወቀ። ፈረንጅ ሐኪሞቻቸውን፣ “ሳልሞት አድኑኝ ... ገና የምሠራው ብዙ ሥራ አለኝ ... ” ወደሚል ልመና ገቡ።²² ግና ሥራቸውንም ባይጨርሱ ሞት ምን ቸገረው? ልመናስ የት ያውቅና! የአድዋው አንበሳ መዳን እየለመኑ ተሸነፉ። ሞት ጀግናን ይምራል?

በእርግጥ እምቤ ምኒልክ ከዚያ በፊትና በኋላ ለኢትዮጵያውያን መሪዎች ያልተፈቀደ የሚመስለውን ታምሞ የመሞት ዕድል አግኝተዋል። ሆኖም ተወዳጅ ከመሆናቸው የተነሣ ሞታቸው ከተሰማ አገር ይረበሻል ተብሎ ስለ ተሠጋም “በሕይወት አሉ” እየተባለና እየተወራ ሞታቸው ለሁለት ዓመት ከዐሥር ወር ድረስ ከሕዝብ ተደብቆ ቆይቷል።²³ ሞት ግን የሕዝብን ፍቅር መቼ ይፈራና?

ጀግና ምን ቢጀግን ገዳዩን አይገድልም (ሞትን ለማለት ነው)። ሞት የጀግኖች ሁሉ ጠላት ነው፤ የጀግኖች ጀግና ነው፤ ታላላቅ ጀግኖችን ሁሉ አስገብሯል። ጠቢቡ ሰሎሞን፣ ነቢዩ ሙሴ፣ ንጉሥ ዳዊት፣ ቀዳማዊ ኃይለ ሥላሴ፣ በላይ ዘለቀ፣ ራስ አሉላ አባነጋ፣ አበበ ቢቂላ፣ ዊንሰተን ቸርችል፣ ከዋሚ ንኡሩ ማህ፣ ጆሞ ኬንያታ፣ አሊቨር ታምቦ፣ እማሆይ ቴወዛ፣ ጁልየስ ቄሳር፣ ትልቁ እስክንድር፣ አብርሃም ሊንከን፣ ጆን ኤፍ ኬኔዲ፣ ካርል ማርክስ፣ አልበርት አነስ ታይን፣ ዊልያም ሼክስፒር፣ ይሳቅ ራቢን፣ ማርቲን ሉተር፣ ሀዲስ አለማየሁ፣ አክሊሉ ሀ/ወልድ፣ ማሃተማ ጋንዲ ... ሁሉም በሞት ቀጥተዋል ሥር ናቸው።

ሞት ከሁሉ በኋላ የሚሸነፍ ጠላት ነው (1ቆሮ. 15፥26)። ስለዚህም ሞት የሚሸነፍበትን ቀን ሰው ሁሉ ይናፍቃል።

ጊዜ በረርክ በረርክ፤

ጊዜ በረርክ በረርክ፤

ግና ምን አተረፍከ፤

ግና ምን አጉደልከ?

ሞትን አላሸነፍከ፤

ሕይወትን አልገደልከ።

እንደተባለው ነው።²⁴ ሕይወትም ይኖራል፤ ሞትም ይኖራል ማለት ነው። ሞት ይሸነፍ ይሆን? መቼ? የሰው ሁሉ ጥያቄ ነው።

“ለሁሉ ጊዜ አለው” ይላል ሰሎሞን፤

እጠይቀው ነበር በተገናኘን

ሞት የሚሞትበት ጊዜው መቼ ይሆን?²⁵

በማለት አንዱ ሲገጥም፣ ሌላኛው ደግሞ፣ “የት አባቱ! ሞትም ይሙት!” በማለት ቀጭኑን ለመወጣት ይሞክራል።²⁶ ሆኖም ሰዎች ተሰብስበው ግጥም ቢገጥሙበት፣ ቢፎክሩና ቢያቅራሩ ለሞት ምኑም አይደለም፤ እየፎክሩም ወስዷቸዋል (ይወስዳቸዋልም)።

ሰዎች አንድ ጊዜ መሞት፣ ከዚያ በኋላም ፍርድ ተመድበዋቸዋልና (ዕብ. 9፥27) ሁሉም ይሞታሉ። እስከ ዛሬ ዓለማችን ያፈራቸው ጀግኖች፣ ጠቢባን፣ ነገሥታት፣ ኅያላንና ተወዳጆችን ሁሉ ያሸነፈው ሞት፣ አሁን ያሉትን ማንዴላን፣ ኤርየል ቫሮንንና መሐመድ አሊን ብቻ ሳይሆን፣ ነገ የሚመጡ ትንም መርታቱ አይቀሬ ነው። ሁሉን ያሸንፋል። የሁሉ የበላይ ነው።

* * *

ግና ሞት በታሪኩ አንድ ጊዜ ተሸንፏል፤ የዛሬ ሁለት ሺህ ዓመት! በብዙ ጥረትና ሤራ ሸንፈቱን አፍኖ ሊያስቀር ቢሞክርም የዚያን ቀን ብቻ ተረትቷል! አዎን ደም ግባት የለለው፣ የተናቀ፣ የተገረፈ፣ የደከመ፣ የተጠማ፣ ሥቄይና የሕማም ሰው ሞትን አሸንፏል። ይህም ቀላል ወይም የአንድ ሰው ጉዳይ ብቻ አልነበረም። ከዚያ በኋላ ትንሣኤ የሚባል ነገር ወደ ዓለም ገብቷል። “ሞት በአንድ ሰው በኩል አንድ መጣ የሙታንም ትንሣኤ በአንድ ሰው በኩል ሆኖአል። ሰዎች ሁሉ በአዳም እንደሚሞቱ፣ እንደዚሁም ሰዎች ሁሉ በክርስቶስ ሕያዋን ይሆናሉ” (1ቆሮ. 15፥21-22)።

ሞት ለጊዜው ከእጁ ያፈተለኩትንም ቢሆን አድብቶ አሸንፏቸዋል። በጣም ጠንቃቃ ነው። ጠላቶቹን አይንቅም፤ ማንንም አያምንም። ስለዚህ ይህ ንገም ሰው ስለ ተጠራጠረ አለቅነትንና ሥልጣናትን ሁሉ በላይ በላይ ደራርቦ

መቃብሩን አስጠብቆ ነበር። ታዲያ ምን ዋጋ አለው? የተቀበረውን እዚያው ለማስቀረት የቻለውን ሁሉ ጥሯል። የአሁኑ ግን እስካሁን እንደ ነበሩት አይደለም፤ የተለየ ነው። ክርስቶስ ከሙታን መነሣት ብቻ ሳይሆን፤ “ወደ ፊት እንዳይሞት፤ ሞትም ወደ ፊት እንዳይገዛው እናውቃለንና” (ሮሜ 6:10)።

ኢየሱስ ሲሞት ሁሉ ነገር ማብቃት ነበረበት። ግን እንዲያውም ሁሉ ነገር የጀመረው ያኔ ነው። የእግዚአብሔርም የኃይሉ ታላቅነት የተገለጠው ዓለምን ሲፈጥር አልነበረም። እስራኤልን ከግብፅ ሲያወጣም አልነበረም። የዮርዳኖስን ወንዝ ከፍሎ ሕዝቡ በደረቅ መሬት ሲሻገርም አልነበረም። ከፍጥረት በፊትም ይሁን በኋላ ከተገለጡት ሥራዎቹ መካከል የእግዚአብሔር ታላቅነት የተገለጠው ኢየሱስ ክርስቶስን ከሙታን ሲያስነሣ ነው (ኤፌ. 1:19-20)።

የኢየሱስ ትንሣኤ የእግዚአብሔር ትልቅ ኃይል የተገለጠበት ቢሆንም፤ እንደ ቀላል የተደረገ ይመስላል። ጌታ ኢየሱስ ሞትን አሸንፎ፤ ድል አድርጎ ሲነሣ ብዙዎቻችን እንደምናስበው መቃብሩ አልተፈነቃቀለም። መቃብሩ ሳይፈነቃቀል እርሱ ሞትን ፈንቅሎ ወጥቷል፤ መቃብር ሊይዘው አይችልምና! ድንጋዩም አልተንከባለለም ነበር፤ ድንጋዩ የተንከባለለው ከእርሱ መነሣት በኋላ ነው (ማቴ. 28:2)። ጌታ ኢየሱስ ሞትን ድል አድርጎ ተነሥቶ እንኳ፤ ድንጋዩ ባለመንከባለሉ ጠባቂዎቹ ጥበቃቸውን ቀጥለዋል፤ ባዶ መቃብር ጥበቃ (ማቴ. 28:1-5) (ይህንንና የሐዋርያት ሥራ 5:21-25ን ሳንብላለን ሳንብላለን ይመጣል። “እግዚአብሔር ‘sense of humour’ የለውም” የሚል ይኖር ይሆን?)።

እንደ አልዓዛር በተገነዘበት ከፈን እንደ ተጠቀለለም አልተነሣም። ልክ ደቀ መዛሙርቱ በተዘጋ በር ተቀምጠው ሳሉ ግድግዳውን ዐልፎ እንደገባው ሁሉ፤ የተገነዘበትን ልብስም ዐልፎ ተነሣ። ስለዚህ ከተልባ እግር የተሠራው ከፈን፤ በራሱ ላይ ተጠምጥሞ የነበረው ጨርቅ በነበሩበት በትክክለኛ ቦታቸው እንዳሉ እርሱ በውስጣቸው የለም (ዮሐ. 20:5-7)። ጌታ ኢየሱስ ሞትን አሸንፈ። ከዚያን ጊዜ ጀምሮ ተወደደም ተጠላ ታሪክ ለሁለት እንደ ተከፈለ ቀርቷል።

ሞት ያኔ ተሸንፈ! ዛሬም ጉልበት ያለው ቢያስመስልም፤ አማኞች ሞት መሸንፉን እናውቃለን፤ አሸናፊውንም እናምናለን። ጌታ ኢየሱስን በእውነት ለምንከተል ለእኛ፤ ሞት እንደ እንቅልፍ ነው። ብዙዎች በሞት ተሸንፈዋል፤ ጌታ ክርስቶስ ግን በሞት ላይ ሥልጣን ያለውን ዲያብሎስን በሞቱ አሸንፏል፤ በዚህም ከሞት ፍርሀት ነጻ አውጥቶናል (ዕብ. 2:14-15)። ስለዚህ ሞት ወደ ምንናፍቀው አምላካችን መሄጃ ድልድያችንም ነው። ሐዋርያው ጳውሎስ፤ “ሞትም ጥቅም ነውና” በማለት የሚናገረው ለዚህ ነው (ፊልጵ. 1:21)።

በትንሣኤም እናምናለን፤ የሞትና የሲኦል መከፈቻ በማን እጅ እንዳለ እናውቃለን (ራእይ 1:18)። ዶ/ር ቫንስ ሃቭነር የተባሉ አገልጋይ ከሚስታቸው ሞት በኋላ፤ “ባለቤትህን ማጣትህን ሰማን” እያሉ ለሚጠይቋቸው ወገኖች፤ “በፍጹም” በማለት ይጀምሩና፤ “የት እንዳለች በትክክል ዐውቃለሁና አላጣኝትም። ሰዎች ያሉበትን ቦታ በትክክል ካወቃችሁ አላጣችኋቸውም!” በማለት ይመልሱ ነበር። ከዚያም፤ ሚስታቸው ከክርስቶስ ጋር በመሆኗና ክርስቶስ ደግሞ ከእሳቸውም ጋር በመሆኑ አሁንም በክርስቶስ ውስጥ አብረው እንዳሉ ያስረዳሉ።²⁷ ሞት ድል በመነሣቱ ያገኘናቸውን ትሩፋቶች ዘርዘሮ መጨረስ ያዳግታል።

እናቴ ባረፈችበት ሌሊት ሐኪም ቤት ሆኜ ራሴን ብዙ ጥያቄዎች ጠይቄአለሁ። ትንሣኤ ምንድን ነው? እውነትስ ነው? በምን እናውቃለን? ትንሣኤ ሰዎች ራሳቸውን ለማጽናናት የፈጠሩት አስደሳች ተረት ቢሆንስ? ... በርካት ጥያቄዎች ነበሩኝ። በዚያ ረዥም ሌሊት ይህን የመሳሰሉ ነገሮችን ሳነሣና ሰጥል ነበር ያደርኩት (ማደር ከተባለ)። ኢየሱስ ክርስቶስ ሞትን ድል አድርጎ መነሣቱን ሳስብ ግን ጥያቄዎቹ ሁሉ ይበተናሉ። ታሪክ የተቀየረው በእርሱ ትንሣኤ ነው። ለካ የእርሱ ትንሣኤ የእርሱ ብቻ አይደለም፤ ከሙታን በኩር መሆኑ የእኛንም ትንሣኤ ይጠቁማል (1ቆሮ. 15:20)፤ እርሱን አምነው የሞቱ ይነሣሉ። ይህ እውነት በጌታ ትንሣኤ ተረጋግጧል። ከእናቴ ሞት ተጽናንኜ፤ ወደ ዕረፍትና ማንቀላፋት መሄዷን አምኜ የወጣሁት በጌታ ኢየሱስ ትንሣኤ ላይ ሆኜ ነው። እናቴ ያለችበትን ዐውቃለሁና አላጣኝትም።

ጌታ ኢየሱስ ዛሬም ሰዎችን ሲያሸንፍ አስገራሚ ነው። ራሱን ከሁሉ በላይ የቆለለውን መሬት አውርዶ ይማርከዋል። ባለ ሥልጣኑንና ፈላጭ ቁራጩን ወህኒ ያስገባውና ብቻውን ይገናኘዋል። ጠቢቡና ዐዋቂውም ዕውቀትን ሲፈልጉ፤ ጥበብን ሲከተሉ ይገናኝና ከሁሉ የሚበልጥ ጥበብና ዕውቀት እርሱን ማወቅ መሆኑን ያሳያቸዋል። ማን ከልካይ አለበት? አጅብ የበዛበትን ሰው በዚያ ሁሉ አጅብ መኻል ብቸኝነት እንዲሰማው ያደርግና ይገለጥላታል፤ ሲፈልግም ነጥሉ ይወስደዋል። ብቻውን በምድረ በዳ ያለውም አያመልጥም። ጀግናውን ያለ አንዳች መሣሪያ ያንበረከካል። አንድም ቀን ጦር መሣሪያ ታጥቆ አያውቅም፤ ጦረኞች ሁሉ ግን በፊቱ ይርዳሉ። ሞትን ያሸንፈ ሌላው እንዴት ያቅተዋል? የዘመናት ጠላቶቹን የዘላለም ወዳጆቹ ያደርጋቸዋል። ሞትን ማምለጥ የፈለገ የግድ እርሱን መከተል አለበት፤ ሞት እንኳ ይፈራዋልና!

ጌታ ኢየሱስ ብቻ ሞትን አሸንፏል። እኛም ግርማውን ዐይተን በፈቃዳችን ተንበርክክንለታል፤ ፍጥረት ሁሉ የግዱን የሚንበረከክበት ቀን ግን ይመጣል። አቤት! ማምለክስ እርሱን ነው!

ማስታወሻ

1. ተከለጻድቅ መኩሪያ፤ ዐፄ ቴዎድሮስና የኢትዮጵያ አንድነት (አዲስ አበባ፤ ኩራዝ አላታሚ ድርጅት፤ 1981 ዓ.ም) ገጽ 438።
2. ጳውሎስ ኞኞ፤ አጤ ቴዎድሮስ (አዲስ አበባ፤ 1985 ዓ.ም) ገጽ 293።
3. ጸጋዬ ገ/መድህን፤ አሳት ወይ አበባ (አዲስ አበባ፤ 1966 ዓ.ም) ገጽ 123።
4. ጳውሎስ ኞኞ፤ አጤ ቴዎድሮስ፤ ገጽ 433።
5. አማርኛ መዝገበ ቃላት (አዲስ አበባ፤ የኢትዮጵያ ቋንቋዎች ጥናትና ምርምር፤ 1993 ዓ.ም)።
6. ጳውሎስ ኞኞ፤ አጤ ቴዎድሮስ፤ ገጽ 304።
7. ዝኒ ከማሁ፤ ገጽ 306።
8. ከበደ ሚካኤል፤ ታላላቅ ሰዎች (አዲስ አበባ፤ 1960 ዓ.ም) ገጽ 110።
9. ዝኒ ከማሁ፤ ገጽ 134።
10. ዝኒ ከማሁ፤ ገጽ 137።
11. ዝኒ ከማሁ፤ ገጽ 111።
12. ዝኒ ከማሁ፤ ገጽ 138።
13. Philip Yancey, *Rumours of Another World* (Grand Rapids, Michigan: Zondervan, 2003), 103.
14. ከበደ ሚካኤል፤ ታላላቅ ሰዎች፤ ገጽ 139።
15. ዝኒ ከማሁ፤ ገጽ 125-126።
16. ዝኒ ከማሁ፤ ገጽ 140።
17. *Britannica's Concise Pictured Encyclopaedia Volume 4* (Chicago, Overseas Edition, 1967), 491.
18. ጳውሎስ ኞኞ፤ አጤ ምኒልክ (አዲስ አበባ፤ 1984 ዓ.ም) ገጽ 434።
19. ዝኒ ከማሁ፤ ገጽ 433።
20. ዝኒ ከማሁ፤ ገጽ 217።
21. ተከለጻድቅ መኩሪያ፤ የኢትዮጵያ ታሪክ፤ ከዐፄ ቴዎድሮስ እስከ ቀዳማዊ ኀይለ ሥላሴ (አዲስ አበባ፤ ትምህርት ሚኒስቴር፤ 1964 ዓ.ም) ገጽ 98።
22. ጳውሎስ ኞኞ፤ አጤ ምኒልክ፤ ገጽ 468።
23. ዝኒ ከማሁ፤ ገጽ 493።
24. ደበበ ሰይፋ፤ ለራሳ የተጻፈ ደብዳቤ (አዲስ አበባ፤ 1992 ዓ.ም) ገጽ 96።
25. ከበደ ሚካኤል፤ የቅኔ ውበት (አዲስ አበባ፤ 1961 ዓ.ም) ገጽ 70።
26. ጸጋዬ ገ/መድህን፤ አሳት ወይ አበባ (አዲስ አበባ፤ 1966 ዓ.ም) ገጽ 123።
27. ሮናልድ ደን (ተርጓሚ ጳውሎስ ፈቃዱ)፤ ሰማዩ ዝም ሲል (አዲስ አበባ፤ 2003 ዓ.ም) ገጽ 104።

በንሆፈር - ጨለማውን የሰነጠቀ ኮከብ

ዲትሪች በንሆፈር መካከለኛ መደብ ካለው የተማረ ቤተ ሰብ ተወለደ። አባት በነርቭ ሕክምና ስመ ጥር ፕሮፌሰር ናቸው፤ ታላቅ ወንድሙ ከአልበርት አነስታይን ጋር ምርምር ይሠራል። የአባቱን ዱካ እንደሚከተል ሲጠበቅ የነበረው ባለ ብሩህ አእምሮው በንሆፈር፤ ነገረ መለኮት ለመማር የወሰነው በዐሥራዎቹ ዕድሜው ነበር፤ ይህም ለቤተ ሰቦቹ አሳዛኝና አስደንጋጭ ውሳኔ ሆኖባቸዋል። ታላቅ ወንድሙ፤ “ቤተ ክርስቲያንን ለመሰለች ድኻ፤ ድኩም፤ የማትረባና ቡርካተቷም” ሕይወቱን እንዳያባክን ሲመከረው፤ የዐሥራ አራት ዓመቱ በንሆፈር፤ “የምትናገረው እውነት ከሆነ፤ ልለውጣት ይገባል!” በማለት መልሶለታል።

ትጉህና ታታሪ ነፍሱ በ21 ዓመቱ ዶክተሬቱን እንዲቀበል አስቻለችው። በቤተ ክርስቲያን ሁሉን አቀፋዊነት ላይ የሚያተኩረው መመረቂያ ሥራው ስለ ቤተ ክርስቲያን ባሕርይ ትልቅ ፋይዳ ያለው ምልክታዊ የቀረበበት ሲሆን፤ ዕውቁ የነገረ መለኮት ሰው ካርል ባርዝ፤ “ነገረ መለኮዊ ተአምር” ሲል ገልጾታል። በዚያው የነገረ መለኮት መምህር የሆነው በንሆፈር ከባርዝ ጋር ጉድገት ፈጠረ።

ሰይጣናዊው ሂትለር የጀርመንን መንበር ለመያዝ ሲያደባ ቀድሞ የነቃው በንሆፈር ማስጠንቀቅ ጀምሮ ነበር፤ ሰሚ አጣ አንጂ! የጀርመን ለተራን ቤተ ክርስቲያን ከመንግሥት ድጋፍ የሚሰጣት ብሔራዊ ቤተ ክርስቲያን ነበረች። ሂትለር አይሁዶችን ከሥራና ከደሞዝ፤ ... ሲያግድ ቤተ ክርስቲያን መልስ አልነበራትም። አይሁዶች ጀርመናውያንን ቀጥረው ከማሠራትና ጀርመናውያንን ከማግባት በሕግ ሲከለከሉም ቤተ ክርስቲያን ዝምታን መርጣለች። ከጀርመን እያጋዘ ለሞት ሲማግዳቸውም ለውጥ አልነበረም። በንሆፈር ግን ወዳጆቹን በማስተባበርና ገንዘብ በማሰባሰብ ጥቂት ቢሆኑም አይሁዳውያንን ወደ ሌላ አገር አስመልጧል። መከራ ከሚቀበሉ ጋር መከራ መቀበልን መርጧል!

ከዚያም አደጋውን ካስተዋሉ ጥቂት የቤተ ክርስቲያን መሪ አገልጋዮች ጋር ተባብሮ፤ ከመንግሥት ቁጥጥር ውጭ የሆነች “Confessing Church” የተሰኘች ቤተ ክርስቲያንን አደራጀች። በንሆፈር በጎቡዕ ለተመሠረተው የዚህች ቤተ ክርስቲያን የነገረ መለኮት ተቋም መሪ በመሆን ቀን ከሌሊት በማስተማር ይባላል ነበር።

ዘመኑ እየከፋ፤ ጨለማው እየከበደ መጣ፤ በሂትለር ወጣቶች አስተባባሪ ነት ጀርመንን ከአይሁዳውያን ለማጽዳት ዘመን ዘለቅ ብርቅዬ መጽሐፍት በአደባባይ ነደዱ። መጽሐፍ ቅዱስን ከአይሁዳውያን “ለማላቀቅ” መንግሥት ባሳደረው ጫና ብዙ ታሪኮች ከመጽሐፍ ቅዱስ ተወገዱ፤ አንዳንዶቹም ተቀየሩ። ጌታ ኢየሱስ እንኳ በሥጋ አይሁዳዊ እንዳልሆነ ከህደት ማስተማር ተጀመረ። በንሆፈር ግን ታሪካዊ ዳራውን የጠበቀ መንፈሳዊ መጽሐፍ በድብቅ አዘጋጅቶ አሳተመና አሠራጩ፤ ከዚያ ግን መጽሐፍ ከማሳተም ሆነ ይፋዊ ግግር ከማድረግ ታገደ።

ቤተ ክርስቲያን ከሂትለር ጋር በነበራት የአቋም መጣጣም ተስፋ የቈረጠው በንሆፊር በመጋቢት ለማገልገል ወደ ለንደን ሄደ። እዚያም ሆኖ ግን ለኮንፌሲንግ ቸርች ዕድገት እገዛና ድጋፍ ያደርግ ነበር፤ ሁለት ዓመቱን ሲጨርስ ወደ ጀርመን ተመለሰ።

ነገሮች በአገሪቱ ላይም ሆነ በቦንሆፊር ላይ እየከረሩ ሲመጡ ወዳጆቹ ወደ አሜሪካ እንዲሸሽ አደረጉት። እርሱ ግን፡ “ሕዝቤን በመከራው ወቅት አብራራኝ ካልሆንኩ፤ ከጦርነቱ በኋላ በሚኖረው ክርስትናን እንደገና የመገንባት ሥራ የመሳተፍ መብት አይኖሻም” በማለት ወደ አሳቱ ተመልሶ ገባ። አንዳንድ የሂትለር የወታደራዊ መረጃ መኮንኖች ከሚመሩት የሂትለርን ወንጀል ማስረጃ ከሚያሰባ ስብ ኅቡዕ ቡድን ጋር መሥራት ጀመረ። በውስጣዊ ርምጃ ሂትለርን ለማስወገድ ዝግጁነታቸውን ለብሪታንያ መንግሥት ቢገልጡም ቸርችል ሊረዳቸው አልወደደም። በመጨረሻም ቡድኑ ሂትለር ላይ ግድያ እንዲፈጸም ወሰነ።

ቦንሆፊር አይሁዳውያንን ከአገር ለማሸሽ ያሰባበውን የውጭ ምንዛሪ ዱካ የተከተለው የናዚ ፖሊስ አይሁዳውያንን ማስመለጡን ደረሰበት፤ ቦንሆፊር ለአንድ ዓመት ተኩል ያለ ፍርድ ታሰረ። መንፈሳዊ እንቅስቃሴውን ግን እስር ቤትም አልተወጣም። በድብቅ የወጡ ደብዳቤዎቹ በመጽሐፍ መልክ ታትመው ተሰራጭተዋል። የእስር ቤቱ ጠባቂዎች ማምለጫ መንገድ አዘጋጅተውለት ነበር፤ እርሱ ግን ቤተ ሰበቹ ላይ የሚያመጣው ጣጣ ፈርቶ እምቢ አለ።

ሂትለር ጦርነቱ እንዳበቃለትና መጨረሻው እንደተቃረበ ቢያውቅም፤ ቦንሆፊር ላይ ከፍተኛ ጥላቻ ስለ ነበረው፤ ጀርመን ትርምስ ውስጥ ገብታ እስረኞች ከቦታ ቦታ በሚዘዋወሩበት ወቅት አፈላልጎ የሚገድለው ቡድን ላከበት። ቦንሆፊር ያለ ምስክር፤ ያለ ማስረጃ ሞት ተፈረደበት። “ይህ መጨረሻው ነው - ለእኔ ደግሞ የሕይወት መጀመሪያ” የሚለውን ስብከቱን አንድ ጨረሰ አንድ ማሠቃያ ካምፕ ውስጥ ልብሱን አስወልቀው በስቅላት ገደሉት። በቦታው የነበረው ሐኪም ስለ ቦንሆፊር የጸሎት ትጋት፤ ለእግዚአብሔር ፈቃድ ራሱን ስለ ማስገዛቱና ከአጭር ጸሎት በኋላ ወደ መስቀያው ስላደረገው ልብ ሙሉ ርምጃ ልብ የሚነካ ምስክርነት ሰጥቷል። ከሁለት ሳምንት በኋላ ያ ከተማ በአሜሪካ ጦር እጅ ወደቀ። የሶቭየት ጦር ደግሞ ከሦስት ሳምንት በኋላ በርሊንን ያዘ፤ ሂትለርም ራሱን ገደለ።

አንዱ ቦንሆፊር ብዙ ሰው ነው፤ በሠላሳ ዘጠኝ ዓመት ዕድሜው ቢያልፍም ሕይወቱና ኑሮው በጀርመን ቤተ ክርስቲያን ላይ ጉልሕ ተጽዕኖ አለው። ክርስትና አገራዊ ኅላፊነትን በሚመለከት ተግባራዊ እምነት መሆኑን በተግባር ገልጧል። ለዓለም ሰላም ርዕሰ ጥያቄ። ከሌሎች የክርስትና ቡድኖች ጋር በትብብር መሥራትን አሳይቷል። ጥልቅ ፋይዳ ያላቸው ነገረ መለኮታዊ መጻሕፍትን ትቶ ዐልፏል። ክርስትናን ለዘመናዊው ዓለም እንደገና በመተርጎምም ከፍተኛ ሚና ተጫውቷል። ራሱን መሥዋዕት በማድረግ ድቅድቁን ጨለማ የሰነጠቀው በራሪ ኮከብ ዛሬም በብዙዎች ልብ እንዳበራ ነው!

ዋቢ ጽሑፎች

መጻሕፍት

- ሃይማኖተ አበው፡ የጥንት አባቶቻችን ሃይማኖት (አዲስ አበባ፡ ተስፋ ገብረ ሥላሴ፡ 1982 ዓ.ም)።
- መርስዔ ገዝን አበበ፤ መሻዘር (አዲስ አበባ፡ 1981 ዓ.ም)።
- መስፍን ወልደ ማርያም፤ አገቱኔ ተምረን ወጣን (አዲስ አበባ፡ 2002 ዓ.ም)።
- ሜሮን ጌትነት፤ ዙረት (አዲስ አበባ፡ 2002 ዓ.ም)።
- ምኒልክ አስፋው፤ ክርስቲያናዊ ሥነ ምግባር፡ ርእሰ ጉዳዮችና ተግዳሮቶች (አዲስ አበባ፡ 1999 ዓ.ም)።
- ሮበርትሰን ማኩልከን (ተርጓሚ ገበየሁ አየለ)፤ መጽሐፍ ቅዱሳዊ ሥነ ምግባር፡ የመግቢያ ሐሳቦች (አዲስ አበባ፡ ኤስ አይ ኤም ፣ 2002 ዓ.ም)።
- ሮናልድ ደን (ተርጓሚ ጳውሎስ ፈቃዱ)፤ የወዳጅ ፍላጻ (አዲስ አበባ፡ 2002 ዓ.ም)።
- _____ (ተርጓሚ ጳውሎስ ፈቃዱ)፤ የእምነት ጉዳይ (አዲስ አበባ፡ 2003 ዓ.ም)።
- _____ (ትርጉም ጳውሎስ ፈቃዱ)፤ ሰማዩ ዝም ሲል (አዲስ አበባ፡ 2003 ዓ.ም)።
- ሰለሞን ዴሬሳ፤ ዘበት ለልፊቱ (አዲስ አበባ፡ 1991 ዓ.ም)።
- ሰለሞን ጥላሁን፤ ሥምረት ገ/ማርያም፤ ደማቆች/ፀሐያተ ሌሊት/ (አዲስ አበባ፡ 2000 ዓ.ም)።
- በቀለ ወ/ኪዳን፤ ሪቪየራ፤ ኢትዮጵያ እና የመጨረሻው መጨረሻ (አዲስ አበባ፡ 1994 ዓ.ም)።
- ተስፋ፣ እንዳለ (ቀሲስ)፤ ነገረ ሥጋዊ (አዲስ አበባ፡ ማኅበረ ቅዱሳን፡ 2001 ዓ.ም)።
- ተክለጻድቅ መኩሪያ፤ ዐፄ ቴዎድሮስና የኢትዮጵያ ላንደን (አዲስ አበባ፡ ኩራዝ አሳታሚ ድርጅት፡ 1981 ዓ.ም)።
- _____ ፤ የኢትዮጵያ ታሪክ፡ ከዐፄ ቴዎድሮስ አስከ ቀዳማዊ ገይለ ሥላሴ (አዲስ አበባ፡ ትምህርት ሚኒስቴር፡ 1964 ዓ.ም)።
- ተፈሪ ሙዚይን (ቄስ) እና ኬርቱ ኒዩገሬን (ሲ/ር)፤ ዲቆና (ተግባራዊ ክርስትና) (አዲስ አበባ፡ የኢትዮጵያ ወንጌላዊት ቤ/ክ መካነ ኢየሱስ፡ 1998 ዓ.ም)።
- ተፈሪ ገይለ ሥላሴ (አምባሳደር)፤ ኢትዮጵያና ታላቅ ብሪታንያ የዲፕሎማቲክ ታሪክ ከ1287-1587 (አዲስ አበባ፡ አዲስ አበባ ዩኒቨርሲቲ ፕሬስ፡ 1999 ዓ.ም)።
- ታደሰ ዘወልዴ (ቀኛዝማች)፤ ፈታውራሪ ሀብተጊዮርጊስ (አባ መላ)፤ አጭር የሕይወት ታሪክ (አዲስ አበባ፡ 1997 ዓ.ም)።
- ቴዎድሮስ ደመላሽ፤ ሰማንያ አሐዱ በእግዚአብሔር ቃል ሲመዘን (አዲስ አበባ፡ 2004 ዓ.ም)
- ኒጋድራስ ገብረ ሕይወት ባይከዳኝ ሥራዎች (አዲስ አበባ፡ አኦዩ ፕሬስ፡ 2002 ዓ.ም)።
- ኮረዲን ዒሣ፤ መደድ (አዲስ አበባ፡ 2000 ዓ.ም)።
- ንጉሤ ቡልቻ፤ መስተአየት፤ ራስ ታዛብና ተሐድሶአውያን መጣጥፎች (አዲስ አበባ፡ 2002 ዓ.ም)
- አለማየሁ ገላጋይ፤ ሰብሐት ገብረእግዚአብሔር፡ ሕይወትና ከህሎት (አዲስ አበባ፡ ማኅሌት አሳታሚ፡ 2000 ዓ.ም)።
- አማርኛ መዝገበ ቃላት (አዲስ አበባ፡ የኢትዮጵያ ቋንቋዎች ጥናትና ምርምር፡ 1993 ዓ.ም)።
- አሳምነው ባረጋ፤ የትርጉም ፈረሶች እና ሌሎች አጫጭር ታሪኮች (አዲስ አበባ፡ 1994 ዓ.ም)።
- አብርሃም ረታ ዓለሙ፤ አቸከቸከ፡ የቃሊቲ አንገርጉሮዎች (አዲስ አበባ፡ 2000 ዓ.ም)።

ኤልያስ በቀለ፤ ከርስቲያን እና ፖለቲካ፤ በፖለቲካ ሂደት ውስጥ የሚኖረው የቤተ ክርስቲያንና የክርስቲያኖች ተሳትፎ (አዲስ አበባ፤ የኤስ ላይ ኤም ሥነ ጽሑፍ ክፍል፤ 1996 ዓ.ም)።
ራስ አምሩ ገ/ሥላሴ፤ ካየሁት ከማስታወብ (አዲስ አበባ፤ አዳዲስ ፕረስ፤ 2001 ዓ.ም)።
ከበደ ሚካኤል፤ ታላላቅ ሰዎች (አዲስ አበባ፤ 1960 ዓ.ም)።

_____፤ የቅኔ ውበት (አዲስ አበባ፤ 1961 ዓ.ም)።
ደረጀ በላይነ፤ ብልጥ ጀግን (አዲስ አበባ፤ 1994 ዓ.ም)።
ደረጀ ገ. (ቀሲስ)፤ ገመና ዘጸኦ (አዲስ አበባ፤ 2003 ዓ.ም)።
ደበበ ሰይፋ፤ ለራስ የተጻፈ ደብዳቤ (የብርሃን ፍቅር ቅጽ ፪) (ሚጋ አሳታሚ ድርጅት፤ አዲስ አበባ፤ 1992 ዓ.ም)።

ዳንኤል ተፈራ ጀ.፤ ዳንዲ የኒጋላ መንገድ (አዲስ አበባ፤ 2003 ዓ.ም)።
ዳዊት ጸጋዬ፤ ለርነት የወጡ ሐሳቦች (አዲስ አበባ፤ 2003 ዓ.ም)።
ዴሪክ ፐርኒክ (ተርጓሚ ጳውሎስ ፈቃዱ)፤ የጋብቻ ኪዳን (አዲስ አበባ፤ 1994 ዓ.ም)።
ጳውሎስ ሞሪስ፤ አጤ ምኒልክ (አዲስ አበባ፤ 1984 ዓ.ም)።

_____፤ አጤ ቴዎድሮስ (አዲስ አበባ፤ 1985 ዓ.ም)።
ጸጋዬ ገ/መድህን፤ ለሳት ወይ ለበባ (አዲስ አበባ፤ 1966 ዓ.ም)።
ፊታውራሪ ተክለ ሐዋርያት ተክለ ማርያም፤ ሉቃስ (የሕይወቴ ታሪክ) (አዲስ አበባ፤ አዳዲስ ፕረስ፤ 1999 ዓ.ም)።

የተሻሻለው የቤተ ሰብ ሕግ (1992 ዓ.ም)።
የኢትዮጵያ ፌዴራላዊ ዲሞክራሲያዊ ሪፐብሊክ ሕገ መንግሥት (1987 ዓ.ም)።
የኢትዮጵያ ፌዴራላዊ ዲሞክራሲያዊ ሪፐብሊክ የወንጀል ሕግ (1997 ዓ.ም)

Adeyemo, Tokunboh, *Is Africa Cursed? A Vision for the Radical Transformation of an Ailing Continent* (Nairobi: WordAlive Publishers, 2009).
Bonhoeffer, Dietrich, *Letters and Papers from Prison* (York: Macmillan, 1953).
Britannica's Concise Pictured Encyclopaedia Volume 4 (Chicago: Overseas Edition, 1967).
Buckingham, Jamie, *Daughter of Destiny* (Plainfield, N.J.: Logos International, 1976).
Carson, Clayborne, *The Autobiography of Martin Luther King, Jr.* (London: Abacus, 2008).
Chadwick, Henry, *Saint Augustine Confessions* (Oxford: Oxford University Press, 1992).
Chapman, Colin, *Cross and Crescent: Responding to the Challenge of Islam* (Downers Grove, Illinois: IVP Books, 2007).
Cho, Paul Yonggi, *The Fourth Dimension: The Key to Putting Your Faith to Work for Successful Life* (Plainfield, New Jersey: Logos International, 1979).
Cloud, Henery & Townsend, John, *Boundaries* (Grand Rapids: Zondervan, 1992).

Conner, J. Kevin, *The Church in the New Testament* (Portland: Bible Temple Publishers, 1989).
Donne, John, *Devotions Upon Emergent Occasions* (Michigan: The University of Michigan Press, 1986).
Eriksson, Bo, et al, *The Gospel of Restoration: Experiences From a Field Study in Ethiopia 1998* (Uppsala: Swedish Institute of Missionary Research, 1999).
Feinberg, John S., *Where Is God? A Personal Story of Finding God in Grief and Suffering* (Nashville, Tennessee: Broadman & Holman Publishers, 2004).
Fidel, Castro, *My Life* (London: Penguin Books, 2008).
Fisher, G. Richard and Goedelman, et al, *The Confusing World of Benny Hinn* (Saint Louis, Missouri: Personal Freedom Outreach Plainfield, 2001).
George, MacDonald, *Creation in Christ* (Wheaton, Illinois: Harold Shaw, 1976).
Harper's Bible Dictionary (New York: Harper & Brothers, 1952).
Harvey, Edwin and Lillian, *Kneeling We Triumph* (Harvey Christian Publishers, 2012).
Kendall, R. T., *Second Chance* (London: Hodder & Stoughton, 2009).
Lewis, C. S., *A Grief Observed* (London: Faber and Faber, 1961).
MacArthur, John F., *Ashamed of the Gospel: When the Church Becomes Like the World* (Wheaton, Illinois: Crossway Books, 1993).
MacCulloch, Diarmaid, *A History of Christianity: The First Three Thousand Years* (London: Penguin, 2009).
Mandela, Nelson, *A Long Walk to Freedom* (London: Abacus, 2007).
_____, *Nelson Mandela by Himself: The Authorised Book of Quotations* (Johannesburg: Macmillan, 2011).
McGrath, Alister, *The Christian Theology Reader, 3rd ed.* (Oxford: Blackwell Publishers, 2007).
Metaxas, Eric, *Bonhoeffer - Pastor, Martyr, Prophet, Spy: A Righteous Gentile Vs. The Third Reich* (Tennessee: Thomas Nelson, 2010).
Munroe, Myles, *Single, Married, Separated and Life After Divorce* (Shippensburg, PA: Destiny Image Publishers, 1992).
Obama, Barack, *The Audacity of Hope* (New York: Three Rivers Press, 2006).
Piper, John, *Desiring God: Meditations of a Christian Hedonist* (Nottingham, England: IVP, 2003).
Prince, Derek, *God is a Matchmaker: Let Him Choose!* (UK: Derek Prince Ministries, 1986).
Rainer, Thom S., *The Book of Church Growth: History, Theology and Principles* (Nashville, Tennessee: Broadman Press, 1993).
Sheikh, Bilquis with Schneider, Richard, *I Dared to Call Him Father: The Miraculous Story of a Muslim Woman's Encounter with God* (Life Journey, 2004).

- Strobel, Lee, *The Case For Faith* (Grand Rapids, Michigan: Zondervan, 2000).
- Tada, Joni Eareckson, *A Place of Healing: Wrestling with the Mysteries of Suffering, Pain, and God's Sovereignty* (Colorado Springs: David C. Cook, 2010).
- Teresa, Mother, *Come Be My Light – The Revealing Private Writings of the Nobel Peace Prize Winner* (London: Rider, 2007).
- The NIV Study Bible* (Michigan: Zondervan Publishing House, 1985).
- Wallis, Arthur, *God's Chosen Fast* (Fort Washington, PA: CLC Publication, 2007).
- Wink, Walter, *Engaging the Powers: Discernment and Resistance in a World of Domination* (Philadelphia: Fortress Press, 1992).
- White, R. E. O., *The Exploration of Faith: Triumphs in Hebrews Eleven* (Moody Press, 1969).
- Wolterstorff, Nicholas, *Lament for a Son* (Grand Rapids, Michigan: William B. Eerdmans Publishing Company, 1987).
- Yancey, Philip, *Church: Why Bother?* (Grand Rapids, Michigan: Zondervan, 1998).
- _____, *Finding God in Unexpected Places* (Colorado Springs: WaterBrook Press, 2008).
- _____, *Prayer: Does It Make Any Difference?* (Grand Rapids, Michigan: Zondervan, 2006).
- _____, *Reaching for the Invisible God: What Can We Expect to Find?* (Grand Rapids, Michigan: Zondervan, 2000).
- _____, *Rumours of Another World* (Grand Rapids, Michigan: Zondervan, 2003).
- _____, *The Bible Jesus Read* (Grand Rapids, Michigan: Zondervan, 1999).
- _____, *Soul Survivor: How My Faith Survived the Church* (London: Hodder, 2003).
- _____, *What's So Amazing About Grace?* (Grand Rapids: Zondervan, 1997).
- _____, *What Good is God? In Search of a Faith that Matters* (New York: FaithWords, 2010).
- Yancey, Philip and Brand, Paul (Dr), *The Gift of Pain* (Michigan: Zondervan, 1997).
- Yancey, Philip and Quinn, Brenda, *Meet the Bible* (Grand Rapids: Zondervan, 2000).

መጽሐፍት

- ቃሉ ይናገር፡ ለ2004 ዓመታዊ ጉባዔና የመጽሐፍ ቅዱስ ቀን አከባበር ልዩ እትም (አዲስ አበባ፡ የኢትዮጵያ መጽሐፍ ቅዱስ ማኅበር)፡፡
- ጢይም መጽሐፍት፡ 1ኛ ዓመት ቀላጥር 7 (ነሐሴ 2000 ዓ.ም)፡፡

ጋዜጦች

- ሪፖርተር፡ ገዳር 20 ቀን፡ 2004 ዓ.ም እትም፡፡
- አዲስ ሊዩማስ፡ ግንቦት 16 ቀን 2000 ዓ.ም፡፡
- _____, ፡ ግንቦት 15 ቀን 2001 ዓ.ም፡፡
- አዲስ ነገር፡ ገዳር 13 ቀን፡ 2001 ዓ.ም፡፡
- የአገልግሎት ኮብር (ቁ. 007)፡ ነሐሴ 2001 ዓ.ም እትም፡፡

ጀርናሎች

- Ali, Shah, with Woodberry, Dudley, "South Asia: Vegetables, Fish, and Messianic Mosques", *Theology, News and Notes* (Pasadena, California: Fuller Theological Seminary, March 1992).
- Paulos Olana Djini, "The Church in a Divided World: Ethnic & Linguistic Diversities and the Challenge of the Church in Ethiopia" *Contemporary Theological Perspectives* (Addis Ababa: Mekane Yesus Seminary, June 2011).
- Woodberry, J. Dudley, "The Middle East: Crescent, Cross, and Plowshare". *Theology, News and Notes* (Pasadena, California: Fuller Theological Seminary, March 1992).

ድረ ገጾች፡ ...

- http://en.wikipedia.org/wiki/Memento_mori መጋቢት 2004 ዓ.ም
- <http://globalvoicesonline.org/2011/12/01/ethiopia-homosexuality-debate-arises-as-ethiopia-hosts-aids-conference/> መጋቢት 2004 ዓ.ም

Microsoft * Encarta * 2009. © 1993-2008 Microsoft Corporation.

ቀደምት ሥራዎች

ያልተንኳኩ በሮች 168 ገጽ

ዋችማን ኒ

የዘላለም ኪዳን (The Better Covenant) 144 ገጽ

የተሸነፈ ዓለም (Love Not the World) 88 ገጽ

የጸጋው ብርታት (Changed Into His Likeness) 124 ገጽ

የዕረፍት ሕይወት (Sit, Walk, Stand) 56 ገጽ

ሮናልድ ደን

የእምነት ኅይል (Don't Just Sit There, Have Faith) 160 ገጽ

የወዳጅ ፍላጻ (Surviving Friendly Fire) 160 ገጽ

ሰማዩ ዝም ሲል (When Heaven is Silent) 176 ገጽ

ዴሪክ ፕሪንስ

የጋብቻ ኪዳን (The Marriage Covenant) 64 ገጽ